

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

นางสาวชญัญญาภรณ์ บอนแดง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากษัตริศาสตร์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

Guidelines for Communication Development of Community Pest Management

Centers in Trat Province

Miss Thanyaporn Bondang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์   แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด
ชื่อและนามสกุล   นางสาวธัญญาภรณ์ บอนแดง
วิชาเอก   ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา   เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา   1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์
                                  2. รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม

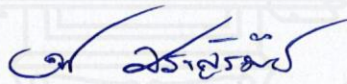
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

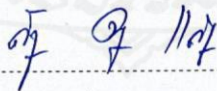
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรัมย์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา จันทร์คง)

ชื่อวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด
ผู้วิจัย นางสาวธัญญาภรณ์ บอนแดง **รหัสนักศึกษา** 2609001777 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
 (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์
 (2) รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง **แสนเสริม ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 2) สภาพการสื่อสาร 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสาร และ 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพพื้นฐาน สภาพการสื่อสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสาร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอและจังหวัด จำนวน 44 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 8 ราย โดยสุ่มแบบเจาะจง (2) กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย (2.1) คณะกรรมการ จำนวน 46 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 7 ราย โดยสุ่มแบบเจาะจง (2.2) สมาชิก จำนวน 249 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 113 ราย โดยคำนวณจากสูตรของยามานะ ที่ระดับสำคัญ 0.07 โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (2.3) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศูนย์ จำนวน 272 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 117 ราย โดยคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามานะ ที่ระดับสำคัญ 0.07 โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (2.4) เครือข่ายศจข.ระดับจังหวัด จำนวน 11 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเดียวกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสนทนากลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เข้าร่วมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจากการชวนของเจ้าหน้าที่ ส่วนกลุ่มเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ทุกกลุ่มใช้สมาร์ทโฟนและโทรศัพท์บ้าน/มือถือมากกว่าร้อยละ 50 และใช้แอปพลิเคชันไลน์และเฟซบุ๊กมากกว่าร้อยละ 40 2) ทุกกลุ่มมีคุณสมบัติการสื่อสารระดับมากและมากที่สุด ยกเว้นเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง โดยทุกกลุ่มพูดคุยประเด็นโรคพืชและแมลงศัตรูพืชมากที่สุด ด้านสื่อ/ช่องทาง ทุกกลุ่มรับรู้ข้อมูลผ่านเจ้าหน้าที่ การประชุมกลุ่มศจข. และสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด แต่รับรู้ผ่านเครือข่ายและการศึกษาดูงานน้อยที่สุด 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า ขาดความรู้/ชำนาญด้านอารักขาพืชและทักษะการถ่ายทอดความรู้ และช่องทางยังไม่เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย 4) แนวทางการพัฒนาได้แก่ การพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีวิทยากรเกษตรกร และจัดทำแผนการดำเนินงาน/หลักสูตรอบรมแก่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา การสื่อสาร ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดตราด

Thesis title: Guidelines for Communication Development of Community Pest Management Centers in Trat Province

Researcher: Miss Thanyaporn Bondang; **ID:** 2609001777;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Ponsaran Saranrom, Assistant Professor;

(2) Dr. Sineenuch Khрутmuang Sanserm, Associate Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study the community pest management centers on (1) basic conditions of related parties, (2) communication conditions, (3) problems and suggestions regarding communication, and (4) guidelines for communication development.

This research was a survey research. The population and sample group in this study were: 1) for the study of basic conditions, communication conditions, problems and suggestions about communication, the population were divided into 2 groups: (1) 44 districts and provincial agricultural extension officer group with the sample size of 8 people selected by purposive sampling and (2) the non-officer group which consisted of (2.1) 46 committee members with the sample size of 7 people selected by purposive sampling method, (2.2) 249 members with the sample size of 113 people calculated from Taro Yamane formula at the significant level of 0.07 by simple random sampling method, (2.3) 272 farmers resided at the centers area with the sample size of 117 people calculated by Taro Yamane formula at the significant level of 0.07 and by simple random sampling method, (2.4) 11 people in the network at provincial level. The entire population was used. Data was collected through interview. 2) The same groups of officer was used in the study of guidelines for communication development by group discussion method. Statistics included mean, maximum value, minimum value, frequency, standard deviation, percentage, and content analysis.

The results of the research revealed that (1) most of the non-officers participated in the pest control centers through the officers' invitation. Most officers in the group were female. More than 50% of every related party in every group used smartphones and home phone/mobile phones. More than 40% of them used Line and Facebook. (2) The communication attributes of related parties in every group was at high and the highest level except the farmers' was at the moderate level. Related parties discussed the aspects of disease and pest at the highest level. They accessed the information through officers, community pest management center group meeting, and electronics at the highest level but got access through the network and field trips at the lowest level. (3) Lack of knowledge and expertise in preserving plants and skills in knowledge transfer were problems encountered. Transfer channels of knowledge did not match the target groups. (4) To recruit agricultural trainers, and develop plans for operation and training courses for the community pest control center were suggested.

Keywords: Guidelines for development, communication, community pest management center, Trat province

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอนุเคราะห์เป็นอย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ ประธานคณะกรรมการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลสรายุ สราญรมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และคณาจารย์สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษา แนะนำ ถ่ายทอดความรู้และแนวคิดอันมีคุณค่า ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง ที่เป็นผู้จุดประกายความคิด ประเด็นปัญหาการวิจัย นางสาวศิริวรรณ วิญญาขงค์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ นายวินัย ขยันยิ่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต นายสายชล เจริญพร หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช นางเยาวรัตน์ ชีระวงศ์สกุล หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ ดร.นภาพรรณ โตสติ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ นางสาวลำยอง ศรีปผา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสำนักงานเกษตรจังหวัดตราดและสำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอ ตลอดจนคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และเกษตรกรทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยในครั้งนี้จนบรรลุผลสำเร็จ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านกำลังใจ ทุกความห่วงใย และทุกความช่วยเหลือที่มีค่าจากครอบครัว เพื่อนศูนย์จันทบุรี ส่งเสริมการเกษตร มสธ รุ่น 19 และไบหม่อน หลานสาวจอมป่วนที่เป็นกำลังใจที่สำคัญ จนทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ผู้ที่สนใจ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนต่อไป คุณค่าและความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ชัญญาภรณ์ บอนแดง

กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร	8
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร	25
แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	31
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการสื่อสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะ	58
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ	58
ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR Model)	77

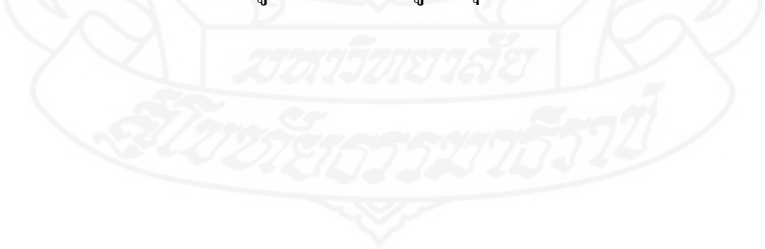
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร	104
แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	107
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	112
สรุปการวิจัย	112
อภิปรายผล	121
ข้อเสนอแนะ	129
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก	138
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	139
ข แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	141
ค แบบสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	150
ง แบบสัมภาษณ์เกษตรกร	158
จ แบบสัมภาษณ์เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด	166
ฉ แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	175
ช ประเด็นสนทนากลุ่ม	183
ซ สรุปประเด็นคำถามสภาพการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด	185
ประวัติผู้วิจัย	194

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์กลางของจังหวัดตราด 37
ตารางที่ 2.2	รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์ขยายของจังหวัดตราด 37
ตารางที่ 2.3	รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ยังไม่เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์ขยาย ของจังหวัดตราด..... 38
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 48
ตารางที่ 4.1	จำนวน และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ 59
ตารางที่ 4.2	จำนวน และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารกลุ่มเจ้าหน้าที่ 73
ตารางที่ 4.3	ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสาร (Source) ของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 77
ตารางที่ 4.4	ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 83
ตารางที่ 4.5	ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 90
ตารางที่ 4.6	ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสาร (Receiver) ของผู้ที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 99

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล	10
ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร	14
ภาพที่ 2.3 แผนผังการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด	41
ภาพที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด.....	130

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นพื้นฐานในการติดต่อกันในสังคมมนุษย์ ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ เสริมสร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างบุคคลในสังคม การดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อให้อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ในสังคมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญ ยังมีจำนวนมากหรือสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเพียงใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น องค์กรที่ต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานต่างๆ ขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการสื่อสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนา ทั้งการสื่อสารภายในและการสื่อสารภายนอกองค์กรให้มีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายให้กรมส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา เพื่อลดความเสี่ยงของการระบาดของศัตรูพืชและลดการใช้สารเคมีแก่เกษตรกร เป็นศูนย์กลางการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นจุดเฝ้าระวังและแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชในชุมชน โดยแบ่งออกเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์กลาง และศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์ขยาย เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับภูมิภาค เกิดเป็นความร่วมมือในการพัฒนาการเกษตรและชุมชนด้านการจัดการศัตรูพืชให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงประจำศูนย์ และมีวิทยากรเฉพาะทางจากหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ วิทยากรเกษตรกรมาร่วมถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงในรูปแบบของการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม นอกจากศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางพัฒนาความรู้และให้บริการด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน สามารถผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์สำหรับควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเองแล้ว นอกจากนี้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนยังทำหน้าที่สำรวจ ติดตาม และประชาสัมพันธ์เตือนการระบาดของศัตรูพืช รวมทั้งวางแผนการจัดการศัตรูพืชในชุมชนอีกด้วย การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจึงเป็นการเน้นการพัฒนาเกษตรกร

และชุมชนให้สามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ชุมชน และหน่วยงานราชการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้เกษตรกรและชุมชนมีความเข้มแข็งในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน (กองส่งเสริมการอารักขาพืช และจัดการดินปุ๋ย, 2561) จากแนวความคิดดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจะเห็นได้ว่า มีทั้ง การสื่อสารภายในองค์กรและภายนอกองค์กร โดยการสื่อสารภายในองค์กร ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วยกันเอง ระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ กับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง การสื่อสารภายนอกองค์กร ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ/สมาชิกกับเกษตรกร/เครือข่ายศูนย์ฯ และระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับคณะกรรมการศูนย์ฯ/สมาชิก/เกษตรกร/เครือข่ายศูนย์ฯ

จังหวัดตราด มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนครั้งแรกในปี พ.ศ.2556 ภายใต้โครงการลดความเสียหายเกษตรกรจากการระบาดของศัตรูพืช ปัจจุบันมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกอำเภอทั้ง 7 อำเภอ ได้แก่ เมืองตราด เขาสมิง บ่อไร่ แหลมงอบ คลองใหญ่ เกาะช้าง และเกาะกูด จำนวนทั้งหมด 39 ศูนย์ แบ่งเป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์หลัก จำนวน 7 ศูนย์ และศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์ขยาย จำนวน 14 ศูนย์ ซึ่งได้รับการพัฒนาศักยภาพศูนย์และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่น ๆ ที่ยังไม่เป็นศูนย์หลักหรือศูนย์ขยาย และเป็นศูนย์ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจำนวน 18 ศูนย์ (สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด, 2561) โดยในแต่ละปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 สำนักงานเกษตรจังหวัดตราดจะมอบหมายให้สำนักงานเกษตรอำเภอทุกอำเภอดำเนินการประเมินศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน 7 องค์กรประกอบ ได้แก่ สถานที่ คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การบริหารจัดการศัตรูพืช การบูรณาการและสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการประชาสัมพันธ์ เพื่อประเมินศักยภาพการบริหารจัดการและการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รวมทั้งสภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ซึ่งผลการประเมินศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอำเภอละ 1 ศูนย์ ในปี พ.ศ.2562 พบว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด มีคะแนนในองค์ประกอบเรื่องการประชาสัมพันธ์ การบูรณาการและสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอยู่ในระดับต่ำ คือมีค่าร้อยละ 60.95 และ 65.71 ของน้ำหนักคะแนนตามลำดับ เมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่น ๆ ทั้ง 7 องค์ประกอบ (สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด, 2562)

ในปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้แก่ชุมชน และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ขับเคลื่อน

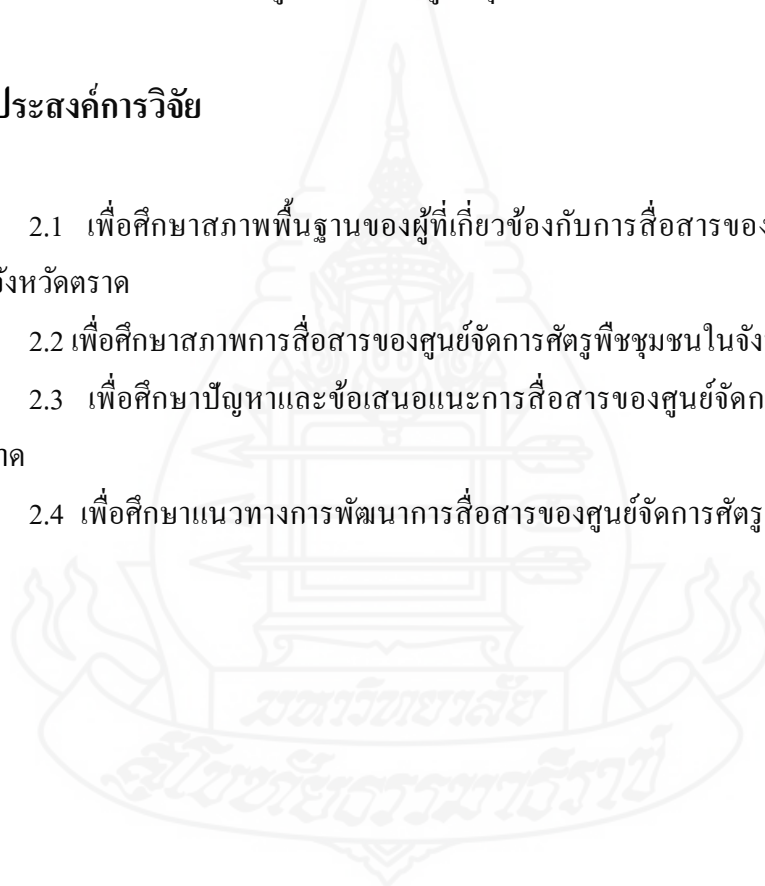

การสื่อสารเป็นหลัก โดยการสื่อสารผ่านเครือข่ายหรือคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน รวมทั้งผู้นำหมู่บ้าน แต่ยังมีสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและเกษตรกรบางส่วนพลาดโอกาสในการรับรู้ข่าวสารนั้น อีกทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการสร้างเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ไปสู่เกษตรกรและชุมชนยังมีน้อย ทำให้ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกันระหว่างเกษตรกร

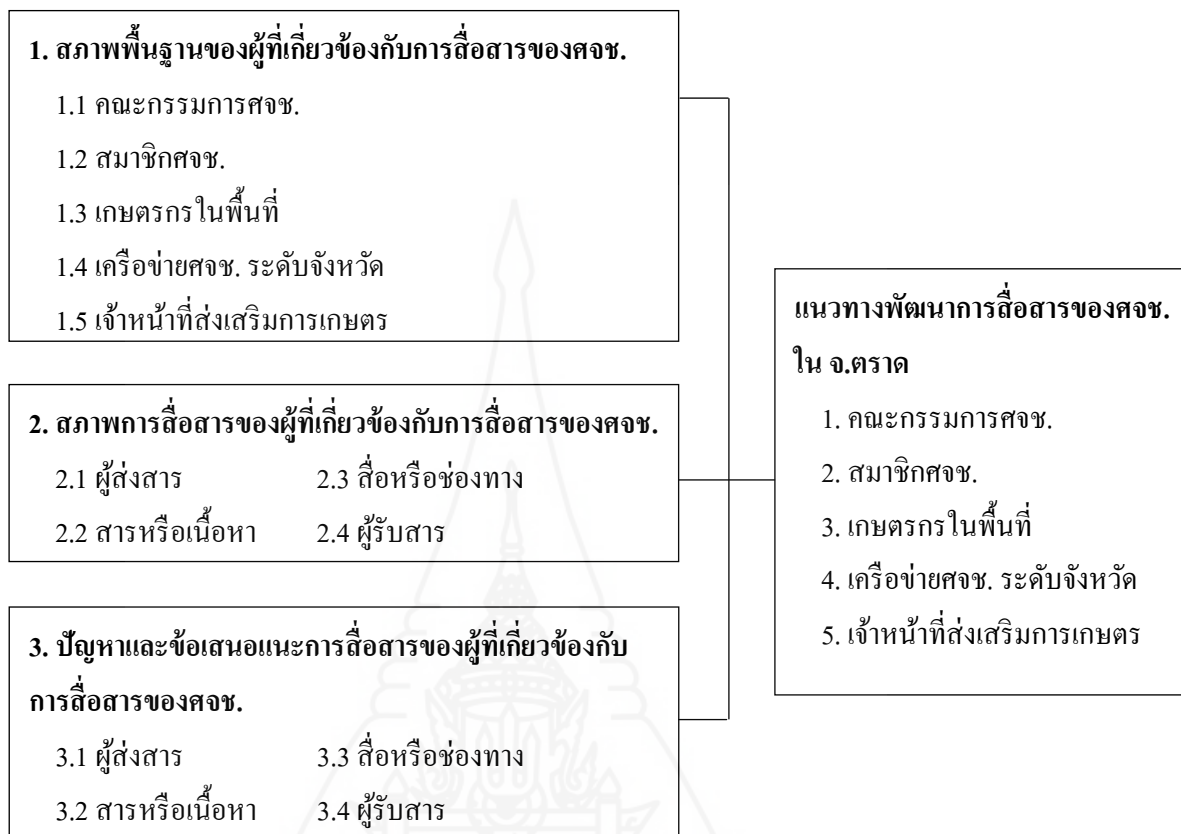
จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญที่ต้องศึกษา สภาพพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดตราด เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด
- 2.2 เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด
- 2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษา คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนศูนย์หลักตั้งอยู่และขึ้นทะเบียนเกษตรกรเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทั้งระดับอำเภอและระดับจังหวัด

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ มุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราดตามกระบวนการสื่อสารของเบอร์โล (David K. Berlo) ในลักษณะ

แบบจำลองการสื่อสาร S M C R Model ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร (Source) สารหรือเนื้อหา (Message) สื่อหรือช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver)

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราดที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับการพัฒนาจนอยู่ในระดับดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 จำนวนทั้งหมด 7 ศูนย์ ได้แก่

- 4.3.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเนินทราย ม.5 ต.เนินทราย อ.เมืองตราด
- 4.3.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลประณีต ม.8 ต.ประณีต อ.เขาสมิง
- 4.3.3 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านหมื่นด่าน ม.8 ต.บ่อพลอย อ.บ่อไร่
- 4.3.4 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลคลองใหญ่ ม.3 ต.คลองใหญ่ อ.แหลมงอบ
- 4.3.5 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลไม้รุ่ต ม.6 ต.ไม้รุ่ต อ.คลองใหญ่
- 4.3.6 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเกาะช้าง ม.2 ต.เกาะช้าง อ.เกาะช้าง
- 4.3.7 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเกาะกูด ม.2 ต.เกาะกูด อ.เกาะกูด

4.4 ขอบเขตด้านเวลา

สำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนกันยายน – ตุลาคม พ.ศ. 2562

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การสื่อสาร หมายถึง การพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้/ข้อมูล/ข่าวสาร ต่าง ๆ การประสานความร่วมมือ รวมถึงการกระทำที่แสดงออกและสื่อความหมายได้ ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยใช้สื่อหรือช่องทางต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เรียนรู้ เปลี่ยนทัศนคติหรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างตามที่คุณผู้ส่งสารต้องการ

5.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) หมายถึง ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับการพัฒนาจนอยู่ในระดับดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 จำนวนทั้งหมด 7 ศูนย์ ได้แก่

- 5.2.1 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเนินทราย ม.5 ต.เนินทราย อ.เมืองตราด
- 5.2.2 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลประณีต ม.8 ต.ประณีต อ.เขาสมิง
- 5.2.3 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนบ้านหมื่นด่าน ม.8 ต.บ่อพลอย อ.บ่อไร่
- 5.2.4 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลคลองใหญ่ ม.3 ต.คลองใหญ่ อ.แหลมงอบ

5.2.5 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลไม้รูด ม.6 ต.ไม้รูด อ.คลองใหญ่

5.2.6 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเกาะช้าง ม.2 ต.เกาะช้าง อ.เกาะช้าง

5.2.7 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลเกาะกูด ม.2 ต.เกาะกูด อ.เกาะกูด

5.3 ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ที่มีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนศูนย์หลักตั้งอยู่และขึ้นทะเบียนเกษตรกร เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทั้งระดับอำเภอและระดับจังหวัด

5.4 เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด หมายถึง ตัวแทนคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราดที่เป็นศูนย์หลักและ/หรือศูนย์ขยายของแต่ละอำเภอ ซึ่งอาจเป็นประธานหรือกรรมการศูนย์ เพื่อร่วมเป็นคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประสานงาน ขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และเสริมสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.5 สภาพการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร

5.6 ผู้ส่งสาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ซึ่งมีโอกาสเป็นผู้ส่งสารให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องคนอื่น ๆ

5.7 สารหรือเนื้อหา หมายถึง ความรู้ ข้อมูลเชิงวิชาการและเชิงประสบการณ์ ผลงาน ข่าวสาร ตลอดจนองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีสาระเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เช่น การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช ความรู้เรื่องโรคพืชและแมลงศัตรูพืช การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ ผลการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน/เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด เป็นต้น

5.8 สื่อหรือช่องทาง หมายถึง สื่อกลางในการนำสารหรือเนื้อหาไปยังผู้รับสาร เพื่อสื่อสารหรือชักนำให้เกิดการรับรู้สารหรือเนื้อหานั้น ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5.9 สื่อบุคคล หมายถึง สื่อกลางที่เป็นกลุ่มบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

5.10 สื่อกิจกรรม หมายถึง สื่อกลางที่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เช่น การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน การประชุมกลุ่มศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การประชุมหมู่บ้าน การอบรม/สัมมนา และการศึกษาดูงาน เป็นต้น

5.11 สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อกลางที่เป็นแผ่นกระดาษหรือวัสดุใด ๆ ที่ใช้นำเสนอ สารหรือเนื้อหา เช่น คู่มือ แผ่นพับ/ใบปลิว โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ เอกสารรายงาน บอร์ด ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น รวมถึงสิ่งพิมพ์ที่ผลิตเพื่อนำเสนอสารหรือเนื้อหาในระบบคอมพิวเตอร์/ สมาร์ทโฟน/เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

5.12 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สื่อกลางที่เป็นอุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ สื่อสารระหว่างกันในระบบสังคม เช่น วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวหมู่บ้าน โทรศัพท์บ้าน/ โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต เป็นต้น รวมถึงแอปพลิเคชันหรือโปรแกรมที่อำนวยความสะดวกในการสื่อสาร เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก เป็นต้น

5.13 ผู้รับสาร หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใน จังหวัดตราด ซึ่งมีโอกาสเป็นผู้รับสารจากผู้ที่เกี่ยวข้องคนอื่น ๆ

5.14 ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสาร หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการ สื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร และข้อเสนอแนะเพื่อ แก้ไขปัญหาดังกล่าว

5.15 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน หมายถึง ทาง ปฏิบัติที่ควรทำเพื่อให้กระบวนการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร เกิดการเปลี่ยนแปลง ไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้ทราบแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัด ตราด

6.2 นำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนปรับปรุงหาแนวทาง ในการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด เพื่อให้การประชาสัมพันธ์ การบูรณาการและสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร

แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร ประกอบด้วย ความหมายของการสื่อสาร ทฤษฎีการสื่อสาร องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการสื่อสาร สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร และปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายและความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสาร เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอด ส่งต่อข้อมูล และความต้องการต่าง ๆ ของผู้ส่งไปยังผู้รับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทั้งในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (ณรงค์ สมพงษ์ และณัฐ รัตนเจริญ, 2560, น. 9) ซึ่งมีผู้ให้แนวคิดและความหมายของการสื่อสารไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของการสื่อสารไว้ว่า “น. วิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่ง”

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น. 30) อธิบายว่า การสื่อสาร (communication) หมายถึง บุคคล โดยผ่านสื่อ เพื่อให้เกิดการรับรู้ ความเข้าใจ และเกิดการตอบสนองระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

ทรงธรรม ชีระกุล (2548, น. 52) สรุปความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสาร (communication) หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร และเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยวิธีการใดวิธีการหนึ่งในสภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ จนเกิดการเรียนรู้ความหมายในสิ่งที่ถ่ายทอดร่วมกันและตอบสนองต่อกันได้ตรงตามเจตนาของทั้งสองฝ่าย ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารขององค์กร

ศิริวรรณ วิญญาองค์ (2559, น. 8) ได้สรุปว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความคิด การถ่ายทอดและรับส่งสารสนเทศระหว่างมนุษย์ รวมไปถึงพฤติกรรมทุกอย่างที่ผู้ส่งสารแสดงออกมาแล้วสามารถสื่อความหมายได้ เช่น การใช้สัญลักษณ์ รูปภาพ การพูด การเขียน การแสดงท่าทางหรือความรู้สึก ส่งไปยังผู้รับสาร เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้รับสารผ่านสื่อต่าง ๆ ให้มีความเข้าใจและพฤติกรรมตรงตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารต้องการ

เจนณรงค์ เทียนสว่าง และคณะ (ม.ป.ป., น.1) ให้คำจำกัดความว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการส่งข่าวสารข้อมูล จากบุคคลหรือกลุ่มคนไปสู่บุคคลอื่นเพื่อให้เข้าใจกัน เป็นการสื่อความเข้าใจและความหมายโดยการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ทักษะคติ ประสบการณ์ และอารมณ์แก่กันและกัน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งจะตั้งอยู่บนฐานของความสัมพันธ์กัน (relationship) หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกัน และมีสื่อจะเป็นตัวที่ช่วยนำพาสารไปสู่กัน

จากความหมายของการสื่อสารที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดข้อมูลหรือสารต่าง ๆ จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีการตามเจตนาของผู้ส่งสารที่สื่อออกไป เพื่อให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ข้อมูลหรือสารนั้น

1.2 ทฤษฎีการสื่อสาร

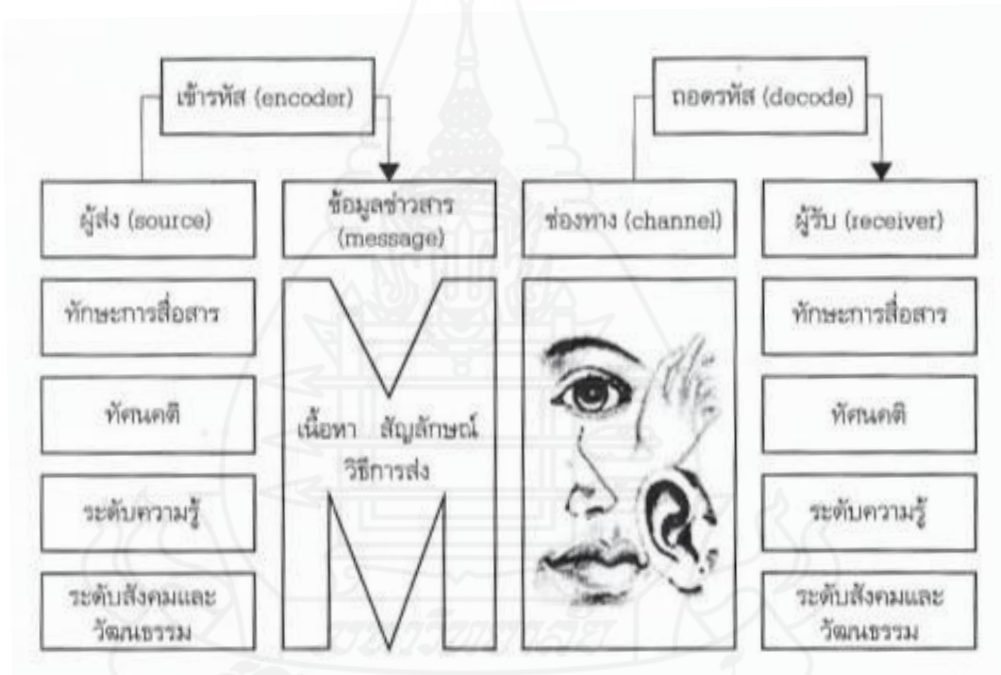
เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น. 30) อธิบายว่า กลุ่มทฤษฎีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร มี 2 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีของเอเวอร์เร็ด เอ็ม. โรเจอร์ส (Everett M. Rogers) และทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล ซึ่งการวิจัยนี้ มุ่งเน้นศึกษาแนวทางพัฒนาการสื่อสารตามทฤษฎีและแบบจำลองการสื่อสารของเบอร์โล มีรายละเอียด ดังนี้

เดวิด เค.เบอร์โล (David K. Berlo) ได้เสนอแบบจำลองการสื่อสารไว้เมื่อปี พ.ศ. 2503 โดยมีแนวคิดของกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนว่า มีองค์ประกอบ 6 ประการ (กะรัต เทพศิริ, 2556, น. 6) ได้แก่

- 1) แหล่งต้นสาร (Communication source)

- 2) ผู้เข้ารหัส (Encoder)
- 3) สาร (Message)
- 4) ช่องทาง (Channel)
- 5) ผู้ถอดรหัส (Decoder)
- 6) ผู้รับสาร (Communication receive)

จากองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญ 6 ประการนี้ เบอร์โลได้รวมแหล่งต้นสารกับผู้เข้ารหัสไว้ในฐานะผู้ส่งสาร และรวมผู้ถอดรหัสกับผู้รับสารไว้ในฐานะผู้รับสาร และนำเสนอเป็นแบบจำลองการสื่อสารที่รู้จักกันดีที่เรียกว่า “แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล” (Berlo’s SMCR Model) ประกอบไปด้วย S (Source or Sender) คือ ผู้ส่งสาร M (Message) คือ สาร C (Channel) คือ ช่องทางการสื่อสาร R (Receiver) คือ ผู้รับสาร แสดงดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล

ที่มา: เกลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ (2560, น. 36)

องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการติดต่อสื่อสารตามแนวคิดของ เบอร์โล แต่ละองค์ประกอบ มีความสำคัญ (กะรัต เทพศิริ, 2556, น. 7-8) ดังนี้

1.2.1 ผู้ส่งสาร (Source or Sender) คือ ผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ทำหน้าที่ในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร ซึ่งผู้ส่งสารจะมีประสิทธิภาพในการสื่อสารเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณสมบัติ 4 ประการ ดังนี้

1) ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) ทักษะด้านการเข้ารหัส ได้แก่ การเขียน และการพูด ทักษะด้านการถอดรหัส ได้แก่ การอ่าน และการฟัง นอกจากนี้ยังมี ทักษะการคิดและการใช้เหตุผล (พลชัย เพชรปลอด, 2555, น. 39)

2) ทักษะทัศนคติ (Attitude) หมายถึง วิธีการที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ โดยความโน้มเอียงของตนเองเพื่อที่จะเข้าถึงหรือเป็นการหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น ๆ เช่น ทัศนคติต่อตนเอง ต่อหัวข้อของการสื่อสาร ต่อผู้รับสาร ต่อสถานการณ์แวดล้อมการสื่อสารในขณะนั้น เป็นต้น

3) ระดับความรู้ (Knowledge Levels) หมายถึง ระดับความรู้ของผู้ส่งสาร ในเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ บุคคลหรือกรณีแวดล้อมของสถานการณ์การสื่อสารในครั้งหนึ่ง ๆ ว่ามีความแม่นยำหรือถูกต้องเพียงไร

4) ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio-culture Systems) อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์ ในแต่ละสังคมและวัฒนธรรมแต่ละชาติจะมีความแตกต่างกันออกไป เช่น การสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม อาจประสบความล้มเหลวได้เนื่องจากความคิดและความเชื่อที่ไม่เหมือนกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ในการติดต่อสื่อสารจึงต้องมีการศึกษาระบบสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหรือข้อบังคับของกลุ่มคนหรือสังคม วัฒนธรรมต่าง ๆ ประกอบ

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น. 37) สรุปคุณสมบัติของผู้ส่งสารว่า ผู้ส่งสารต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเพื่อผลในการสื่อสาร มีระดับความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร รวมทั้งต้องมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสารด้วย

1.2.2 สาร (Message) หมายถึง ผลผลิตทางกายภาพที่เป็นจริงอันเกิดมาจากการเข้ารหัสของผู้ส่งสาร หมายรวมถึง ถ้อยคำ เสียง การแสดงออกด้วยสีหน้า อากัปกิริยาท่าทางที่มนุษย์สร้างขึ้นในขณะที่เป็นผู้ส่งสาร ประกอบด้วย

1) รหัสของสาร (Message Code) ได้แก่ สัญลักษณ์ ภาษา หรือสัญญาณต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้เพื่อแสดงออกแทนความคิด ความรู้ อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เข้าใจร่วมกัน เช่น ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาท่าทาง รูปภาพ ดนตรี หรือรหัสอื่น ๆ

2) เนื้อหาสาร (Message Content) หมายถึง ข้อความที่ต้องการจะใช้สื่อความหมายแก่ผู้รับสาร รวมทั้งความรู้ ความคิด ประสบการณ์ที่ผู้ส่งสารต้องการอยากจะทำให้ออกไปเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างกันหรือโต้ตอบกันได้

3) การจัดสารหรือข้อมูล (Message Treatment) หมายถึง วิธีการที่ผู้ส่งสารเลือกและจัดเตรียมเนื้อหาของสาร เช่น การใช้ภาษา ไวยากรณ์ ศัพท์ รวมถึงคำถาม คำอุทาน ความคิดเห็น เป็นต้น สารที่ถูกจัดเตรียมไว้ดีจะทำให้เกิดการรับรู้ความหมายในผู้รับสารได้

1.2.3 สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) คือ สิ่งที่เป็นตัวกลางนำสารจากผู้ส่งสารมาถึงผู้รับสาร และสิ่งซึ่งเป็นพาหนะนำสารไปสู่ประสาทการรับรู้ทั้ง 5 ของมนุษย์หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส

1.2.4 ผู้รับสาร (Receiver) คือบุคคลที่อยู่ปลายทางของกระบวนการสื่อสาร มีองค์ประกอบเช่นเดียวกับผู้ส่งสาร ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ระดับความรู้ และระบบสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีเช่นเดียวกันหรือคล้ายคลึงกับผู้ส่งสาร จึงจะทำให้การสื่อสารนั้นบรรลุวัตถุประสงค์

1.3 องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร

กาญจนา แก้วเทพ (อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2560, น. 43) กล่าวว่า มีผู้นิยามองค์ประกอบของการสื่อสารไว้หลากหลาย แต่ทุกคำนิยามต่างมีลักษณะร่วมกัน และการสื่อสารนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีองค์ประกอบ ทั้ง 4 ครบถ้วน ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender-S) เนื้อหาสาร (Message-M) สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel-C) และผู้รับสาร (Receiver-R) หากขาดองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งไป กระบวนการสื่อสารย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้

สัญลักษณ์ S – M – C – R เป็นตัวอย่างขององค์ประกอบการสื่อสาร ซึ่งย่อมาจากคำว่า Sender Message Channel และ Receiver หากนำมาพิจารณาในเรื่องการสื่อสารการเกษตร อาจมีข้อสังเกต ดังนี้

1.3.1 ผู้ส่งสาร (Source) คือ ผู้ที่ริเริ่มกระบวนการสื่อสารโดยเป็นผู้สร้างสรรค์เนื้อหาสาร แสวงหาสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร เพื่อส่งสารไปยังผู้รับสาร สำหรับการสื่อสารการเกษตรนั้น ผู้ส่งสารอาจเป็นได้ทั้ง “ผู้สร้างสาร” หรือ “แหล่งข่าวสาร” และผู้ส่งสารอาจมีได้หลายประเภท เช่น ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร ผู้ส่งสารแบ่งตามระดับความรู้และความชำนาญ ตั้งแต่นักวิจัยอาวุโส นักส่งเสริมรุ่นใหม่ ผู้นำเกษตรกร จนถึงเกษตรกรทั่วไป เช่นเดียวกับแหล่งข่าวสารที่อาจเป็นได้ทั้งแหล่งวิชาการ แหล่งประยุกต์ความรู้ และแหล่งใช้ความรู้

1.3.2 เนื้อหาสาร (Message) เนื้อหาเฉพาะที่เป็นเรื่องของการเกษตร ตั้งแต่การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง ฯลฯ จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การสื่อสารทั่วไปกลายเป็นการสื่อสารการเกษตร ซึ่งแต่ละเรื่องมีความซับซ้อนต่างกัน และนักสื่อสารจึงต้องมีการออกแบบเนื้อหาให้เหมาะสม เนื่องจากคุณลักษณะที่สำคัญของเนื้อหาสารก็คือลักษณะที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

1.3.3 สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channels) หมายถึง พาหนะที่จะนำเนื้อหาสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ สื่อหรือช่องทางการสื่อสารมีหลากหลาย ซึ่งแต่ละประเภทมีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับใช้งานที่แตกต่างกัน เช่น สื่อมวลชน สื่อชุมชน สื่อพื้นบ้าน สื่อใหม่ สื่อวัตถุ สื่อสถานที่ สื่อเฉพาะกิจ สื่อเฉพาะกาล สื่อเฉพาะกลุ่ม สื่อกิจกรรม สื่อบุคคล เครือข่ายการสื่อสาร เป็นต้น

กาญจนา มีศิลปะวิภักย์ (อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2560, น. 43) ได้กล่าวถึงสื่อในลักษณะคล้ายกันว่า ช่องทางการสื่อสารไม่ได้มีเพียงทางเดียว สามารถพิจารณาได้จากสื่อที่เป็นมนุษย์ และสื่อที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สื่อธรรมชาติ หรือสื่อที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น สื่อมวลชนทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แผ่นพับ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

1.3.4 ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง ผู้ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะส่งข่าวสารผ่านสื่อไปถึง ซึ่งมีหลายประเภทเช่นเดียวกับผู้ส่งสาร

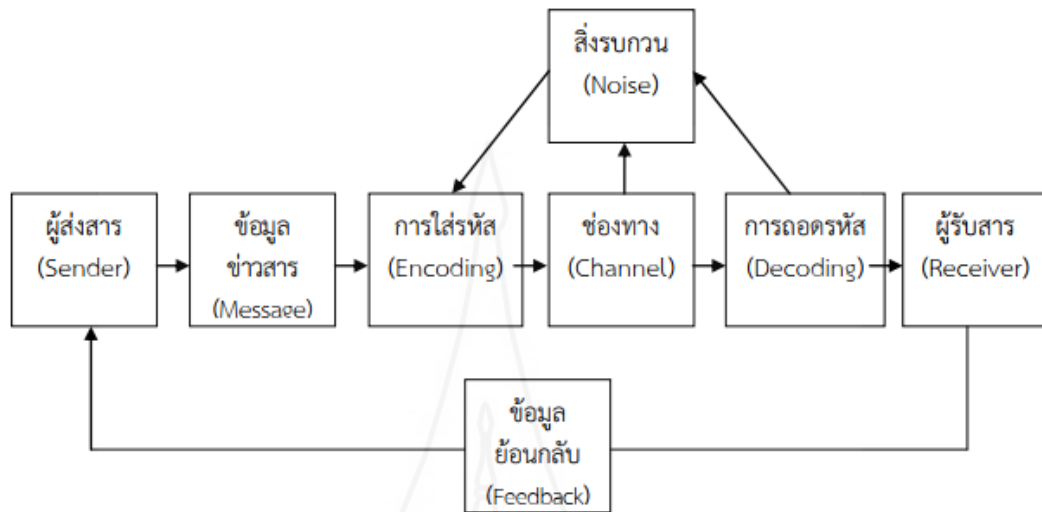
เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (อ้างในเกียรติณรงค์ ครุฑา, 2551, น. 18) อธิบายว่า นอกจากองค์ประกอบของการสื่อสารที่จะประกอบไปด้วยผู้สื่อสาร สาร ช่องทางสื่อสารหรือสื่อและผู้รับสารแล้ว ในแง่ของการส่งเสริมการเกษตรจะมีองค์ประกอบเพิ่มมาอีก 2 ส่วน คือ ผลของการสื่อสารและผลสะท้อนกลับ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.3.5 ผลของการสื่อสาร (Response) โดยปกติการสื่อสารใด ๆ ย่อมส่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่มากก็น้อยในตัวผู้รับสาร อาจออกมาในรูปของการรับรู้ มีความรู้ ความเข้าใจ เกิดความคิด เกิดความบันเทิง เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง เช่น การจัดทำแปลงสาธิตให้เกษตรกรชมทำให้เกษตรกรเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

1.3.6 ผลสะท้อนกลับ (Feedback) หมายถึง การตอบสนองที่ผู้รับสารได้ส่งกลับไปยังผู้ส่งสาร เช่น ความพอใจ ความไม่พอใจ ไม่สนใจ ความร่วมมือ ความไม่ร่วมมือ การเขียนจดหมายหรือโทรศัพท์เข้าไปติชม เป็นต้น เป็นกลไกควบคุมของกระบวนการสื่อสารที่เปรียบเสมือนกระจกเงาที่ทำให้ผู้ส่งสารทราบว่า สารที่ส่งออกไปนั้นเป็นอย่างไร

เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, น. 62) ได้อธิบายถึงสิ่งรบกวน (Noise) ซึ่งเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งสิ่งที่จะทำให้การส่งสารเกิดความผิดพลาด เข้าใจผิด และตีความหมายผิดไปได้ เช่น การไม่ตั้งใจฟัง สื่อที่ขาดประสิทธิภาพ เป็นต้น ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในช่วงของการใส่รหัสและถอดรหัส และได้สรุปองค์ประกอบของการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรว่า ผู้ส่งสารมีวัตถุประสงค์ในการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร โดยการสร้างสื่อที่เหมาะสมและทำการเข้ารหัสผ่านช่องทางที่ปราศจากสิ่งรบกวน หรือมีสิ่งรบกวนที่น้อยที่สุด เพื่อให้ผู้รับสารทำการถอดรหัสรับรู้ เข้าใจตรง

ตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและเกิดข้อมูลย้อนกลับสู่ผู้ส่งสารเพื่อประเมินการสื่อสารนี้ แสดงดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 องค์ประกอบการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตร

ที่มา: เฉลิมศักดิ์ คุ่มหิรัญ (2560, น. 62)

จากทฤษฎีการสื่อสารและองค์ประกอบการสื่อสารที่กล่าวมา จะเห็นว่ากระบวนการสื่อสารในงานส่งเสริมการเกษตรประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ผู้ส่งสารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร โดยการส่งเสริมการเกษตรมุ่งเน้นให้บุคคลเป้าหมายเกิดการยอมรับนวัตกรรมใหม่ ๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในที่สุด การรับทราบผลของการสื่อสาร ผลสะท้อนกลับ และสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาสภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราดที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้ง 4 องค์ประกอบหลักดังกล่าว และศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด เพื่อศึกษาองค์ประกอบในด้านผลของการสื่อสาร ผลสะท้อนกลับ และสิ่งรบกวนที่เกิดขึ้นในกระบวนการ

1.4 รูปแบบการสื่อสาร

จากการรวบรวมข้อมูลของนักวิชาการพบว่า รูปแบบการสื่อสารมีหลากหลายวิธีการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบท ความต้องการของการสื่อสาร ความเหมาะสม รวมถึงประโยชน์ในการ

สื่อสารในแต่ละครั้ง ฌฐวัฒน์ พระงาม (อ้างในศิริวรรณ วิญญาขงค์, 2559) อธิบายรูปแบบของการติดต่อสื่อสาร สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1.4.1 แบ่งโดยยึดองค์การเป็นหลัก มี 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) การติดต่อสื่อสารภายใน (Internal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลภายในองค์กร เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- 2) การติดต่อสื่อสารภายนอก (External Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างองค์กรกับบุคคลหรือองค์กรภายนอก

1.4.2 แบ่งตามลักษณะของการปฏิบัติงาน มี 2 ลักษณะ คือ

- 1) การติดต่อสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่เป็นระเบียบแบบแผน มีข้อจำกัดวางไว้โดยชัดเจน
- 2) การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารที่ไม่ได้ดำเนินไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้

1.4.3 แบ่งตามวิธีการติดต่อสื่อสาร แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

- 1) การติดต่อสื่อสารด้วยการพูด (Verbal Communication) เป็นวิธีที่ใช้กันมากที่สุดในการนำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง อาจทำด้วยการพูดหรือการเขียนก็ได้
- 2) การติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด (Non-verbal Communication) หมายถึง ภาษาเงียบ (Silent Language) หรือเรียกว่า ภาษากาย หรือภาษาท่าทาง
- 3) การติดต่อสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ (Symbolic Communication) หมายถึง การใช้สัญลักษณ์แสดงออกมาในรูปคำพูด เครื่องหมาย รูปร่างและเสียง ซึ่งใช้แทนความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 4) การติดต่อสื่อสารด้วยรูปภาพ (Picture Communication) เป็นวิธีที่จะช่วยอธิบายคำหรือภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ดี สามารถรับข่าวสารได้รวดเร็วและแม่นยำ
- 5) การติดต่อสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความซับซ้อน อาทิ โทรศัพท์ โทรทัศน์วงจรปิด คอมพิวเตอร์ แฟกซ์ เป็นต้น

วิเชียร วิทยอุดม (อ้างในแพพมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์, 2559) จำแนกรูปแบบและพฤติกรรมสื่อสารเพิ่มเติมอีก 3 ลักษณะ ดังนี้

1.4.4 แบ่งตามทิศทางของการติดต่อ (Direction) แบ่งออกเป็น 4 วิธี คือ

- 1) การติดต่อสื่อสารจากบนลงล่าง (Downward Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารจากระดับบนสู่ระดับล่าง เป็นการสั่งการลงไปยังผู้ปฏิบัติงาน

2) การติดต่อสื่อสารจากล่างขึ้นบน (Upward Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารจากระดับที่ต่ำกว่าขึ้นสู่ระดับที่สูงกว่า เพื่อตรวจสอบและได้รับผลย้อนกลับ (Feedback)

3) การติดต่อสื่อสารลักษณะตามแนวนอนหรือแนวเดียวกัน (Horizontal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารในระดับเดียวกัน เพื่อช่วยในการประสานงาน สร้างความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

4) การติดต่อสื่อสารจากลักษณะแนวทแยงมุม (Diagonal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารต่างระดับกัน เพื่อให้การสื่อสาร การทำงานมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว

1.4.5 แบ่งตามการใช้ช่องทางเป็นหลัก (Channel) แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

1) การติดต่อสื่อสารระบบทางเดียว (One-Way Communication) ไม่มีการแสดงปฏิกิริยาย้อนกลับใดๆ ของผู้รับ โดยอยู่ในรูปแบบของระเบียบ คำสั่ง นโยบายที่ต้องทำตาม

2) การติดต่อสื่อสารระบบสองทาง (Two-Way Communication) ผู้รับสามารถโต้ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้เพื่อได้รับทราบผลของการสื่อสารที่ส่งออกไปได้

1.4.6 แบ่งตามจำนวนผู้เกี่ยวข้อง (Participant) แบ่งออกเป็น 3 วิธี คือ

1) การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล หรือตัวต่อตัว (Interpersonal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารที่เกิดจากการพบปะกันระหว่างบุคคล

2) การติดต่อสื่อสารกลุ่ม (Intergroup Communication) เป็นรูปแบบของการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตามความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน

3) การติดต่อสื่อสารขององค์กรกับสาธารณชน (Public and Organization Communication) หมายถึง การติดต่อสื่อสารขององค์กรทั้งหมดทั้งภายในและภายนอกองค์กร

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2561, น. 16-24) ได้ใช้เกณฑ์จำนวนผู้รับสารเป็นตัวแบ่งประเภทของการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ดังนี้

1.4.7 แบ่งตามจำนวนผู้รับสาร แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1) การสื่อสารรายบุคคล (individual methods) เป็นการถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบการสื่อสารตัวต่อตัว (face to face) ระหว่างนักส่งเสริมกับเกษตรกรโดยตรง ทำได้ทั้งรูปแบบการตรวจเยี่ยมเกษตรกรที่ไร่นา และการที่เกษตรกรมาขอพบนักส่งเสริมที่ทำงาน ซึ่งอาจจะเสียเวลา และใช้งบประมาณมาก แต่ก็อาจประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย และเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารมากขึ้นได้ การสื่อสารรูปแบบนี้มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ส่งสารจึงต้องพูดในสิ่งที่ผู้ฟังสนใจ และสร้างความประทับใจให้กับผู้ฟัง เพื่อก่อให้เกิดการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ

ทิศทางการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล มี 3 แบบ ได้แก่

(1) การติดต่อสื่อสารจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง (Downward Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐไปสู่ชาวบ้านหรือเกษตรกร เพื่อให้ทราบถึงนโยบาย แผนงาน และให้การดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

(2) การติดต่อสื่อสารจากระดับล่างขึ้นไปสู่ระดับบน (Upward Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารจากเกษตรกรหรือชาวบ้านไปสู่เจ้าหน้าที่หรือนักส่งเสริม เช่น การเสนอแนะข้อคิดเห็น การร้องทุกข์ หรือการสะท้อนปัญหา เป็นต้น

(3) การติดต่อสื่อสารระดับเดียวกัน (Horizontal Communication) เป็นการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับเดียวกัน เช่น การสนทนาระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง การให้คำปรึกษาหารือระหว่างเพื่อนบ้าน หรือการประสานงาน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2) การสื่อสารแบบกลุ่ม (group methods) เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในปัจจุบัน ข้อดี คือ เกษตรกรและนักส่งเสริมจะได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใต้การจัดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งทำได้หลายวิธี ได้แก่ การฝึกอบรม (training) การบรรยาย (lecture) การสัมมนา (seminar) การระดมสมอง (brain-storming) การประชุมกลุ่มย่อย (focus group discussion) การสาธิต (demonstration) และทัศนศึกษา (field trip)

3) การสื่อสารแบบมวลชน (mass methods) เป็นวิธีที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมาก โดยไม่เฉพาะเจาะจงผู้รับสารผ่านทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ข้อดี คือ สามารถส่งกระจายข้อมูลข่าวสารไปได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และกระจายไปได้กว้างขวาง แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่

(1) วิทยุกระจายเสียง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทัศนคติ และทักษะแก่บุคคลเป้าหมาย โดยเฉพาะเกษตรกร

(2) วิทยุโทรทัศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นแรงเร้าให้เกษตรกรได้ทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเกษตร แต่ต้องเลือกรูปแบบรายการที่เหมาะสม

(3) สื่อสิ่งพิมพ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และสามารถนำมาใช้บูรณาการร่วมกับการสื่อสารรูปแบบอื่น ๆ เช่น เอกสารประกอบการฝึกอบรม เอกสารประกอบการสาธิต คู่มือการใช้งานสื่อต่าง ๆ เป็นต้น สื่อสิ่งพิมพ์ที่นิยมนำมาใช้เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมักอยู่ในลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ เช่น จดหมายข่าว แผ่นปลิว แผ่นพับ

และเอกสารเผยแพร่ ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร และวารสาร มักผลิตขึ้นภายใต้หน่วยงานราชการ หรือองค์กรต่าง ๆ เช่น วารสารเกษตรกรรม นิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน เป็นต้น

(4) สื่อออนไลน์ เป็นการประยุกต์ใช้สื่อผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้ตามความต้องการของตนเอง สามารถเชื่อมโยงถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่อยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ทั่วโลก เช่น วิกิทัศน์ออนไลน์ วิทยุออนไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (online social networking) เป็นสื่อสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม (media for social interaction) ระหว่างเครือข่ายสมาชิกผู้ใช้งาน เพื่อการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และความรู้ในด้านต่าง ๆ ในรูปแบบดิจิทัลที่สามารถนำเสนอได้ทั้งภาพ เสียง วิดีโอ ข้อความ และแอนิเมชัน เช่น blog, wikis, facebook, twitter, lines, instagram, youtube เป็นต้น

จะเห็นว่า รูปแบบการสื่อสารมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับภารกิจตามต้องการที่เหมาะสมและการใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร ซึ่งในงานวิจัยนี้สามารถจำแนกรูปแบบการสื่อสารได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) การสื่อสารโดยยึดองค์การเป็นหลัก ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ ด้วยกันเอง ระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ กับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง และการสื่อสารภายนอกองค์กร ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการศูนย์ฯ/สมาชิกกับเกษตรกร/เครือข่ายศูนย์ฯ และระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับคณะกรรมการศูนย์ฯ/สมาชิก/เกษตรกร/เครือข่ายศูนย์ฯ 2) การสื่อสารจำแนกตามจำนวนผู้รับสาร ประกอบด้วย การสื่อสารรายบุคคล การสื่อสารแบบกลุ่ม และการสื่อสารแบบมวลชน

1.5 สื่อในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

จินดา ขลิบทอง (2560, น. 50-60) ระบุว่า สื่อแต่ละประเภทมีคุณสมบัติเด่นเฉพาะตัวแตกต่างกัน การเลือกใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ในการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรนั้นต้องมีความเหมาะสมกับบุคคลเป้าหมาย ทั้งศักยภาพ ความเหมาะสมกับวิถีชีวิต รวมทั้งความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของบุคคลเป้าหมาย สื่อประเภทต่าง ๆ นั้นประกอบด้วยสื่อดังต่อไปนี้

1.5.1 สื่อบุคคล สื่อและช่องทางในการเผยแพร่เทคโนโลยีการเกษตรมักจะขึ้นกับสื่อบุคคลเป็นหลักมากกว่าการใช้สื่อประเภทอื่น ๆ เช่น ผ่านผู้เชี่ยวชาญ ผ่านผู้นำชุมชน ผ่านผู้ใหญ่บ้าน ผ่านเกษตรกรตำบล ผ่านนักส่งเสริมการเกษตร ผ่านเกษตรกรผู้นำ ผ่านกลุ่มเพื่อน รวมถึงการประชุมร่วมกันในหมู่บ้าน หรือในกลุ่มของตนเอง หรือแม้แต่พนักงานขายสินค้าทางการเกษตรที่อยู่ตามร้านขายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ ในการศึกษาของลูวิส (Lewis, 1989 อ้างในจินดา

ชลีบทอง, 2560) พบว่า นักส่งเสริมหรือหน่วยงานด้านการส่งเสริมการเกษตร เป็นสื่อบุคคลที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา ผลการศึกษาหลายแห่งพบว่า เกษตรกรต่างมีเห็นว่า “สื่อบุคคล” เป็นสื่อที่ให้ความช่วยเหลือและนำไปไว้วางใจมากที่สุด

เจ็ดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560, น. 41-42) แบ่งสื่อบุคคลเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรออกเป็น การพูดสนทนา การอภิปราย การบรรยาย การประชุม การฝึกอบรม การสัมมนา และการพูดในที่ชุมชน โดยมีข้อควรคำนึงในการใช้สื่อบุคคล ดังนี้

- 1) หากผู้พูดแสดงอาการปฏิกิริยาไม่เหมาะสม หรือขาดทักษะในการพูด อาจส่งผลเสียต่อการสื่อสารได้
- 2) เป็นการสื่อสารแบบสองทางที่สามารถตอบโต้กันได้ทันที ทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดี แต่ไม่สามารถครอบคลุมผู้ฟังจำนวนมาก ๆ ได้
- 3) สื่อบุคคลเหมาะกับการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่สลับซับซ้อนมากนัก หากต้องการอธิบายรายละเอียดที่ซับซ้อน ต้องใช้สื่ออื่น ๆ มาบูรณาการร่วมด้วย

1.5.2 สื่อกิจกรรม เป็นสื่อที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่นสูงตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยส่วนใหญ่มักใช้สื่อหลาย ๆ ประเภทมาบูรณาการร่วมกัน แบ่งได้เป็น 2 แนวทางใหญ่ ๆ คือ

- 1) สื่อกิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่ม หรือการทำร่วมกันเป็นกลุ่ม (group methods) เช่น การประชุม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน การจัดประกวดแข่งขันต่าง ๆ การจัดงานวันเกษตร การศึกษาดูงาน การบรรยาย การสัมมนา การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 2) สื่อกิจกรรมที่เน้นเป็นรายบุคคล หรือเป็นรายย่อย (individual methods) เช่น การสาธิต การเยี่ยมฟาร์ม หรือเยี่ยมบ้านเกษตรกร การทำสัญญาหรือข้อตกลงต่าง ๆ ร่วมกัน การจัดทำแปลงสาธิต การโทรศัพท์สอบถาม รวมทั้งการใช้โทรสาร

1.5.3 สื่อวิทยุโทรทัศน์ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าสื่อโทรทัศน์ ปัจจุบันเกษตรกรหรือชุมชนทั่วไปสามารถที่จะมีสื่อนี้ไว้ในครอบครองได้เกือบทุกครัวเรือน เพราะเป็นสื่อที่มีทั้งภาพ เสียง และการเคลื่อนไหว รูปแบบรายการของสื่อโทรทัศน์มีหลากหลาย เช่น รายการข่าว รายการสัมภาษณ์ รายการสนทนา รายการแข่งขัน รายการสารคดี รายการดนตรี เป็นต้น

1.5.4 สื่อวิทยุกระจายเสียง มีลักษณะเฉพาะ คือ เป็นสื่อที่สามารถส่งสารได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และมีต้นทุนในการผลิตที่ไม่สูง ใช้ทักษะในการผลิตไม่ซับซ้อน แต่มีข้อจำกัดตรงที่เป็นสามารถถ่ายทอดได้แต่เสียง แต่ก็ยังเป็นสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการใช้สายตาในการทำงาน และใช้หูฟังข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเท่านั้น เช่น กลุ่มจักสาน กลุ่มเย็บปักถักร้อย หรือกลุ่มที่ทำงานกับเครื่องจักรเครื่องยนต์ทั่ว ๆ ไป

1.5.5 สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่เกษตรกรใช้เป็นแหล่งข้อมูล หรือใช้เป็นแหล่งอ้างอิงมากที่สุด และเป็นสื่อที่สะดวกและมีรายละเอียดมากที่สุดใน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับด้านการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ นำมาอ่านซ้ำได้ จึงส่งผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ท้าทีความรู้สึกร หรือการสร้างควมตระหนักให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้ อย่างไรก็ตาม สื่อสิ่งพิมพ์ได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นสื่อใหม่เรียกว่า สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือสื่อ e-media มากยิ่งขึ้น เช่น e-magazine, e-newsletter. www.farmjournal.com (farm journal today) เป็นต้น ที่ยังคงรูปแบบเดิมแต่สามารถสืบค้นหรือสั่งซื้อผ่านอินเทอร์เน็ตได้

เชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560, น. 43-44) แบ่งสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรออกเป็น วารสาร (journal) นิตยสาร (magazines) จดหมายข่าว (news letter) ป้ายประกาศและโปสเตอร์ (billboard and poster) แผ่นพับ (folder) เอกสารเผยแพร่ (booklet) ใบปลิว (leaflet) โดยมีข้อควรคำนึงในการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ดังนี้

- 1) เป็นสื่อที่มีต้นทุนการผลิตต่อชิ้นค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับสื่อประเภทอื่น ๆ การนำไปใช้จึงต้องระบุงุุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน
- 2) เป็นสื่อที่สามารถเก็บไว้เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ หรือใช้อ้างอิงทางวิชาการได้ สามารถนำมาศึกษาซ้ำได้ด้วยตนเอง แต่อาจจะมีข้อจำกัดสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสายตา หรือผู้ที่ไม่รู้หนังสือ ที่ไม่อาจเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ได้
- 3) สามารถใช้เทคนิคการออกแบบ การจัดวางตัวอักษร และรูปภาพเพื่อดึงดูดความสนใจได้ แต่หากออกแบบไม่น่าสนใจ การสื่อสารนั้นก็จะไม่สัมฤทธิ์ผล

1.5.6 สื่อสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บางครั้งเรียกว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-media) เป็นสื่อที่สามารถมีบทบาทเป็นได้ทั้งสื่อส่วนบุคคล และสื่อมวลชน โดยเฉพาะในเกษตรกรกลุ่มที่ต้องการข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และมีความยืดหยุ่นอยู่ตลอดเวลา สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศจึงได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้แก่ สื่ออินเทอร์เน็ต อี-เมล (e-mail) อินเทอร์เน็ตประเภท World Wide Web และ Search Engine

1.5.7 สื่อสังคม (social media) หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทางในยุคเครือข่ายสังคม (social network) เป็นสื่อที่นักส่งเสริมการเกษตรสามารถสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต application ต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยเชิดพงษ์ ชีระจิตต์ (2560, น. 50-51) แบ่งสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรออกเป็น

1) Facebook เป็นบริการรูปแบบหนึ่งบนอินเทอร์เน็ตที่สามารถติดต่อสื่อสารและทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ ทั้งการตั้งประเด็นคำถามในเรื่องที่สนใจ การแบ่งปันรูปภาพ วิดีทัศน์ การเขียนบทความ และการสนทนาออนไลน์ เป็นต้น

2) Twitter เป็นบริการบล็อกขนาดเล็ก (micro-blogging) ใช้ในการส่งข้อความสั้นไม่เกิน 140 ตัวอักษร เพื่อบอกหรือแจ้งข้อความต่าง ๆ อย่างมีวัตถุประสงค์และสื่อความหมายชัดเจนไปยังผู้รับสารได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นโต้ตอบกันไปตามได้อย่างอิสระ ในลักษณะการติดตามคนหรือสิ่งที่เราสนใจ (following) หรือคนอื่นสนใจติดตามเรา (followers)

3) Youtube เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการวิดีโอออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีการออกอากาศแบบต่อเนื่อง (streaming) ซึ่งผู้รับสารสามารถเข้าชมวิดีโอต่าง ๆ หรือแบ่งปันวิดีโอของตนเองให้กับผู้อื่นได้

4) Wikis เป็นเว็บไซต์สารานุกรมที่อนุญาตให้สมาชิกสามารถมีส่วนร่วมในการเพิ่มและแก้ไขข้อมูลเนื้อหาได้ เป็นการร่วมมือกันสร้างองค์ความรู้และเรียนรู้ร่วมกัน

5) Blogs เป็นการบันทึกบทความของสมาชิกแต่ละคน (personal journal) ลงบนเว็บไซต์ นิยมนำมาใช้เป็นการเผยแพร่บทความซึ่งเป็นความคิดเห็นของตนเอง หรือการถอดบทเรียนจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของตนเองเพื่อแบ่งปันให้ผู้อื่นได้รับทราบ

และอธิบายข้อควรคำนึงในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ดังนี้

(1) ผู้รับสารและผู้ส่งสารต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ รวมทั้งความสามารถของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถเชื่อมต่อกันได้

(2) ผู้ส่งสารต้องออกแบบการสื่อสารให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ที่มีคุณภาพ และผู้รับสารจะต้องมีทักษะ และความรู้เท่าทันสื่อ

(3) ผู้ส่งสารต้องมีความรู้ ความชำนาญในการผลิตสื่อออนไลน์ รวมทั้งทักษะในการใช้งานคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ส่วนผู้รับสารต้องมีความรู้ในการเข้าถึงเครือข่าย และความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์เพื่อเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเช่นกัน หากผู้รับสารและผู้ส่งสารไม่มีทักษะดังกล่าว จะทำให้การสื่อสารไม่เกิดผล

อย่างไรก็ตามในชุมชนที่เริ่มมีความก้าวหน้าสู่การพัฒนาจะพบเกษตรกรบางกลุ่มเริ่มมีการใช้สื่อผสมระหว่างสื่อบุคคล สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งสื่อสมัยใหม่ต่าง ๆ ที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในปัจจุบัน การเลือกสื่อเพื่อใช้ในการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จึงต้องพิจารณาจากปัญหา และ/หรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรมักจะเน้นสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อวิทยุ

โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อสังคมที่ปัจจุบันมีบทบาทอย่างมาก

จะเห็นได้ว่า ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรจำเป็นต้องเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อันประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสารสนเทศ และสื่อสังคม ซึ่งในงานวิจัยนี้เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับการดำเนินการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน 4 ประเภท ประกอบด้วย 1) สื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ คณะกรรมการศจช. สมาชิกศจช. เกษตรกรในพื้นที่สมาชิกเครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2) สื่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เช่น การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน การประชุมกลุ่มศจช. การประชุมหมู่บ้าน การอบรม/สัมมนา และการศึกษาดูงาน เป็นต้น 3) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น คู่มือ แผ่นพับ/ใบปลิว โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ ข่าวเดือนภัยการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช รายงานการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น และ 4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุท้องถิ่น หอกระจายข่าวในชุมชน โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต Facebook Line เป็นต้น

1.6 ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2560, น. 7-10) นิยามความหมายของปัญหาด้านการสื่อสารไว้ว่า ปัญหาการสื่อสาร คือ การที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่เกิดความเข้าใจร่วมกันหรือคุยกันไม่รู้เรื่อง ซึ่งเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เมื่อพิจารณากระบวนการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล (David R. Berlo) จะพบว่ากระบวนการต่าง ๆ ที่อาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหานั้น จะแทรกอยู่ในองค์ประกอบการสื่อสารทั้งสิ้น จึงสรุปปัญหาด้านการสื่อสารให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารและจำนวนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารและกระบวนการตอบกลับออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1.6.1 ปัญหาการสื่อสารภายในบุคคล (*intrapersonal communication problem*)

การสื่อสารภายในบุคคล คือ การสื่อสารที่เกิดขึ้นกับตนเอง เป็นการเข้ารหัสและถอดรหัสสารที่เกิดขึ้นภายในตนเอง มีการคิด การรับรู้ การใคร่ครวญในเรื่องราวต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานของการสื่อสารในระดับต่าง ๆ ปัญหาของการสื่อสารในระดับนี้มีหลายรูปแบบ ได้แก่

1) ปัญหาด้านกายภาพ เช่น การมีอวัยวะรับรู้และสื่อสารที่ไม่สมบูรณ์หรือไม่ดีพอ จนทำให้ไม่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ เป็นต้น

2) ปัญหาด้านจิตใจ เช่น การมีค่านิยม ความเชื่อ ทักษะที่ไม่สอดคล้องกับการสื่อสาร ขัดแย้งกับองค์ประกอบหรือกระบวนการสื่อสาร เป็นต้น

3) ปัญหาทางด้านบุคลิกภาพ เช่น การมีบุคลิกที่ไม่ยืดหยุ่น ประเมินค่าตนเองไว้สูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง จนไม่รับฟังผู้อื่น เป็นต้น

4) ปัญหาความเห็นแก่ตัวและความเครียด เช่น การให้เหตุผลเข้าข้างตนเอง การเครียดจากความผิดหวัง เป็นต้น

1.6.2 ปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคล (*interpersonal communication problem*)

อาจมีได้หลายรูปแบบตามองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร ดังนี้

1) ปัญหาจากผู้ส่งสารและผู้รับสาร อาจเกิดขึ้นได้จากความแตกต่างกันของทัศนคติ ความเชื่อ พื้นฐานประสบการณ์ หรือการปกปิดไม่เปิดเผยข้อมูลต่อกันทั้งหมดก็ได้

2) ปัญหาจากเนื้อหาข่าวสาร เนื้อหาที่ซับซ้อน และการใช้ภาษาที่มีการเข้ารหัส-ถอดรหัสยากเกินไป

3) ปัญหาช่องทางการสื่อสาร ช่องทางที่ขาดความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ จะทำให้ความเข้าใจลดลง เช่น การนำเสนอเรื่อง “ความแตกต่างของสี” แต่ใช้ช่องทางที่ “มองไม่เห็นสี” เป็นต้น

4) ปัญหาจากสภาพแวดล้อมในการสื่อสาร อาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากสภาพแวดล้อมกายภาพ เช่น อุณหภูมิที่ร้อนเกินไป เย็นเกินไป เป็นต้น

5) ปัญหาสิ่งรบกวนในการสื่อสาร สิ่งรบกวนอาจก่อกวนสาร และก่อกวนผู้รับสารให้อารมณ์เสียจนไม่อยู่ในสภาวะที่รับ-ส่งสารได้อย่างสมบูรณ์

6) ปัญหาวัฒนธรรม สังคมและจิตวิทยา วัฒนธรรมที่แตกต่างนำมาสู่พื้นฐานความเข้าใจที่แตกต่างกัน

1.6.3 ปัญหาการสื่อสารระดับกลุ่ม (*group communication problem*)

การสื่อสารในระดับกลุ่มเกิดขึ้นจากการใช้ทักษะการสื่อสารระหว่างบุคคล รวมเข้ากับการจัดการกระบวนการกลุ่ม ดังนั้น จึงอาจสรุปปัญหาของการสื่อสารระดับกลุ่มได้ดังนี้

1) ปัญหาการขาดการวางแผนการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารขาดทิศทาง

2) ปัญหาขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การส่งสารจากผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับในสมาชิก

3) ปัญหาวาระการประชุมไม่น่าสนใจ ข่าวสารหรือเนื้อหาไม่มีความเกี่ยวข้องหรือมีประโยชน์กับสมาชิก

4) ปัญหาช่องทางถูกรบกวน เช่น การส่งเสียงดัง

5) ปัญหาสมาชิกไม่สนใจการประชุม อาจเกิดจากตัวสมาชิกยังไม่มีความพร้อมในการเข้าประชุม เช่น วิตกกังวล เครียด หรือมีสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย เป็นต้น

1.6.4 ปัญหาการสื่อสารองค์กร (organize communication problem) การสื่อสารภายในองค์กร มีความแตกต่างจากการสื่อสารระดับกลุ่มในแง่ของอุดมการณ์ ภารกิจต่าง ๆ จากนโยบาย และสายการบังคับบัญชาในองค์กร ที่อาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ในรูปแบบ ดังนี้

- 1) ปัญหาเชิงโครงสร้างองค์กร ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการองค์กร การขาดการบูรณาการเป้าหมาย และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในองค์กร
- 2) ปัญหาจากการดำเนินการสื่อสาร ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากการขาดการวางแผนการสื่อสารที่ดีในองค์กร ที่อาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่กระบวนการสร้างสารจนถึงกระบวนการอื่น ๆ

1.6.5 ปัญหาการสื่อสารสาธารณะ (public communication problem) การสื่อสารสาธารณะเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีความเป็นทางการ ปัญหาในการสื่อสารสาธารณะมีดังนี้

- 1) ปัญหาจากผู้ส่งสาร ส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบการโน้มน้าวให้เกิดการคล้อยตาม จึงต้องระมัดระวังเรื่องความน่าเชื่อถือ และข้อเท็จจริงต่าง ๆ
- 2) ปัญหาจากช่องทางการสื่อสาร ต้องมีการเตรียมความพร้อมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง และต้องระมัดระวังเรื่องประสิทธิภาพ
- 3) ปัญหาความยากง่ายของสารที่เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารบางอย่างยากเกินไปสำหรับความเข้าใจ การขาดอุปกรณ์หรือสื่อเสริมเนื้อหา จะทำให้การสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผล
- 4) ปัญหาผู้รับสาร ความแตกต่างทั้งทางด้านความคิด วัฒนธรรมประเพณี และทัศนคติจะทำให้ผู้รับสารถอดรหัสสารหรือตีความสารแตกต่างกันไปด้วย

1.6.6 ปัญหาการสื่อสารมวลชน (mass communication problem) เป็นการสื่อสารจากองค์กรสื่อมวลชนออกไปสู่ผู้รับจำนวนมาก สรุปปัญหาของการสื่อสารมวลชนได้ดังนี้

- 1) ปัญหาด้านโครงสร้างและระบบจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาคยังไม่ครอบคลุม
- 2) ปัญหาด้านสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอถูกจำกัดเอาไว้ในระดับที่ไม่ก่อปัญหาให้นายทุนหรือผู้มีอำนาจ
- 3) ปัญหาด้านการปฏิบัติการ การดำเนินการด้านสื่อสารมวลชนยังไม่มีแผนการทำงานที่ชัดเจน และการบริหารควบคุมยังขาดเอกภาพ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อเนื้อหารายการ
- 4) ปัญหาด้านบุคลากรที่มักตกเป็นเครื่องมือของนายทุนและเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในด้านการนำเสนอข่าว

ซิกแมน และสแวนสัน (Sigman และ Swanson, 1984 อ้างในจินดา ขลิบทอง, 2560) ศึกษาปัญหาของสื่อบุคคลในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร พบว่า ปัญหาหลักที่สำคัญ

ในระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมการเกษตร มักจะเกี่ยวข้องกับทักษะการสื่อสารและเทคนิควิธีในการสื่อสาร ดังนี้

1) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดทักษะการถ่ายทอดเทคโนโลยี และขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ในการส่งเสริม

2) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการส่งเสริมฯ และขาดทักษะเกี่ยวกับการสื่อสาร

3) นักส่งเสริมการเกษตรมักจะขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับที่จะเอื้อในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร เช่น วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการสาธิต เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ ข้อมูลตลอดจนวิทยากรสมัยใหม่ต่าง ๆ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า ไม่ว่าปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารและกระบวนการตอบกลับ ทั้ง 6 ประเภท ได้แก่ ปัญหาการสื่อสารภายในบุคคล ปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคล ปัญหาการสื่อสารระดับกลุ่ม ปัญหาการสื่อสารองค์กร ปัญหาการสื่อสารสาธารณะ และปัญหาการสื่อสารมวลชน แต่ทุกปัญหานั้นจะเกิดขึ้นตามองค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล (David R. Berlo) ทั้งสิ้น ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ในองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบของการสื่อสารของแนวคิดเบอร์โล ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการสื่อสาร ประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาการสื่อสาร แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร และแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการสื่อสารมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดการพัฒนาการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2560, น. 37-41) อธิบายว่า การพัฒนา (development) คือ การกระทำที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงยังสิ่งที่ดีกว่าสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การพัฒนาการบริหารการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร จึงเป็นการพัฒนาให้เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้าง กระบวนการ และวิธีการที่จะนำไปสู่ความเข้าใจกันในการสื่อสาร การเรียนรู้ การพัฒนาและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สิ่งสำคัญของการพัฒนาให้ประสบ

ความสำเร็จในทุกมิติ คือ การมีวิสัยทัศน์ประเมินสถานการณ์และแนวโน้มต่าง ๆ ในอนาคตจากสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ ซึ่งวิสัยทัศน์การพัฒนาด้านการสื่อสารนั้น มี 2 แนวคิด ได้แก่

2.1.1 แนวคิดด้านการสื่อสารชุมชน (community communication) มีสาระสำคัญของแนวคิด ดังนี้

1) ต้องเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมีปฏิริยาโต้ตอบกันได้ตลอดเวลา ทั้งในลักษณะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ สถานะของผู้ส่งและผู้รับจึงมีการผลัดเปลี่ยนบทบาทตลอดเวลา

2) มีทิศทางกรไหลของข่าวสารที่หลากหลาย ทั้งจากบนลงล่าง จากล่างสู่บน และแบบแนวนอน หรือการไหลของข่าวสารจากสื่อภายนอกเข้ามาสู่ชุมชน จากชุมชนออกไปยังบุคคลภายนอก และการสื่อสารภายในชุมชนกันเอง

3) มีเป้าหมายของการสื่อสาร

4) การสื่อสารชุมชนต้องตอบสนองความต้องการของชุมชนในแง่ต่าง ๆ มีสื่อที่ดี มีประโยชน์ สามารถนำมาใช้งานได้ง่าย และเข้าถึงได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ไม่เป็นภาระแก่เกษตรกรและคนในชุมชนที่ต้องการเข้าถึงข้อมูล

2.1.2 แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม (participatory communication) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญ 2 แนวคิด คือ การมีส่วนร่วม และการเข้าถึง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในองค์ประกอบของการสื่อสาร เกษตรกรหรือคนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสื่อสาร ได้แก่

(1) เป้าหมายของการสื่อสารได้กำหนดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับใด

(2) ลักษณะสองทางและปฏิริยาโต้ตอบของการสื่อสาร ยิ่งการสื่อสารที่เอื้ออำนวยให้มีลักษณะตอบโต้กันอยู่ตลอดเวลามากขึ้นเท่าใด โอกาสที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

(3) ใครคือผู้ส่งสารในชุมชน โอกาสที่คนส่วนใหญ่จะได้เข้ามาเป็นผู้ส่งสารมีมากน้อยหรือทั่วถึงหรือไม่

(4) ประเภทของเนื้อหาสาร เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนหรือไม่ ซึ่งหากการสนทนามีลักษณะที่แลกเปลี่ยนทัศนะซึ่งกันและกัน แสวงหาความร่วมมือจากหลายฝ่าย และก่อให้เกิดการตัดสินใจโดยกลุ่ม ก็จะทำให้มีโอกาสมีส่วนร่วมมากขึ้น

(5) ประเภทของช่องทาง/สื่อ โดยหลักการทั่วไป สื่อขนาดเล็ก เช่น สื่อเฉพาะกิจจะเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้มากกว่าสื่อมวลชน ส่วนสื่อที่มีขนาดใหญ่ เช่น

สื่อมวลชน ควรคำนึงถึงความยากง่ายในการเข้ามีส่วนร่วมของสื่อประเภทต่าง ๆ และการคิดสร้างสรรค์กิจกรรมและช่องทางที่จะอำนวยความสะดวกในการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน

(6) ผู้รับสารและการมีปฏิริยาป้อนกลับ การจัดช่องทางสำหรับปฏิริยาป้อนกลับเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ไม่ว่าชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมกับการสื่อสารในระดับใดก็ตาม

2) เป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

(1) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตนเอง เช่น การนำภูมิปัญญาของชาวบ้านมาเผยแพร่ในวงกว้าง

(2) เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม และเห็นคุณค่าความคิดและความเชื่อของตนเอง

(3) เพื่อพิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่เคยคิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ซับซ้อนได้

(4) เพื่อสร้างทักษะการสร้างสื่อให้กับชุมชน เป็นช่องทางที่ชุมชนจะส่งข่าวสารออกไปจากจุดยืน มุมมอง และทัศนะของตนเอง

(5) เพื่อให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา และวิธีการวิเคราะห์ปัญหารวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาจากทัศนะของชุมชน

2.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2560, น. 40-41) อธิบายแนวทางการพัฒนาการบริหารการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรว่า สามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ด้านสำคัญ ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบกำหนดแนวทางการดำเนินการ โครงการในด้านการพัฒนาได้ดังนี้

2.2.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสาร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการสื่อสาร ถ้าระบบพื้นฐานดีก็จะนำไปสู่โอกาสในการสื่อสารที่ดีและครอบคลุมมากขึ้นในอนาคต ในระดับประเทศอาจหมายถึงระบบส่งสัญญาณดาวเทียม อุปกรณ์รับส่งและถ่ายทอดในภาคพื้นดินและภาคพื้นน้ำ หรืออุปกรณ์อื่นที่มีผลต่อการรับและส่งสาร และการติดต่อสื่อสาร ในระดับชุมชนหรือบุคคลอาจหมายถึงการวางรากฐานของการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะส่งผลให้เกิดทางเลือกในการสื่อสารตามอรรถาธิบายของตนเอง

2.2.2 การพัฒนาการผลิตสื่อ การสร้างสรรค์สื่อที่มีคุณภาพ มีการวางแผนการจัดการสื่อ ทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร และด้านการสร้างสรรค์สื่อเนื้อหาดี มีประโยชน์

และสร้างผลกระทบให้เกิดขึ้นแก่สังคมนั้น จะส่งผลให้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการผลิตสื่อจึงมีส่วนช่วยสร้างเนื้อหาที่น่าสนใจ ดึงดูดความสนใจของบุคคลเป้าหมายไม่ให้ละทิ้งช่องทางการสื่อสารกับภาครัฐ และเกิดความวางใจในภาครัฐ และนักส่งเสริมการเกษตร ส่งผลให้การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมดำเนินการได้รวดเร็วและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาการผลิตสื่อควรพัฒนาทักษะของผู้ผลิต เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตสื่อมีเสรีภาพในการนำเสนอ และเสริมสร้างความหลากหลายของสื่อด้วย

2.2.3 การพัฒนาผู้ส่งสารและผู้รับสาร คือ การพัฒนาองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสื่อสาร เนื่องจากผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างต้องมีการเข้ารหัสและการถอดรหัส ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ รวมไปถึงความรู้เท่าทันสื่อ ดังนั้นการพัฒนาให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีทัศนคติที่ดี มีพื้นฐานความรู้และมีการเปิดกว้างทางความคิด จะช่วยให้การสื่อสารนั้นพัฒนาขึ้นได้ ซึ่งทำได้หลายวิธี ตั้งแต่การใช้สื่อเพื่อให้ความรู้และพัฒนาความคิด ไปจนถึงการอบรมต่าง ๆ ที่จะช่วยผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม จนมีลักษณะพึงประสงค์ ตรงตามเป้าหมายของการพัฒนา

2.2.4 การพัฒนาการบริหารจัดการการสื่อสาร ขั้นตอนของการบริหารจัดการเป็นไปได้อย่างดีทั้งส่วนหนุนเสริมและอุปสรรคขัดขวางการสื่อสารไม่ให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาการบริหารการสื่อสาร สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ตั้งแต่การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ช่วยในการบริหารจัดการ ไปจนถึงการปรับขั้นตอนในด้านการบริหารให้มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีเงื่อนไขสำคัญ คือ การยึดเอาวัตถุประสงค์ของการสื่อสารเป็นหลัก ยึดจรรยาบรรณของการทำงานด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม เคารพสิทธิและศีลธรรมอันดีของสังคม หากวิธีการใดที่สามารถทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายได้ โดยไม่ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการสื่อสารหรือต่อศีลธรรม ก็ควรกระทำให้เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารและพัฒนานั่นเอง

2.3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการสื่อสาร

ณัฐ รัตนเจริญ (2560, น. 44-57) สรุปแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมตามองค์ประกอบของการสื่อสารได้ดังนี้

2.3.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ส่งสาร นักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร โดยนำมาปรุงแต่งให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและลักษณะการนำไปใช้ของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องมีศิลปะในการส่งสาร และความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเป็นผู้ชี้แนะและร่วมแก้ไขปัญหาของเกษตรกร และเป็นผู้ประสานงานทั้งเกษตรกร หน่วยงาน

ภายในหน่วยเดียวกัน และหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชนอื่น ๆ ดังนั้นนักส่งเสริมในฐานะที่เป็นผู้ส่งสารจะต้องเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ เป็นคนที่ไว้ใจได้ (trustworthiness) เป็นคนมีความรู้ความเชี่ยวชาญ (expertise) และเป็นคนแคล่วคล่องว่องไว (dynamism)

2.3.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการรับสารของบุคคลเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม คือ เกษตรกร ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น นักส่งเสริมควรแบ่งเกษตรกรเป้าหมายตามระยะเวลาการยอมรับตามแนวคิดของ Everett Rogers ได้แก่

1) กลุ่มหัวก้าวหน้าหรือพวกนำการเปลี่ยนแปลง (innovators) หรือ “หัวไวใจสู้” เป็นพวกมีการยอมรับนวัตกรรมเร็วมาก กล้าเสี่ยง มีความพร้อมในการคิดริเริ่มนำสิ่งใหม่

2) กลุ่มยอมรับเร็ว (early adopters) หรือ “ขอดีที่ท่า” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมเร็ว แต่ใช้เวลาตัดสินใจยอมรับนานกว่าพวกหัวก้าวหน้า มีการค้นคว้า พร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ และแนวคิดใหม่มาปรับใช้ให้ทันเหตุการณ์และความต้องการในชุมชน จัดเป็นผู้นำชุมชน

3) กลุ่มยอมรับปานกลาง (early majority) หรือ “เบิ่งตาลังเล” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรม แต่ใช้เวลาตัดสินใจยอมรับนานกว่าพวกยอมรับเร็ว มีความละเอียดรอบคอบ รัศมในการตัดสินใจก่อนนำนวัตกรรมมาปรับใช้ ต้องการคำแนะนำพอสมควร

4) กลุ่มยอมรับช้า (late majority) หรือ “หันเหหัวคือ” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรม แต่ต้องใช้เวลาในการตัดสินใจนานมาก เป็นผู้ตามอย่างคนอื่น ต้องการการชี้แนวทาง และการกำกับอย่างใกล้ชิด ต้องเห็นตัวอย่างของคนหมู่มากในสังคมก่อนที่จะยอมรับนวัตกรรม

5) กลุ่มล่าหลัง (laggards หรือ adopters) หรือ “งอมือจับเจ้า” หรือ “ไม่เอาไหนเลย” เป็นพวกที่ยอมรับนวัตกรรมช้ามากหรือไม่ยอมรับนวัตกรรม เป็นผู้ยึดติดกับพฤติกรรมดั้งเดิม อยู่ในสังคมปิดที่ไม่ยอมรับสิ่งใหม่หรือแนวความคิดใหม่ ๆ จึงเป็นกลุ่มที่ยากจะพัฒนา

ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ความต้องการในการรับข่าวสารและปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการรับข่าวสารของบุคคลเป้าหมาย สำหรับการวางแผนการสื่อสารให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มและพิจารณาเลือกเนื้อหาหรือสารและช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการสื่อสารให้เหมาะสมกับบุคคลเป้าหมาย นอกจากนี้ข้อมูลส่วนตัวของบุคคลเป้าหมายอาจจะมีผลต่อการรับข่าวสาร จึงจำเป็นต้องนำมาพิจารณาด้วย เช่น ผู้หญิงมักจะถูกโน้มน้าวใจได้มากกว่าผู้ชายและมักจะเผยแพร่ข่าวสารที่ได้รับไปให้ผู้ติดต่อ คนหนุ่มสาวมักมีความคิดเสรีนิยม ส่วนผู้สูงอายุมักมีความคิดอนุรักษ์นิยมมากกว่าและจงใจยากกว่า กลุ่มคนอายุต่างกันจึงมีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน คนที่มีการศึกษาสูงเชื่อในสิ่งที่มีเหตุผล มีข้อมูล และข้อเท็จจริงประกอบ จึงมักจงใจได้ยากกว่าผู้มี

การศึกษาค่า ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน มักจะมองโลกไม่เหมือนกัน มีเจตคติและความเชื่อคนละอย่าง เป็นต้น ดังนั้นการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมจะประสบความสำเร็จเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยความสอดคล้องของผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วย ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร เจตคติ ระดับความรู้ และระบบสังคมและวัฒนธรรม

2.3.3 การเพิ่มประสิทธิภาพของเนื้อหาหรือสาร การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมเน้นการใช้สื่อชุมชนและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพของเนื้อหาหรือสารเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจได้ คือ วิธีการนำเสนอเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ดังนี้

- 1) วิธีการนำเสนอเนื้อหา อาจใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งก็ได้ แต่เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรใช้หลายวิธีผสมผสานกัน ได้แก่ การเขียน การพูด รูปหรือภาพ
- 2) ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และควรเหมาะสมกับอายุ ระดับการศึกษา เพศ ฯลฯ ของผู้รับสารด้วย

2.3.4 การเพิ่มประสิทธิภาพของช่องทางหรือสื่อในการสื่อสาร สื่อที่สำคัญที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม มี 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ สื่อบุคคล และสื่อมวลชน เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อเฉพาะกิจ และสื่อกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องพิจารณาเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม ผู้รับสารสามารถเข้าถึงง่ายที่สุด และประสิทธิภาพของสื่อที่จะไปถึงผู้รับสาร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านการเรียกความสนใจ การให้ความเข้าใจ การสร้างแรงจูงใจ และการสร้างความจดจำ รวมทั้งการสร้างความสำเร็จด้วย

จะเห็นว่า การพัฒนากิจกรรมสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม เป็นการทำให้การสื่อสารในงานส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยการวางแนวทางการพัฒนาภายใต้แนวคิดด้านการสื่อสารชุมชนและการมีส่วนร่วม ทั้งในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสาร การพัฒนาการผลิตสื่อ การพัฒนาผู้ส่งสารและผู้รับสาร การพัฒนาการบริหารจัดการการสื่อสาร ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้ง 4 องค์ประกอบของการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล (David R. Berlo) ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ทั้ง 4 องค์ประกอบดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ส่งสารและผู้รับสาร สารหรือเนื้อหา และสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มากขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย แนวคิดศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และสถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด มีรายละเอียดดังนี้

3.1 แนวคิดศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

แนวคิดศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย ความสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และแนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ความสำคัญของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (2561, น. 8-11) อธิบายว่า ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) เป็นเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่มีบทบาทสำคัญด้านการจัดการศัตรูพืช โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และวางแผนการจัดการศัตรูพืชในชุมชน ถ้าชุมชนสามารถจัดการศัตรูพืชไม่ให้เกิดการระบาดของสร้างความเสียหายให้กับพืชได้ ก็จะช่วยป้องกันความเสียหายของผลผลิตการเกษตรที่จะเกิดขึ้นในระดับประเทศได้ ซึ่งในอนาคต ศจช. จะมีครอบคลุมพื้นที่ทุกตำบลและเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อทั้งภาครัฐ เกษตรกร และชุมชน ดังนี้

1) เกษตรกรและชุมชนได้รับการถ่ายทอดและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศัตรูพืช เช่น ชนิดศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สามารถวางแผนการเลือกวิธีการควบคุมศัตรูพืชได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นของแต่ละพื้นที่ โดยนำข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืชมาใช้ประกอบการคิดวิเคราะห์ได้ พร้อมทั้งเตือนการระบาดและดำเนินการจัดการศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์

2) การดำเนินการของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องการลดต้นทุน เพิ่มรายได้ ประหยัด มีการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิก มีความเอื้ออาทรและการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมและเห็นความสำคัญพร้อมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกร ชุมชนและสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น

4) ภาครัฐได้พัฒนาเจ้าหน้าที่ให้สามารถเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นที่ปรึกษาให้กับเกษตรกร และใช้ข้อมูลของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทุกพื้นที่สำหรับใช้เตือนภัยและวางแผนในการควบคุมศัตรูพืชของประเทศได้อย่างถูกต้องทันต่อสถานการณ์

5) ช่วยสนับสนุนการผลิตพืช GAP และพืชอินทรีย์ของเกษตรกร ให้มีความปลอดภัยผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพ และมาตรฐานตามข้อกำหนด

6) ลดความสูญเสียผลผลิตจากการระบาดของศัตรูพืชทำให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดีขึ้น เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการผลิตขยายชีวภัณฑ์และใช้วิธีอื่น ๆ ทดแทนการใช้สารเคมีในการควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง ช่วยลดต้นทุนการผลิต และภาครัฐลดค่าใช้จ่ายในการชดเชยความเสียหายให้กับเกษตรกร เนื่องจากมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทำหน้าที่สำรวจ ติดตาม และเฝ้าระวังศัตรูพืช

3.1.2 วัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (2561, น. 9) ได้ระบุวัตถุประสงค์ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนไว้ ดังนี้

1) เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนโดยการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน และให้บริการทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน

2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ สารชีวภัณฑ์ หรือพันธุ์พืชสะอาดและปัจจัยอื่น ๆ ที่ใช้สำหรับควบคุมศัตรูพืชได้ด้วยตนเอง

3) เพื่อทำหน้าที่ในการสำรวจ ติดตาม และประชาสัมพันธ์เตือนการระบาดของศัตรูพืชให้แก่ชุมชน

3.1.3 องค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (2561, น. 12-16) อธิบายองค์ประกอบของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย

1) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเดียวกัน และมีปัญหาศัตรูพืชและหรือมีความต้องการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช สมัครใจเป็นสมาชิกอย่างน้อย 30 คน และสามารถมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมด้วยกันได้อย่างต่อเนื่อง

2) คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์ร่วมคัดเลือกผู้ทำหน้าที่ประธาน รองประธานกรรมการ เลขานุการ เหรัญญิก ซึ่งอาจมอบหมายคณะกรรมการให้เป็นคณะทำงานย่อยแต่ละด้าน เช่น ด้านผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ ด้านผลิตแมลงศัตรูธรรมชาติด้านผลิตสารสกัดชีวภาพ ด้านสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นต้น

หน้าที่คณะกรรมการบริหารศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีดังนี้

(1) ประชุมวางแผนการปฏิบัติงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน กำหนดกิจกรรมงบประมาณ กรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานในพื้นที่เป้าหมาย

(2) เสนอโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

(3) ประสาน รายงาน และจัดทำข้อมูลด้านการจัดการศัตรูพืชและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(4) สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เช่น การถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ

(5) ติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรค

3) สถานที่ตั้งศูนย์ ควรอยู่ในแหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่เกษตรกรเดินทางได้สะดวก เช่น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกต.) หรือศาลาประชาคม เป็นต้น และมีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นประจำศูนย์ เช่น ป้ายชื่อศูนย์ โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเขียน กระดาษฟาง และบอร์ด เป็นต้น มีสถานที่สำหรับตั้งวัสดุอุปกรณ์ผลิตขยายชีวภัณฑ์ศัตรูธรรมชาติ พืชสมุนไพร วัสดุการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างของผลผลิต มีกิจกรรมการวินิจฉัยศัตรูพืช มีแผนการถ่ายทอดความรู้แต่ละสัปดาห์ เช่น หลักสูตรการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เป็นต้น รวมทั้งมีสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ เช่น โปสเตอร์ เอกสารวิชาการ เอกสารคำแนะนำ และตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4) แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช เป็นแปลงที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติการสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมให้แก่เกษตรกรหรือชุมชน มีป้ายแปลง ซึ่งระบุชื่อเกษตรกรเจ้าของแปลง ที่ตั้งแปลง ขนาด พื้นที่แปลง ชนิดพืชที่ปลูก และมีการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูกาลเพาะปลูก โดยนำข้อมูลที่เก็บได้ไปใช้เตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชให้เกษตรกรและชุมชนในพื้นที่ข้างเคียงทราบ เพื่อเฝ้าระวังและวางแผนการควบคุมศัตรูพืชอย่างถูกต้อง เหมาะสม และปลอดภัย โดยพื้นที่แปลงต้องมีขนาดที่เหมาะสม ดังนี้

(1) แปลงไม้ผล ต้องมีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่

(2) แปลงไม้ยืนต้น ต้องมีขนาดอย่างน้อย 3 ไร่

(3) นาข้าว ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 - 2 ไร่

(4) แปลงผัก ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 - 2 งาน

(5) แปลงพีชไร่ ต้องมีขนาดอย่างน้อย 1 - 2 ไร่

3.1.4 แนวทางการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (2561, น. 19-21) อธิบายว่าการดำเนินงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และสมาชิกสหจ.มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างมาก ตั้งแต่การชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และความสำคัญของศูนย์แก่เกษตรกรเมื่อเริ่มจัดตั้ง การทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้กับศูนย์ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการให้มีความต่อเนื่อง และการกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกสหจ. โดยเน้นการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1) การจัดทำแผนการดำเนินงานของศูนย์

(1) สมาชิกสหจ. ร่วมกำหนดหลักสูตร ตารางการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ตลอดฤดูเพาะปลูก เช่น การสำรวจสถานการณ์ศัตรูพืช การวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้น การผลิตขยายชีวภัณฑ์ เป็นต้น โดยใช้กระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติตลอดฤดูกาลเพาะปลูกอย่างต่อเนื่อง และมีสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นวิทยากรพี่เลี้ยง

(2) ปฏิบัติการในแปลงติดตามสถานการณ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อสำรวจข้อมูลสถานการณ์ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและนำข้อมูลมาจำแนกวิเคราะห์ตัดสินใจ เพื่อเตือนการระบาด โดยใช้วิธีการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน พร้อมทั้งวางแผนการผลิตขยายชีวภัณฑ์

2) การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ

(1) การเตือนการระบาด โดยนำข้อมูลที่บันทึกได้จากแปลงติดตามสถานการณ์และแปลงของเกษตรกรข้างเคียง มาวิเคราะห์และใช้เตือนการระบาดศัตรูพืชในระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว วิทยุท้องถิ่น ชงสัญญาณ หนังสือพิมพ์รายวัน วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ เป็นต้น

(2) ให้บริการวินิจฉัยศัตรูพืชแก่เกษตรกรและชุมชนที่มีปัญหาการระบาดของศัตรูพืช โดยเกษตรกรนำตัวอย่างศัตรูพืชมาวินิจฉัยตามวัน เวลาที่กำหนด

(3) การตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้าง โดยเจ้าหน้าที่จังหวัดรวมกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายให้สุ่มเก็บตัวอย่างผลผลิตเพื่อมาขอรับบริการ หรือดำเนินการร่วมกับศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช มาให้บริการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างแก่เกษตรกร

(4) การบริการข้อมูลเกี่ยวกับศัตรูพืช โดยนำข้อมูลสถานการณ์ชนิดศัตรูพืชที่เกิดขึ้นในฤดูกาลของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนแต่ละศูนย์มาทำเป็นปฏิทินหมู่บ้าน และหรือนำไปใช้วางแผนในกระบวนการผลิตพืชในฤดูกาลต่อไป

3) การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย

(1) สร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาเกษตรกรในชุมชนด้านการจัดการศัตรูพืชและด้านการเกษตร

(2) จัดแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกร บุคคลทั่วไป สมาชิกจากศูนย์อื่น ๆ มาศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกิดการเรียนรู้และนำไปพัฒนาให้กับท้องถิ่นของตนเอง

(3) จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้แก่ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ระดับเขต ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ (RW, DW, DM) เป็นต้น

4) การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับคณะกรรมการสมาชิกสหจช. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร เป็นต้น เพื่อถ่ายทอดความรู้ตามที่เกษตรกรต้องการ โดยใช้ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเป็นเวที ในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เช่น ปุ๋ยสั่งตัด ผลิตเชื้อเห็ด แนะนำพันธุ์ข้าว ตามตารางการเรียนรู้

5) การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันของสมาชิกและเครือข่าย มีการบูรณาการร่วมกันเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ เชื่อมมั่นต่อกัน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการประชุมฯ ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าว โดยกิจกรรมสำคัญที่ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ได้แก่ สถานการณ์ศัตรูพืช เทคโนโลยีด้านการจัดการศัตรูพืช วันจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ การจัดงานวันสาธิต เป็นต้น

3.2 สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

สถานการณ์ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด ประกอบด้วย ความเป็นมาของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด ข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด แนวทางปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ความเป็นมาของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

จากการพบการระบาดของศัตรูพืชที่สร้างความเสียหายรุนแรงให้กับผลผลิตการเกษตรที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศ ในปี พ.ศ.2553 ได้แก่ เพลี้ยแป้งมันสำปะหลังสีชมพู เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และในปี พ.ศ.2554 ได้แก่ หนอนหัวดำและแมลงดำหนามมะพร้าว สร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมาก เกษตรกรสูญเสียโอกาสที่จะมีรายได้จาก

การขายผลผลิตการเกษตร ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ (กองส่งเสริมอารักขาพืช และจัดการดินปุ๋ย, 2561, น. 1) กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2556 ให้จังหวัดตราด ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ภายใต้โครงการลดความเสี่ยงเกษตรกรจากการระบาดของศัตรูพืช โดยการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนขึ้นจากการรวมตัวกันของเกษตรกรอย่างน้อย 30 คน ขึ้นไปเข้าร่วมโครงการดังกล่าว เพื่อให้เกษตรกรสามารถเฝ้าระวังการระบาดของศัตรูพืชในพื้นที่การเกษตรของตน สามารถดำเนินการป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้ทันก่อนที่จะเกิดการระบาดของศัตรูพืช และสร้างความเสียหายให้กับผลผลิตทางการเกษตรดังที่เคยเกิดขึ้น

จังหวัดตราด เริ่มมีการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เมื่อปี พ.ศ.2556 ภายใต้โครงการลดความเสี่ยงเกษตรกรจากการระบาดของศัตรูพืช จำนวน 28 ศูนย์ ในทุกอำเภอทั้ง 7 อำเภอ ได้แก่ เมืองตราด เขาสมิง บ่อไร่ แหลมงอบ คลองใหญ่ เกาะช้าง และเกาะกูด ต่อมาในปี พ.ศ.2557 - 2558 กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดกิจกรรม พัฒนาการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและสามารถเป็นมาตรฐานให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอื่นในพื้นที่ได้ อำเภอละ 1 ศูนย์ โดยพัฒนาเป็นศูนย์หลักระดับอำเภอ และขยายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจัดตั้งเป็นศูนย์ขยาย อีกอำเภอละ 1 ศูนย์ในปี พ.ศ.2559 และนับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2560 เป็นต้นมา กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดแนวทางการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นจุดเรียนรู้เฉพาะทาง พัฒนาเป็นเครือข่ายในการเสริมหนุนกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ จังหวัดตราดจึงดำเนินการพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประเมินผลเพื่อคัดเลือกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ได้รับการพัฒนาจนอยู่ในระดับดีเด่นระดับอำเภอ อำเภอละ 1 ศูนย์ ในทุกปี และได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่มีอยู่และจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเพิ่มเติมจากงบประมาณจังหวัดตราด ส่งผลให้ปัจจุบัน จังหวัดตราดมีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนทั้งหมด จำนวน 39 ศูนย์ (ข้อมูล ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2562, สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด)

3.2.2 ข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

ปัจจุบันศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด แบ่งออกเป็นศูนย์จัดการศัตรูชุมชนที่เป็นศูนย์หลัก จำนวน 7 ศูนย์ และศูนย์จัดการศัตรูชุมชนที่เป็นศูนย์ขยาย จำนวน 14 ศูนย์ ซึ่งได้รับการพัฒนาศักยภาพศูนย์และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และศูนย์จัดการศัตรูชุมชนอื่น ๆ ที่ยังไม่เป็นศูนย์หลักหรือศูนย์ขยาย และเป็นศูนย์ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจำนวน 18 ศูนย์ รายละเอียดดังตารางที่ 2.1, 2.2 และ 2.3

ตารางที่ 2.1 รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์หลักของจังหวัดตราด

ที่	อำเภอ	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	พืชหลัก	จำนวน (ราย)
1	เมืองตราด	ศจช.ตำบลซำราก ม.1 ต.ซำราก	ทุเรียน	30
2	เขาสมิง	ศจช.ตำบลสะตอ ม.7 ต.สะตอ	เงาะ	30
3	บ่อไร่	ศจช.บ้านมะนาว ม.1 ต.บ่อพลอย	มังคุด	30
4	แหลมงอบ	ศจช.ตำบลบางปิด ม.7 ต.บางปิด	มะพร้าว	30
5	คลองใหญ่	ศจช.ตำบลไม้รุ่ด ม.6 ต.ไม้รุ่ด	ทุเรียน	30
6	เกาะช้าง	ศจช.ตำบลเกาะช้างใต้ ม.5 ต.เกาะช้างใต้	มะพร้าว	60
7	เกาะกูด	ศจช.ตำบลเกาะกูด ม.2 ต.เกาะกูด	มะพร้าว	30

ตารางที่ 2.2 รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์ขยายของจังหวัดตราด

ที่	อำเภอ	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	พืชหลัก	จำนวน (ราย)
1	เมืองตราด	ศจช.ตำบลเนินทราย ม.5 ต.เนินทราย	มังคุด	30
2	เมืองตราด	ศจช.ตำบลท่ากุ่ม ม.6 ต.ท่ากุ่ม	ทุเรียน	45
3	เมืองตราด	ศจช.ตำบลท่าพริก ม.5 ต.ท่าพริก	พืชผัก	30
4	เมืองตราด	ศจช.ตำบลหนองคันทร้ง ม.2 ต.หนองคันทร้ง	ข้าว	30
5	เมืองตราด	ศจช.ตำบลหนองเสม็ด ม.2 ต.หนองเสม็ด	ข้าว	30
6	เมืองตราด	ศจช.ตำบลหนองโสน ม.8 ต.หนองโสน	ข้าว	30
7	เขาสมิง	ศจช.ตำบลประณีต ม.8 ต.ประณีต	ทุเรียน	46
8	บ่อไร่	ศจช.บ้านหมื่นคำน ม.8 ต.บ่อพลอย	เงาะ	32
9	บ่อไร่	ศจช.บ้านทุ่งตอง ม.5 ต.นนทรีย์	ทุเรียน	20
10	แหลมงอบ	ศจช.ตำบลคลองใหญ่ ม.3 ต.คลองใหญ่	มังคุด	30
11	คลองใหญ่	ศจช.ตำบลคลองใหญ่ ม.3 ต.คลองใหญ่	พืชผัก	30
12	คลองใหญ่	ศจช.บ้านห้วงโสม ม.3 ต.ไม้รุ่ด	มะพร้าว	25
13	เกาะช้าง	ศจช.ตำบลเกาะช้าง ม.2 ต.เกาะช้าง	ทุเรียน	50
14	เกาะกูด	ศจช.ตำบลเกาะหมาก ม.1 ต.เกาะหมาก	มะพร้าว	30

ตารางที่ 2.3 รายชื่อศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ยังไม่เป็นศูนย์หลักหรือศูนย์ขยายของจังหวัดตราด

ที่	อำเภอ	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)	พืชหลัก	จำนวน (ราย)
1	เมืองตราด	ศจช.ตำบลแหลมมกลัด ม.7 ต.แหลมมกลัด	พืชผัก	30
2	เมืองตราด	ศจช.ตำบลตะกาง ม.3 ต.ตะกาง	ข้าว	30
3	เมืองตราด	ศจช.ตำบลห้วยแร้ง ม.6 ต.ห้วยแร้ง	สับปะรด	30
4	เมืองตราด	ศจช.ตำบลวังกระแจะ ม.6 ต.วังกระแจะ	สับปะรด	33
5	เมืองตราด	ศจช.ตำบลห้วงน้ำขาว ม.4 ต.ห้วงน้ำขาว	มังคุด	30
6	เมืองตราด	ศจช.ตำบลอ่าวใหญ่ ม.1 ต.อ่าวใหญ่	เงาะ	30
7	เขาสมิง	ศจช.ตำบลแสนตุง ม.6 ต.แสนตุง	มังคุด	32
8	เขาสมิง	ศจช.ตำบลเขาสมิง ม.1 ต.เขาสมิง	สับปะรด	50
9	เขาสมิง	ศจช.ตำบลท่าโสม ม.3 ต.ท่าโสม	ยางพารา	36
10	เขาสมิง	ศจช.ตำบลทุ่งนนทรี ม.5 ต.ทุ่งนนทรี	ทุเรียน	22
11	เขาสมิง	ศจช.ตำบลเทพนิมิต ม.7 ต.เทพนิมิต	เงาะ	30
12	เขาสมิง	ศจช.ตำบลวังตะเคียน ม.3 ต.วังตะเคียน	ลองกอง	30
13	บ่อไร่	ศจช.บ้านทับทิมสยาม ม.1 ต.ด่านชุมพล	ข้าว	30
14	บ่อไร่	ศจช.บ้านหนองมาตร ม.4 ต.ช้างทูน	พืชผัก	30
15	บ่อไร่	ศจช.บ้านหนองบอน ม.3 ต.หนองบอน	มังคุด	30
16	บ่อไร่	ศจช.บ้านคลองโอน ม.4 ต.นนทรีย์	ข้าว	30
17	แหลมงอบ	ศจช.ตำบลแหลมงอบ ม.2 ต.แหลมงอบ	มะพร้าว	30
18	แหลมงอบ	ศจช.ตำบลน้ำเชี่ยว ม.2 ต.น้ำเชี่ยว	มังคุด	30

3.2.3 แนวทางปฏิบัติงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

จากนโยบายคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยเน้นให้มีศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชน เพื่อให้เป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรของชุมชน และเป็นที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตร ประกอบกับในสภาวะปัจจุบัน สถานการณ์การผลิตสินค้าเกษตรของเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องต้นทุนการผลิตที่ค่อนข้างสูง ปัญหาโรค แมลง และพื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงประสบกับปัญหาการขาดทุน เกิดหนี้สิน และไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด จึงได้

ขานรับนโยบายจากกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นศูนย์เครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในการบูรณาการการทำงานในพื้นที่ และสามารถให้บริการความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้กับสมาชิก ศพก. หรือเกษตรกรในพื้นที่ได้ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำประกันถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่างๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง ทั้งนี้การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย การจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานตามแนวทางโรงเรียนเกษตรกรให้แก่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การสนับสนุนการดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช จัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชอย่างเหมาะสมตามสภาพพื้นที่ การจัดเวทีเสวนาพัฒนาศักยภาพและการสร้างเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และการคัดเลือกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ระดับจังหวัด (สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด, 2562)

3.2.4 เครือข่ายการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชชุมชนให้แก่สมาชิกและจัดเวทีเสวนาพัฒนาเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ระดับจังหวัด เพื่อหารือ ทบทวนปรับปรุง แนวทางการพัฒนาศักยภาพของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของจังหวัดให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน และเชื่อมโยงการดำเนินงานและแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช รวมถึงการ

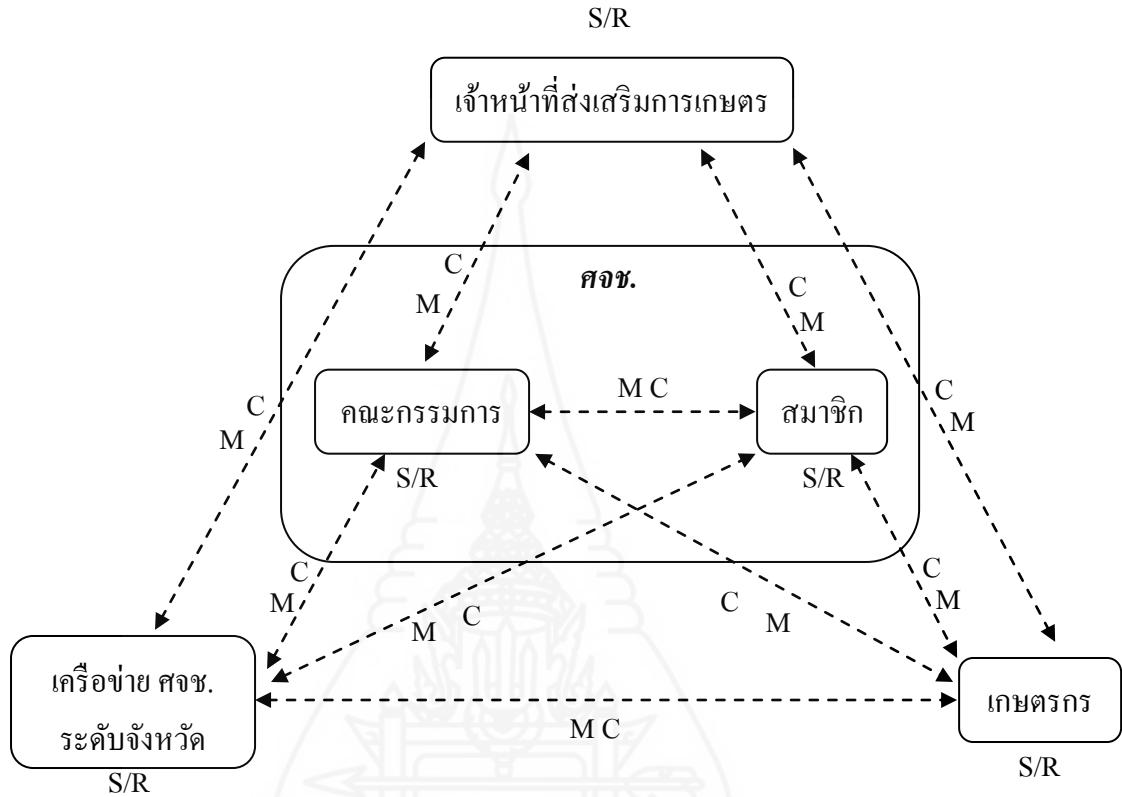
ประสานความร่วมมือกันระหว่างศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ให้สามารถเป็นกลไกการเฝ้าระวังและจัดการศัตรูพืชได้อย่างแท้จริงในระดับจังหวัด

เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด ได้จัดตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ ปี พ.ศ.2558 จำนวน 1 เครือข่าย โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด ซึ่งประกอบด้วยประธานหรือกรรมการที่เป็นตัวแทนของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์หลักและ/หรือศูนย์ขยาย ของแต่ละอำเภอร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อประสานงานขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และเสริมสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัจจุบันเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด มีสมาชิกทั้งสิ้น 11 ราย (สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด, 2561)

กล่าวโดยสรุป ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเกิดจากการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการรักษาพืชของตนเองและชุมชน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารงานกลุ่ม สมาชิกร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นพี่เลี้ยง และมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเป็นแปลงเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ ตลอดจนเฝ้าระวังเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชให้เกษตรกรและชุมชนรับทราบ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เน้นการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ การทำแผนการดำเนินงานของศูนย์ การจัดการศัตรูพืชและการให้บริการ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า มีกระบวนการสื่อสารเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งการสื่อสารภายในและภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยการสื่อสารภายในศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการด้วยกันเอง ระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง การสื่อสารภายนอกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การสื่อสารระหว่างคณะกรรมการ/สมาชิกกับเกษตรกร/เครือข่ายศจช. และระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับคณะกรรมการ/สมาชิก/เกษตรกร/เครือข่ายศจช. ทั้งนี้ คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร เครือข่ายศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างมีบทบาทเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อสื่อสารข้อมูลข่าวสาร การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชต่าง ๆ ของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนผ่านสื่อหรือช่องทางที่หลากหลาย ดังนั้น การสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดตราด จึงเกี่ยวข้องกับบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกร เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด

และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้วิจัยจึงสรุปแผนผังการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.3 แผนผังการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 สภาพพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

3.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล รัชญา กลั่นจ้อย (2556, น. 67) ได้ศึกษา การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า คณะกรรมการศจช. เกือบสามในสี่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.49 ปี เกือบครึ่งหนึ่งจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา สอดคล้องกับทองสา ทองหนองยาง (2557, น. 100) ที่ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี พบว่า คณะกรรมการศจช.มากกว่าสามในสี่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 58.1 ปี เกือบครึ่งจบชั้นประถมศึกษา เช่นเดียวกับการศึกษาของศิริวรรณ วิญญาสงค์ (2559, น. 102-103) ที่ศึกษา แนวทางพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดสุรินทร์ พบว่า คณะกรรมการ

สมาชิก และเครือข่ายศจช. มากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.26, 47.79 และ 52.41 ปี ตามลำดับ แต่เกษตรกรเกินครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 50.97 ปี โดยทุกกลุ่มส่วนใหญ่สมรสแล้ว และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกินครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 43.28 ปี สถานภาพสมรสแล้ว และส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

3.1.2 สภาพทางสังคม รัฐบาล กลั่นจ้อย (2556, น. 67) พบว่า คณะกรรมการศจช. มากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อยมีตำแหน่งเป็นกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในการเข้าร่วมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สอดคล้องกับทองสา ทองหนองยาง (2557, น. 100) ที่ศึกษาพบว่าเกือบทั้งหมดเป็นกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ หรือเกษตรหมู่บ้าน และส่วนใหญ่ได้รับความรู้ข่าวสารทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งไม่สอดคล้องกับปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555, น. 81) ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า คณะกรรมการศจช. ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และประมาณสองในสามเข้าร่วมอบรมการจัดการศัตรูพืชทุกครั้ง นอกจากนี้ศิริวรรณ วิญญาณรงค์ (2559, น. 102-103) ยังศึกษาพบว่า คณะกรรมการศจช. ไม่ถึงครึ่งเป็นผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (สบกต.) อาสาสมัครเกษตร (อกม.) และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (สบต.) แต่สมาชิก ศจช. ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งอื่นทางสังคม โดยครึ่งหนึ่งของทั้ง 2 กลุ่ม เคยพบปัญหาการระบาดของศัตรูพืช และได้รับการอบรมการจัดการศัตรูพืชจากสำนักงานเกษตรกรอำเภอ และพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 16.28 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช มีการร่วมบูรณาการด้านการจัดการศัตรูพืชกับกรมการข้าว กรมวิชาการเกษตรและกรมพัฒนาที่ดิน และใช้เอกสารหรือคู่มือเป็นสื่อในการฝึกอบรม

3.1.3 สภาพทางเศรษฐกิจ ปาริชาติ อภรณ์วิชานพ (2555, น. 81) ศึกษาพบว่า คณะกรรมการศจช. มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 42.54 ไร่ต่อครัวเรือน มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 315,553.85 บาทต่อปี สอดคล้องกับทองสา ทองหนองยาง (2557, น. 100) ที่ศึกษาพบว่า คณะกรรมการศจช. มากกว่าครึ่งประกอบอาชีพทำสวน และมีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 391,612.12 บาทต่อปี นอกจากนี้ศิริวรรณ วิญญาณรงค์ (2559, น. 102-103) ยังศึกษาพบว่า คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่ายศจช. ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนเฉลี่ย 10,123.53 บาท, 11,532.35 บาท, 10,470.59 บาท และ 14,470.59 บาท ตามลำดับ โดยคณะกรรมการ สมาชิก และเกษตรกร มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 22.24, 23.79, 14.94 ไร่ ตามลำดับ สื่อในครัวเรือนของทุกกลุ่มส่วนใหญ่มีโทรศัพท์ และไม่ถึงครึ่งใช้อินเทอร์เน็ต (คอมพิวเตอร์) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่าหรือเท่ากับ 30,001 บาท

3.2 สภาพการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศิริวรรณ วิญญูวงศ์ (2559, น. 104-107) ศึกษาพบว่า การสื่อสารภายในศจช.ที่ประกอบด้วย การสื่อสารของคณะกรรมการและสมาชิกศจช.กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการสื่อสารด้วยวิธีการพบปะพูดคุยกันมากที่สุด สารหรือเนื้อหาที่พูดคุยกันมากที่สุด คือ ประเด็นการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ โดยมีสื่อหรือช่องทางในการรับรู้ข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชสื่อบุคคลผ่านทางคณะกรรมการศจช.ด้วยตนเองมากที่สุด สื่อสิ่งพิมพ์ผ่านทางโปสเตอร์มากที่สุด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางหอกระจายข่าวมากที่สุด ส่วนการสื่อสารภายนอกศจช.ที่ประกอบด้วย การสื่อสารของศจช. เกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเครือข่ายศจช.ระดับจังหวัดสุรินทร์ กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการสื่อสารด้วยวิธีการพบปะพูดคุยกันมากที่สุด สารหรือเนื้อหาที่พูดคุยกันมากที่สุด คือ ประเด็นการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ ยกเว้นการสื่อสารระหว่าง ศจช.กับเครือข่ายศจช. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับเครือข่ายศจช. และระหว่างเครือข่ายศจช.ด้วยตนเองที่มีการพูดคุยในประเด็นการขับเคลื่อนมาตรการควบคุมศัตรูพืชสู่เกษตรกรและชุมชนมากที่สุด โดยมีสื่อหรือช่องทางในการรับรู้ข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชสื่อบุคคลผ่านทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด สื่อสิ่งพิมพ์ผ่านทางโปสเตอร์มากที่สุด และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางหอกระจายข่าวมากที่สุด ยกเว้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเครือข่ายรับรู้ข่าวสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางโทรศัพท์มากที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับรู้ข่าวสารสื่อบุคคลผ่านทางศจช.มากที่สุด สื่อสิ่งพิมพ์ผ่านทางรายงานการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชมากที่สุด และเครือข่ายศจช.รับรู้ข่าวสารสื่อสิ่งพิมพ์ผ่านทางคู่มือมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับเหตุทฤษฎีปัญญาวุทธระกูล (2548) ได้ศึกษา การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบทของหมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุโขทัย พบว่า สื่อที่เข้าถึงชาวบ้านได้ง่ายและเร็วที่สุด ได้แก่ สื่อบุคคลผ่านการพูดแบบปากต่อปาก การประชุม สื่อชุมชน หอกระจายข่าว และบอร์ดข่าวสาร

นอกจากนี้ทองสา ทองหนองยาง (2557, น. 101-102) ยังศึกษาพบว่า เกือบครึ่งของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์ โดยน้อยกว่าหนึ่งในห้ามีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ประมาณหนึ่งในสามมีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และเกือบครึ่งมีการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนข้างเคียง

3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศิริวรรณ วิญญูยางค์ (2559, น. 115-116) ศึกษาพบว่า ปัญหาการสื่อสารของศจช.ที่สำคัญในด้านผู้ส่งและผู้รับสารคือ การขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านเนื้อหาคือการขาดการวิเคราะห์ทักถั่นกรองข้อมูลการสำรวจ การแจ้งเตือนข้อมูลล่าช้า และการใช้ภาษาอังกฤษ ด้านสื่อคือ การขาดสื่อสำหรับการถ่ายทอดความรู้และมีช่องทางในการติดต่อสื่อสารน้อย ด้านผู้รับสารคือ การไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของศจช. โดยมีข้อเสนอแนะให้เน้นการพัฒนาองค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร สอดคล้องกับพลชัย เพชรปลอด (2555, น. 201-210) ศึกษา กระบวนการพัฒนาการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน บ้านคอนฝิงแคด จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการสื่อสารของผู้ส่งสารและผู้รับสารเกิดจากการมีข้อจำกัดในการแสวงหาความรู้ การไม่ได้รับการอบรม และขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านสารหรือเนื้อหาพบปัญหาการขาดการบันทึกองค์ความรู้ให้เป็นลายลักษณ์อักษร และด้านสื่อหรือช่องทางพบปัญหา ปราชญ์ชาวบ้านไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับสื่อใหม่ เช่น สื่อดิจิทัล สื่อออนไลน์ ทำให้ความสามารถในการใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ไม่ได้รับการพัฒนา

3.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ศิริวรรณ วิญญูยางค์ (2559, น. 119-120) ศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายในศจช. มีดังนี้ 1) ด้านผู้ส่งและผู้รับสาร ควรพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและสมาชิกศจช. ให้มีความรู้และทักษะการจัดการศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง และสรรหาบุคลากรภายในศจช. เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรเกษตรกร 2) ด้านสารหรือเนื้อหา ควรพัฒนาเนื้อหาให้มีความชัดเจนไม่คลุมเครือและเข้าใจได้ง่าย 3) ด้านสื่อหรือช่องทาง ควรเพิ่มวิธีการสื่อสารด้วยวิธีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรให้มากขึ้นและจัดทำเป็นเอกสารข้อมูล องค์ความรู้ แผ่นพับไว้ที่ทำการศจช. ส่วนแนวทางการพัฒนาการสื่อสารภายนอกศจช. มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ 1) ด้านผู้ส่งและผู้รับสาร เสริมสร้างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบงานศจช. ให้เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศัตรูพืชที่แท้จริง ส่งเสริมศจช. ให้มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งให้เครือข่ายศจช. ระดับจังหวัดสุรินทร์ สร้างความเข้าใจกับเกษตรกรให้มีทัศนคติที่ดีต่อศจช. 2) ด้านสารหรือเนื้อหา ลดเนื้อหาที่ไม่จำเป็น โดยสำรวจความต้องการเนื้อหาก่อนการถ่ายทอดความรู้ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายแก่การเข้าใจหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษ กระตุ้นให้ศจช. มีการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านสื่อหรือช่องทาง พัฒนาและออกแบบสื่อให้เข้าใจง่าย มีภาพประกอบ

มีตัวอย่างของจริง มีการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสาร เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข่าวสารและแจ้งเตือน การระบาศัตรูพืชให้รวดเร็วมีประสิทธิภาพ เช่น อินเทอร์เน็ต จัดทำศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการ ศัตรูพืชแบบครบวงจร เพื่อใช้เป็นสื่อให้เกษตรกรหรือผู้สนใจได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง

การศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับกมลรัฐ อินทรทัศน์ และคณะ (2547, น.20) ศึกษา รูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนกับศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของของศูนย์เรียนรู้ใด ๆ ในชุมชน ได้แก่ 1) การศึกษาชุมชนอย่าง ถ่องแท้ เช่น โครงสร้างการสื่อสาร 2) การพัฒนาองค์ประกอบหลักของศูนย์ฯ ได้แก่ คน โดยเฉพาะ กลุ่มแกนนำ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นและการบริหารจัดการองค์ความรู้ตามที่ชุมชนต้องการ 3) การ จัดการข้อมูลข่าวสาร เนื้อหาตามที่ชุมชนต้องการ และ 4) กระบวนการสื่อสาร พบว่าใช้รูปแบบและ กลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นหลักและต่อยอดด้วยเครือข่ายการสื่อสารทั้งในและนอก ชุมชน ประเภทสื่อพบว่า ใช้สื่อบุคคลเป็นหลัก สื่อกิจกรรมแบบบูรณาการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ความสอดคล้องเหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การสาธิต การศึกษาดูงาน การทำแปลงทดลอง การอบรม สื่อหอกระจายข่าว ตลอดจนสื่อวัฒนธรรมของชุมชนเอง และเริ่มมีการใช้สื่อสารมวลชน และสื่อไอทีบ้าง เช่น การเปิดดูราคาสินค้าเกษตร การโฆษณาชุมชนโดยหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น

โดยสอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการ สื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ตามองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา สื่อหรือช่องทาง และผู้รับสาร ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทั้ง 5 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการฯ. สมาชิกศจช. เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศจช.หลักและขึ้นทะเบียน เกษตรกร เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศจช.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา โดยกำหนดประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาสภาพพื้นฐาน สภาพการสื่อสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสาร

1.1.1 ประชากร ที่ทำการวิจัยครั้งนี้ แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1) กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย

(1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 ทั้งหมด 7 ศูนย์ จำนวน 46 คน

(2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 ทั้งหมด 7 ศูนย์ จำนวน 249 คน

(3) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ข้อมูล ณ วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2562 แต่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 272 คน

(4) เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัดตราด จำนวน 11 คน

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดทั้งระดับอำเภอและจังหวัด จำนวน 44 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มของประชากร ดังนี้

1) กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

(1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 7 คน โดยคัดเลือกกรรมการศูนย์ละ 1 คน จากทั้งหมด 7 ศูนย์

(2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่เป็นศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Yamane, 1973, pp. 725-727 อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2557, น. 80-82) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 113 คน แล้วจึงสุ่มรายชื่อสมาชิกโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากแบบไม่ใส่กลับจนได้ตัวอย่างครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

(3) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น ระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 และขึ้นทะเบียนเกษตรกร ข้อมูล ณ วันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2562 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Yamane, 1973, pp. 725-727 อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2557, น. 80-82) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 117 คน แล้วจึงสุ่มรายชื่อเกษตรกรโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากแบบไม่ใส่กลับจนได้ตัวอย่างครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

(4) เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัดตราด ศึกษาจากประชากรทั้งหมด จำนวน 11 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคัดเลือกเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอ ทั้งหมด 7 อำเภอ ๆ ละ 1 คน และระดับจังหวัด 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน

รายละเอียดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ศจช./รายละเอียด	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่								กลุ่มเจ้าหน้าที่	
	คณะกรรมการ		สมาชิก		เกษตรกร		เครือข่าย		เจ้าหน้าที่	
	(คน)		(คน)		(คน)		(คน)		(คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ศจช.ดีเด่น ระดับอำเภอ ปี พ.ศ.2562										
- ศจช.ตำบลเนินทราย ม.5 ต.เนินทราย อ.เมือง	6	1	30	*	41	*	1	1	-	-
- ศจช.ตำบลประณีต ม.8 ต.ประณีต อ.เขาสมิง	6	1	46	*	32	*	1	1	-	-
- ศจช.บ้านหมื่นด่าน ม.8 ต.บ่อพลอย อ.บ่อไร่	6	1	32	*	38	*	-	-	-	-
- ศจช.ตำบลคลองใหญ่ ม.3 ต.คลองใหญ่ อ.แหลมงอบ	6	1	31	*	60	*	1	1	-	-
- ศจช.ตำบลไม้รุศ ม.6 ต.ไม้รุศ อ.คลองใหญ่	6	1	30	*	3	*	-	-	-	-
- ศจช.ตำบลเกาะช้าง ม.2 ต.เกาะช้าง อ.เกาะช้าง	9	1	50	*	94	*	1	1	-	-
- ศจช.ตำบลเกาะกูด ม.2 ต.เกาะกูด อ.เกาะกูด	7	1	30	*	4	*	1	1	-	-
ศจช.อื่น ๆ										
- ศจช.ตำบลหนองคันทร้ง ม.2 ต.หนองคันทร้ง อ.เมือง	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
- ศจช.ตำบลชำร่าก ม.1 ต.ชำร่าก อ.เมือง	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
- ศจช.บ้านมะนาว ม.1 ต.บ่อพลอย อ.บ่อไร่	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
- ศจช.ตำบลคลองใหญ่ ม.3 ต.คลองใหญ่ อ.คลองใหญ่	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
- ศจช.ตำบลบางปิด ม.7 ต.บางปิด อ.แหลมงอบ	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
- ศจช.ตำบลเกาะช้างใต้ ม.5 ต.เกาะช้างใต้ อ.เกาะช้าง	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระดับอำเภอและจังหวัด	-	-	-	-	-	-	-	-	44	8
รวม	46	7	249	113	272	117	11	11	44	8

หมายเหตุ * หมายถึง สุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับสลากแบบไม่ใส่กลับจนได้ตัวอย่างครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร

1.2.1 ประชากร ใช้ประชากรในกลุ่มเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดตราดทั้งระดับอำเภอและจังหวัด จำนวน 44 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคัดเลือกเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอทั้งหมด 7 อำเภอ ๆ ละ 1 คน และระดับจังหวัด 1คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

2.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐาน สภาพการสื่อสาร ตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสาร มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งแบ่งตามผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 ชุด ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่การเกษตร รายได้ในครัวเรือน ผู้ชักชวนเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของคณะกรรมการศจช. ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยมีการให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดให้คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้ตอบปัญหาและเสนอข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

2) แบบสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่การเกษตร รายได้ในครัวเรือน ผู้ชักชวนเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของสมาชิกศจช. ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยมีการให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดให้สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้ตอบปัญหาและเสนอข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

3) แบบสัมภาษณ์เกษตรกร ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่การเกษตร รายได้ในครัวเรือน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของเกษตรกร ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง

(Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยมีการให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของเกษตรกร โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดให้เกษตรกรได้ตอบปัญหาและเสนอข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

4) แบบสัมภาษณ์เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่การเกษตร รายได้ในครัวเรือน ผู้ชักชวนเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยมีการให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดให้เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัดได้ตอบปัญหาและเสนอข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

5) แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช การบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) โดยมีการให้คะแนนตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัด ได้ตอบปัญหาและเสนอข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

2.2 แบบสนทนากลุ่ม

แบบสนทนากลุ่ม ประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับแนวทางการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นประเด็นสนทนากับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัด ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยมีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 การส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ การส่งเสริมการดำเนินงานในปัจจุบัน วิธีการถ่ายทอดความรู้ และการให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) และด้านผู้รับสาร (Receiver) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) และด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

2.3 การตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์

หลังจากสร้างแบบสัมภาษณ์แล้ว จึงตรวจสอบแบบสัมภาษณ์เพื่อหาความถูกต้อง (validity) และความเชื่อถือได้ (reliability) แล้วทำการแก้ไขก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริง ดังนี้

2.3.1 การตรวจสอบความถูกต้อง โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งหมดมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์และมีความถูกต้องตามเนื้อหาที่ต้องการวัดให้มากที่สุด

2.3.2 การตรวจสอบความเชื่อมั่นและความตรง

1) การตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและแบบสัมภาษณ์เกษตรกร นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแล้วไปสัมภาษณ์ประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ในส่วนของตนที่ 2 สภาพการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ตามวิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

(1) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.976

(2) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่นระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 และขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.947

ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้เป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลต่อไปได้

2) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแบบสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบบสัมภาษณ์เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence: IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+ 1 หมายถึง เห็นว่าข้อความนั้นเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะวัด

- 1 หมายถึง เห็นว่าข้อความนั้นไม่เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะวัด

โดยใช้สูตรการหาค่า IOC คือ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N หมายถึง จำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

(สุวิมล ติรภานันท์, 2543, น.129)

ทั้งนี้ค่า IOC ที่ได้ต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถ้าหากมีค่าน้อยกว่า 0.50 ถือว่าแบบสัมภาษณ์ข้อนั้น ไม่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะวัด จะต้องตัดแบบสัมภาษณ์ข้อนั้นออกไปและปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้ ผลการตรวจสอบค่า IOC พบว่า แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน แบบสัมภาษณ์เครือข่ายจัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 เช่นเดียวกันทั้ง 3 แบบสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัด และการจัดเวทีสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัด มีขั้นตอนตามแนวทางของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557, น.80-82) ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยต้องเตรียมการในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 เตรียมตัวผู้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ทำความเข้าใจแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ สถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล และเตรียมความพร้อมให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นผู้ช่วยการสัมภาษณ์

3.1.2 กำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปสัมภาษณ์ โดยทำการนัดหมายกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและผู้ให้สัมภาษณ์

ล่วงหน้าเพื่อเก็บข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นที่ทำการศช.หรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้านหรือศาลาประชาคม หมู่บ้าน ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์สามารถเดินทางไปได้สะดวก

3.1.3 จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ดินสอ ปากกา สมุดบันทึก

3.1.4 ประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อขอความร่วมมือจากนักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลนัดหมายกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นผู้ช่วยการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวเองให้ผู้ให้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะสัมภาษณ์ และให้ผู้ให้สัมภาษณ์แนะนำตัวเองเช่นกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเอง

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้สัมภาษณ์ชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการวิจัย รวมทั้งความสำคัญของผู้ให้สัมภาษณ์ต่อการวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 อธิบายประโยชน์ของการวิจัย เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ทราบประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

3.2.4 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ ถามคำถามที่เตรียมไว้ตามแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามที่ผู้ให้สัมภาษณ์เข้าใจได้ง่ายตามลำดับคำถาม โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1) การสัมภาษณ์รายบุคคล โดยแยกสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกรในพื้นที่ เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัด

2) การจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยการจัดเวทีสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัด ตามประเด็นคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ที่ละประเด็น เพื่อนำความเห็นร่วมของการอภิปรายกลุ่มมาบันทึกในแบบสัมภาษณ์

3.3 ขึ้นบันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์บันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน

3.4 **ขั้นสิ้นสุดการสัมภาษณ์** ผู้สัมภาษณ์ทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับ และกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติที่ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

4.1.1 **สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน** วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.1.2 **สภาพการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน** วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งระดับคะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร เป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นด้วยในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นด้วยในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นด้วยในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ผู้ตอบคำถามเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

4.1.3 **ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน** ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะ

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

นำผลจากการศึกษาตามแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์จากเนื้อหาการจัดเวทีสนทนากลุ่มของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนศูนย์หลักตั้งอยู่และขึ้นทะเบียนเกษตรกร และเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และ 2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ มี 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและระดับจังหวัด

1. ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพการสื่อสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

1.1 กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกร และเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่

ตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่

ข้อมูลพื้นฐาน	คณะกรรมการศจช. (n = 7)	สมาชิกศจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายศจช. (N = 11)
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. เพศ				
ชาย	6 (85.7)	73 (64.6)	61 (52.1)	7 (63.6)
หญิง	1 (14.3)	40 (35.4)	56 (47.9)	4 (36.4)
2. อายุ				
≤ 40 ปี	1 (14.3)	3 (2.7)	8 (6.8)	-
41 – 50 ปี	3 (42.8)	26 (23.0)	36 (30.8)	-
51 – 60 ปี	2 (28.6)	51 (45.1)	47 (40.2)	7 (63.6)
> 60 ปี	1 (14.3)	33 (29.2)	26 (22.2)	4 (36.4)
	ค่าต่ำสุด = 37 ปี	ค่าต่ำสุด = 32 ปี	ค่าต่ำสุด = 27 ปี	ค่าต่ำสุด = 51 ปี
	ค่าสูงสุด = 65 ปี	ค่าสูงสุด = 77 ปี	ค่าสูงสุด = 85 ปี	ค่าสูงสุด = 66 ปี
	ค่าเฉลี่ย = 49.71 ปี	ค่าเฉลี่ย = 55.69 ปี	ค่าเฉลี่ย = 54.39 ปี	ค่าเฉลี่ย = 57.45 ปี
	SD = 9.482	SD = 9.142	SD = 10.381	$\sigma = 5.556$
3. สถานภาพการสมรส				
โสด	1 (14.3)	12 (10.6)	16 (13.7)	1 (9.1)
สมรส	5 (71.4)	96 (85.0)	89 (76.1)	10 (90.9)
หม้าย/หย่าร้าง	1 (14.3)	5 (4.4)	10 (8.5)	-
แยกกันอยู่	-	-	2 (1.7)	-

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	คณะกรรมการสจข. (n = 7) จำนวน (ร้อยละ)	สมาชิกสจข. (n = 113) จำนวน (ร้อยละ)	เกษตรกร (n = 117) จำนวน (ร้อยละ)	เครือข่ายสจข. (N = 11) จำนวน (ร้อยละ)
4. ระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	-	4 (3.5)	5 (4.3)	-
ประถมศึกษา	2 (28.6)	55 (48.7)	70 (59.8)	7 (63.6)
มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า	2 (28.6)	20 (17.7)	13 (11.1)	2 (18.2)
มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า	1 (14.3)	20 (17.7)	21 (18.0)	-
อนุปริญญาตรี/เทียบเท่า	1 (14.3)	3 (2.6)	-	2 (18.2)
ปริญญาตรี	1 (14.3)	9 (8.0)	8 (6.8)	-
สูงกว่าปริญญาตรี	-	2 (1.8)	-	-
5. สถานภาพทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
ไม่มีตำแหน่งใด ๆ	2 (28.6)	71 (62.8)	92 (78.6)	2 (18.2)
มีตำแหน่งทางสังคม	5 (71.4)	42 (37.2)	25 (21.4)	9 (81.8)
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยฯ	3 (42.9)	18 (15.9)	7 (6.0)	1 (9.1)
คณะกรรมการองค์กรฯ	2 (28.6)	7 (6.2)	1 (0.9)	2 (18.2)
ประธาน/กรรมการ/สมาชิกสภาฯ	1 (14.3)	4 (3.5)	2 (1.7)	-
อภษ.	4 (57.1)	13 (11.5)	4 (3.4)	4 (36.4)
อสม.	-	8 (7.1)	7 (6.0)	2 (18.2)
อื่น ๆ	1 (14.3) *	6 (5.3) **	5 (4.3) ^	4 (36.4) ^^
หมายเหตุ	* สถานภาพอื่น ๆ ได้แก่ ประธาน สพก		^ สถานภาพอื่น ๆ ได้แก่ เครือข่ายสพก.,คณะกรรมการแปลงใหญ่/วสข	
	** สถานภาพอื่น ๆ ได้แก่ คณะกรรมการสพก./แปลงใหญ่/ศตปช.,กองทุนหมู่บ้าน/สหกรณ์ฯ/วัด		^^ สถานภาพอื่น ๆ ได้แก่ ประธานสพก./แปลงใหญ่/ศตปช.,คณะกรรมการมูลนิธิ	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	คณะกรรมการศจช. (n = 7) จำนวน (ร้อยละ)	สมาชิกศจช. (n = 113) จำนวน (ร้อยละ)	เกษตรกร (n = 117) จำนวน (ร้อยละ)	เครือข่ายศจช. (N = 11) จำนวน (ร้อยละ)
6. อาชีพครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
เกษตรกรรม	7 (100.0)	113 (100.0)	117 (100.0)	11 (100.0)
รับจ้าง	-	9 (8.0)	27 (23.1)	-
รับราชการ	-	6 (5.3)	4 (3.4)	-
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1 (14.3)	24 (21.2)	17 (14.5)	2 (18.2)
อื่นๆ	-	-	-	-
7. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร				
≤ 10 ไร่	2 (28.6)	34 (30.1)	60 (51.3)	4 (36.4)
11 – 50 ไร่	3 (42.8)	68 (60.2)	54 (46.2)	5 (45.4)
51 – 100 ไร่	1 (14.3)	10 (8.8)	2 (1.7)	2 (18.2)
> 100 ไร่	1 (14.3)	1 (0.9)	1 (0.8)	-
	ค่าต่ำสุด = 4 ไร่	ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าต่ำสุด = 1 ไร่
	ค่าสูงสุด = 105 ไร่	ค่าสูงสุด = 104 ไร่	ค่าสูงสุด = 101 ไร่	ค่าสูงสุด = 60 ไร่
	ค่าเฉลี่ย = 45.43 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 25.63 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 16.38 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 24.64 ไร่
	SD = 42.465	SD = 21.552	SD = 16.386	σ = 22.056

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	คณะกรรมการศจช. (n = 7) จำนวน (ร้อยละ)	สมาชิกศจช. (n = 113) จำนวน (ร้อยละ)	เกษตรกร (n = 117) จำนวน (ร้อยละ)	เครือข่ายศจช. (N = 11) จำนวน (ร้อยละ)
6. อาชีพครัวเรือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
เกษตรกรรม	7 (100.0)	113 (100.0)	117 (100.0)	11 (100.0)
รับจ้าง	-	9 (8.0)	27 (23.1)	-
รับราชการ	-	6 (5.3)	4 (3.4)	-
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1 (14.3)	24 (21.2)	17 (14.5)	2 (18.2)
อื่นๆ	-	-	-	-
7. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร				
≤ 10 ไร่	2 (28.6)	34 (30.1)	60 (51.3)	4 (36.4)
11 – 50 ไร่	3 (42.8)	68 (60.2)	54 (46.2)	5 (45.4)
51 – 100 ไร่	1 (14.3)	10 (8.8)	2 (1.7)	2 (18.2)
> 100 ไร่	1 (14.3)	1 (0.9)	1 (0.8)	-
	ค่าต่ำสุด = 4 ไร่	ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าต่ำสุด = 1 ไร่	ค่าต่ำสุด = 1 ไร่
	ค่าสูงสุด = 105 ไร่	ค่าสูงสุด = 104 ไร่	ค่าสูงสุด = 101 ไร่	ค่าสูงสุด = 60 ไร่
	ค่าเฉลี่ย = 45.43 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 25.63 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 16.38 ไร่	ค่าเฉลี่ย = 24.64 ไร่
	SD = 42.465	SD = 21.552	SD = 16.386	$\sigma = 22.056$

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	คณะกรรมการศจช. (n = 7) จำนวน (ร้อยละ)	สมาชิกศจช. (n = 113) จำนวน (ร้อยละ)	เกษตรกร (n = 117) จำนวน (ร้อยละ)	เครือข่ายศจช. (N = 11) จำนวน (ร้อยละ)
8. รายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่อปี				
≤ 100,000 บาท	1 (14.3)	20 (17.7)	60 (51.3)	4 (36.4)
100,001 – 1,000,000 บาท	4 (57.1)	76 (67.3)	53 (45.3)	5 (45.4)
1,000,001 – 2,000,000 บาท	1 (14.3)	11 (9.7)	2 (1.7)	2 (18.2)
> 2,000,000 บาท	1 (14.3)	6 (5.3)	2 (1.7)	-
	ค่าต่ำสุด = 80,000 บาท	ค่าต่ำสุด = 40,000 บาท	ค่าต่ำสุด = 8,000 บาท	ค่าต่ำสุด = 10,000 บาท
	ค่าสูงสุด = 2,300,000 บาท	ค่าสูงสุด = 4,000,000 บาท	ค่าสูงสุด = 2,500,000 บาท	ค่าสูงสุด = 2,000,000 บาท
	ค่าเฉลี่ย = 812,857.14 บาท	ค่าเฉลี่ย = 645,088.50 บาท	ค่าเฉลี่ย = 274,042.74 บาท	ค่าเฉลี่ย = 513,636.36 บาท
	SD = 926,043.813	SD = 741,599.376	SD = 408,504.493	σ = 654,297.680
9. ผู้ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกศจช.				
ผู้นำชุมชน	1 (14.3)	36 (31.9)	-	1 (9.1)
เพื่อนบ้าน	1 (14.3)	21 (18.6)	-	1 (9.1)
คนในครอบครัว/ญาติ	-	4 (3.5)	-	1 (9.1)
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	5 (71.4)	52 (46.0)	-	8 (72.7)
อื่นๆ	-	-	-	-

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	คณะกรรมการศจช. ($n = 7$)	สมาชิกศจช. ($n = 113$)	เกษตรกร ($n = 117$)	เครือข่ายศจช. ($N = 11$)
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
10. การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช				
ไม่เคย	1 (14.3)	14 (12.4)	22 (18.8)	2 (18.2)
เคย	6 (85.7)	99 (87.6)	95 (81.2)	9 (81.8)
11. การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา				
ไม่เข้าร่วม	-	8 (7.1)	42 (35.9)	-
เข้าร่วม	7 (100.0)	105 (92.9)	75 (64.1)	11 (100.0)
จำนวนครั้งในการอบรม				
≤ 2 ครั้ง/ปี	1 (14.3)	38 (33.6)	44 (37.6)	2 (18.2)
3 – 5 ครั้ง/ปี	3 (42.9)	45 (39.8)	24 (20.5)	3 (27.3)
6 – 8 ครั้ง/ปี	2 (28.6)	11 (9.7)	5 (4.3)	2 (18.2)
≥ 9 ครั้ง/ปี	1 (14.3)	11 (9.7)	4 (3.4)	4 (36.4)
	ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี	ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี	ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี	ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี
	ค่าสูงสุด = 12 ครั้ง/ปี	ค่าสูงสุด = 25 ครั้ง/ปี	ค่าสูงสุด = 20 ครั้ง/ปี	ค่าสูงสุด = 30 ครั้ง/ปี
	ค่าเฉลี่ย = 5.57 ครั้ง/ปี	ค่าเฉลี่ย = 4.23 ครั้ง/ปี	ค่าเฉลี่ย = 3.10 ครั้ง/ปี	ค่าเฉลี่ย = 8.64 ครั้ง/ปี
	$SD = 3.735$	$SD = 4.037$	$SD = 2.998$	$\sigma = 8.801$

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	คณะกรรมการศจช. (n = 7) จำนวน (ร้อยละ)	สมาชิกศจช. (n = 113) จำนวน (ร้อยละ)	เกษตรกร (n = 117) จำนวน (ร้อยละ)	เครือข่ายศจช. (N = 11) จำนวน (ร้อยละ)
12. สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)				
ไม่มี	-	1 (0.9)	2 (1.7)	-
มี	7 (100.0)	112 (99.1)	115 (98.3)	11 (100.0)
โทรทัศน์	6 (85.7)	91 (80.5)	99 (84.6)	11 (100.0)
วิทยุ	2 (28.6)	36 (31.9)	26 (22.2)	5 (45.5)
VCD/DVD	-	6 (5.3)	9 (7.7)	2 (18.2)
สมาร์ทโฟน	5 (71.4)	69 (61.1)	67 (57.3)	10 (90.9)
โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	5 (71.4)	80 (70.8)	93 (79.5)	6 (54.5)
คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต	1 (14.3)	13 (11.5)	12 (10.3)	-
อินเทอร์เน็ต	4 (57.1)	69 (61.1)	66 (56.4)	10 (90.9)
Facebook	3 (42.9)	58 (51.3)	48 (41.0)	10 (90.9)
Line	4 (57.1)	69 (61.1)	62 (53.0)	10 (90.9)
หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	1 (14.3)	32 (28.3)	23 (19.7)	4 (36.4)
รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้าน	2 (28.6)	17 (15.0)	11 (9.4)	3 (27.3)
การเกษตรเป็นประจำ				
อื่นๆ	-	-	-	-

จากตารางที่ 4.1 จำนวน และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ ได้แก่ คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เกษตรกร และเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด พบว่า

1.1.1 คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่การเกษตร รายได้ในครัวเรือน ผู้ชักชวนเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

เพศ คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 85.7 เป็นเพศชาย และร้อยละ 14.3 เป็นเพศหญิง
อายุ คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 42.8 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมา ร้อยละ 28.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี และร้อยละ 14.3 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และมีอายุมากกว่า 60 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 37 ปี อายุสูงสุด 65 ปี และมีอายุเฉลี่ย 49.71 ปี

สถานภาพสมรส คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 71.4 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 14.3 มีสถานภาพโสดและหม้าย/หย่าร้าง

ระดับการศึกษา คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 28.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า รองลงมา ร้อยละ 14.3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ระดับอนุปริญญาตรี/เทียบเท่า และระดับปริญญาตรี

สถานภาพทางสังคม คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 71.4 มีตำแหน่งทางสังคม และอีกร้อยละ 28.6 ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม โดยร้อยละ 57.1 เป็นอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) รองลงมา ร้อยละ 42.9 เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ร้อยละ 28.6 เป็นคณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น และร้อยละ 14.3 เป็นประธาน กรรมการ หรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./อบต./เทศบาล) และมีตำแหน่งอื่น ๆ ได้แก่ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อาชีพครัวเรือน ครัวเรือนของคณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 100.0 มีอาชีพเกษตรกรรม และร้อยละ 14.3 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 42.8 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11-50 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 28.6 มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ และร้อยละ 14.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 51-100 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 100 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 4 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 105 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 45.43 ไร่

รายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่อปี คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 57.1 มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรระหว่าง 100,001-1,000,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 14.3 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาทต่อปี มีรายได้ระหว่าง 1,000,001-2,000,000 บาทต่อปี และมีรายได้มากกว่า 2,000,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่ำสุด 80,000 บาทต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรสูงสุด 2,300,000 บาทต่อปี และมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 812,857.14 บาทต่อปี

ผู้ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ศจช. คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 71.4 ได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ศจช. จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 14.3 ได้รับการชักชวนจากผู้นำชุมชนและเพื่อนบ้าน

การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 85.7 เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช และร้อยละ 14.3 ไม่เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช

การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา ในรอบปีที่ผ่านมา คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 100.0 เคยเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา โดยร้อยละ 42.9 เข้าร่วมการอบรม 3-5 ครั้งต่อปี รองลงมา ร้อยละ 28.6 เข้าร่วมการอบรม 6-8 ครั้งต่อปี และร้อยละ 14.3 เข้าร่วมการอบรมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้งต่อปี และมากกว่าหรือเท่ากับ 9 ครั้งต่อปี ซึ่งจำนวนครั้งในการเข้าร่วมการอบรมต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี เข้าร่วมการอบรมสูงสุด 12 ครั้งต่อปี และเข้าร่วมการอบรมเฉลี่ย 5.57 ครั้งต่อปี

สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน คณะกรรมการ ศจช. ร้อยละ 100.0 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้ร้อยละ 85.7 เป็นโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 71.4 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือและสมาร์ทโฟน ร้อยละ 57.1 เป็นอินเทอร์เน็ตและ Line ร้อยละ 42.9 เป็น Facebook ร้อยละ 28.6 เป็นวิทยุและรับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ และร้อยละ 14.3 เป็นคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ตและหอกระจายข่าวหมู่บ้าน

1.1.2 สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่การเกษตร รายได้ในครัวเรือน ผู้ชักชวนเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

เพศ สมาชิก ศจช. ร้อยละ 64.6 เป็นเพศชาย และร้อยละ 35.4 เป็นเพศหญิง

อายุ สมาชิก ศจช. ร้อยละ 45.1 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 29.2 มีอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 23.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และร้อยละ 2.7 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 32 ปี อายุสูงสุด 77 ปี และมีอายุเฉลี่ย 55.69 ปี

สถานภาพสมรส สมาชิก ศจช. ร้อยละ 85.0 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 10.6 มีสถานภาพโสด และร้อยละ 4.4 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง

ระดับการศึกษา สมาชิก ศจช. ร้อยละ 48.7 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 17.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า และมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ร้อยละ 8.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 3.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 2.6 จบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี/เทียบเท่า และร้อยละ 1.8 จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

สถานภาพทางสังคม สมาชิก ศจช. ร้อยละ 62.8 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และอีก ร้อยละ 37.2 มีตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 15.9 เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน รองลงมา ร้อยละ 11.5 เป็นอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ร้อยละ 7.1 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร้อยละ 6.2 เป็นคณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น ร้อยละ 5.3 มีตำแหน่งอื่น ๆ ได้แก่ ประธาน/รองประธานศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประธานแปลงใหญ่ คณะกรรมการศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการสหกรณ์การเกษตร/วัด/โรงเรียน และนายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และร้อยละ 3.5 เป็นประธาน กรรมการ หรือสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./อบต./เทศบาล)

อาชีพครัวเรือน ครัวเรือนของสมาชิก ศจช. ร้อยละ 100.0 มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 21.2 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 8.0 มีอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 5.3 มีอาชีพรับราชการ

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร สมาชิก ศจช. ร้อยละ 60.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11-50 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 30.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ร้อยละ 8.8 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 51-100 ไร่ และร้อยละ 0.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 100 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 104 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.63 ไร่

รายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่อปี สมาชิก ศจช. ร้อยละ 67.3 มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรระหว่าง 100,001-1,000,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 17.7 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.7 มีรายได้ระหว่าง 1,000,001-2,000,000 บาทต่อปี และร้อยละ 5.3 มีรายได้มากกว่า 2,000,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำ

การเกษตรต่ำสุด 40,000 บาทต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรสูงสุด 4,000,000 บาทต่อปี และมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 645,088.50 บาทต่อปี

ผู้ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ศจช. สมาชิก ศจช. ร้อยละ 46.0 ได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ศจช. จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 31.9 ได้รับการชักชวนจากผู้นำชุมชน ร้อยละ 18.6 ได้รับการชักชวนจากเพื่อนบ้าน และร้อยละ 3.5 ได้รับการชักชวนจากคนในครอบครัว/ญาติ

การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช สมาชิก ศจช. ร้อยละ 87.6 เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช และร้อยละ 12.4 ไม่เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช

การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิก ศจช. ร้อยละ 92.9 เคยเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และอีกร้อยละ 7.1 ไม่เคยเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา โดยร้อยละ 39.8 เข้าร่วมการอบรม 3-5 ครั้งต่อปี รองลงมา ร้อยละ 33.6 เข้าร่วมการอบรมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้งต่อปี และร้อยละ 9.7 เข้าร่วมการอบรม 6-8 ครั้งต่อปี และมากกว่าหรือเท่ากับ 9 ครั้งต่อปี ซึ่งจำนวนครั้งในการเข้าร่วมการอบรมต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี เข้าร่วมการอบรมสูงสุด 25 ครั้งต่อปี และเข้าร่วมการอบรมเฉลี่ย 4.23 ครั้งต่อปี

สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน สมาชิก ศจช. ร้อยละ 99.1 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร และอีกร้อยละ 0.9 ไม่มีสื่อและช่องทางใช้ โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้ร้อยละ 80.5 เป็นโทรศัพท์ รองลงมา ร้อยละ 70.8 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 61.1 เป็นสมาร์ตโฟน อินเทอร์เน็ตและ Line ร้อยละ 51.3 เป็น Facebook ร้อยละ 31.9 เป็นวิทยุ ร้อยละ 28.3 เป็นหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ร้อยละ 15.0 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ ร้อยละ 11.5 เป็นคอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต และร้อยละ 5.3 เป็น VCD/DVD

1.1.3 เกษตรกร ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร รายได้ในครัวเรือน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

เพศ เกษตรกร ร้อยละ 52.1 เป็นเพศชาย และร้อยละ 47.9 เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกร ร้อยละ 40.2 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.8 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 22.2 มีอายุมากกว่า 60 ปี และร้อยละ 6.8 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 27 ปี อายุสูงสุด 85 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.39 ปี

สถานภาพสมรส เกษตรกร ร้อยละ 76.1 มีสถานภาพสมรส รองลงมา ร้อยละ 13.7 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 8.5 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง และร้อยละ 1.7 มีสถานภาพแยกกันอยู่

ระดับการศึกษา เกษตรกร ร้อยละ 59.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 18.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า ร้อยละ 11.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า ร้อยละ 6.8 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 4.3 ไม่ได้เรียนหนังสือ

สถานภาพทางสังคม เกษตรกร ร้อยละ 78.6 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และอีกร้อยละ 21.4 มีตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 6.0 เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รองลงมา ร้อยละ 4.3 มีตำแหน่งอื่น ๆ ได้แก่ คณะกรรมการเครือข่ายศพก. คณะกรรมการแปลงใหญ่ และคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 3.4 เป็นอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ร้อยละ 1.7 ประธาน กรรมการ หรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบจ./อบต./เทศบาล) และร้อยละ 0.9 เป็นคณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

อาชีพครัวเรือน เกษตรกร ร้อยละ 100.0 มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 23.1 มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 14.5 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และร้อยละ 3.4 มีอาชีพรับราชการ

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกร ร้อยละ 51.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 46.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11-50 ไร่ ร้อยละ 1.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 51-100 ไร่ และร้อยละ 0.8 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 100 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 101 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 16.38 ไร่

รายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่อปี เกษตรกร ร้อยละ 51.3 มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาทต่อปี รองลงมา ร้อยละ 45.3 มีรายได้ระหว่าง 100,001-1,000,000 บาทต่อปี ร้อยละ 1.7 มีรายได้ระหว่าง 1,000,001-2,000,000 บาทต่อปี และรายได้มากกว่า 2,000,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่ำสุด 8,000 บาทต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรสูงสุด 2,500,000 บาทต่อปี และมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 274,042.74 บาทต่อปี

การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช เกษตรกร ร้อยละ 81.2 เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช และร้อยละ 18.8 ไม่เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช

การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา ในรอบปีที่ผ่านมา เกษตรกร ร้อยละ 64.1 เคยเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และอีกร้อยละ 35.9 ไม่เคยเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา โดยร้อยละ 37.6 เข้าร่วมการอบรมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้งต่อปี รองลงมา ร้อยละ 20.5 เข้าร่วมการอบรม 3-5 ครั้งต่อปี ร้อยละ 4.3 เข้าร่วมการอบรม 6-8 ครั้งต่อปี และร้อยละ 3.4 เข้าร่วมการอบรมมากกว่าหรือเท่ากับ 9 ครั้งต่อปี ซึ่งจำนวนครั้งในการเข้าร่วมการ

อบรมต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี เข้าร่วมการอบรมสูงสุด 20 ครั้งต่อปี และเข้าร่วมการอบรมเฉลี่ย 3.10 ครั้งต่อปี

สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เกษตรกร ร้อยละ 98.3 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร และอีกร้อยละ 1.7 ไม่มีสื่อและช่องทางใช้ โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้ร้อยละ 84.6 เป็น โทรศัพท์ รองลงมา ร้อยละ 79.5 เป็น โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 57.3 เป็น สมาร์ทโฟน ร้อยละ 56.4 เป็น อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 53.0 เป็น Line ร้อยละ 41.0 เป็น Facebook ร้อยละ 22.2 เป็น วิทยุ ร้อยละ 19.7 เป็น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ร้อยละ 10.3 เป็น คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต ร้อยละ 9.4 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ และร้อยละ 7.7 เป็น VCD/DVD

1.1.4 เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด ข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา สถานภาพทางสังคม อาชีพครัวเรือน จำนวนพื้นที่การเกษตร รายได้ในครัวเรือน ผู้ชักชวนเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน

เพศ เครือข่าย ศจช. ร้อยละ 63.6 เป็นเพศชาย และร้อยละ 36.4 เป็นเพศหญิง

อายุ เครือข่าย ศจช. ร้อยละ 63.6 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี และรองลงมา ร้อยละ 36.4 มีอายุมากกว่า 60 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 51 ปี อายุสูงสุด 66 ปี และมีอายุเฉลี่ย 57.45 ปี

สถานภาพสมรส เครือข่าย ศจช. ร้อยละ 90.9 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 9.1 มีสถานภาพโสด

ระดับการศึกษา เครือข่าย ศจช. ร้อยละ 63.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และร้อยละ 18.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า และระดับอนุปริญญาตรี/เทียบเท่า

สถานภาพทางสังคม เครือข่าย ศจช. ร้อยละ 81.8 มีตำแหน่งทางสังคม และอีกร้อยละ 18.2 ไม่มีตำแหน่งใดๆ ในสังคม โดยร้อยละ 36.4 เป็นอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) และตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ประธานแปลงใหญ่ ประธานศูนย์จัดการคินปุ๋ยชุมชน ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และคณะกรรมการมูลนิธิพุทธสงเคราะห์ฯ รองลงมา ร้อยละ 18.2 เป็นคณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และร้อยละ 9.1 เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน

อาชีพครัวเรือน ครัวเรือนของเครือข่าย ศจช. ร้อยละ 100.0 มีอาชีพเกษตรกรรม และร้อยละ 18.2 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร เครื่องข่าย ศจช. ร้อยละ 45.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 11-50 ไร่ รองลงมาร้อยละ 36.4 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ และร้อยละ 18.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 51-100 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 1 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 60 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 24.64 ไร่

รายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่อปี เครื่องข่าย ศจช. ร้อยละ 45.4 มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรระหว่าง 100,001 – 1,000,000 บาทต่อปี ร้อยละ 36.4 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาทต่อปี และร้อยละ 18.2 มีรายได้ระหว่าง 1,000,001-2,000,000 บาทต่อปี โดยมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรต่ำสุด 10,000 บาทต่อปี มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรสูงสุด 2,000,000 บาทต่อปี และมีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตรเฉลี่ย 513,636.36 บาทต่อปี

ผู้ชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ศจช. เครื่องข่าย ศจช. ร้อยละ 72.7 ได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ศจช.จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาร้อยละ 9.1 ได้รับการชักชวนจากผู้นำชุมชน เพื่อนบ้าน และคนในครอบครัว/ญาติ

การพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช เครื่องข่าย ศจช. ร้อยละ 81.8 เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช และร้อยละ 18.2 ไม่เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช

การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา ในรอบปีที่ผ่านมา เครื่องข่าย ศจช. ร้อยละ 100.0 เคยเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา โดยร้อยละ 36.4 เข้าร่วมการอบรมมากกว่าหรือเท่ากับ 9 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 27.3 เข้าร่วมการอบรม 3-5 ครั้งต่อปี และร้อยละ 18.2 เข้าร่วมการอบรมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้งต่อปี และเข้าร่วมการอบรม 6-8 ครั้งต่อปี ซึ่งจำนวนครั้งในการเข้าร่วมการอบรมต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี เข้าร่วมการอบรมสูงสุด 30 ครั้งต่อปี และเข้าร่วมการอบรมเฉลี่ย 8.64 ครั้งต่อปี

สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เครื่องข่าย ศจช. ร้อยละ 100.0 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้ร้อยละ 100.0 เป็นโทรศัพท์มือถือ รองลงมาร้อยละ 90.9 เป็นสมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต Facebook และ Line ร้อยละ 54.5 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 45.5 เป็นวิทยุ ร้อยละ 36.4 เป็นหอกระจายข่าวหมู่บ้าน ร้อยละ 27.3 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ และร้อยละ 18.2 เป็น VCD/DVD

1.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอ

และระดับจังหวัด ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ
สื่อสารกลุ่มเจ้าหน้าที่

		<i>n</i> = 8
	ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน ร้อยละ
1. เพศ		
	ชาย	2 25.0
	หญิง	6 75.0
2. อายุ		
	< 30 ปี	1 12.5
	30 – 35 ปี	5 62.5
	36 – 40 ปี	1 12.5
	> 40 ปี	1 12.5
	ค่าต่ำสุด = 25 ปี ค่าสูงสุด = 43 ปี ค่าเฉลี่ย = 33.88 ปี <i>SD</i> = 5.515	
3. สถานภาพการสมรส		
	โสด	4 50.0
	สมรส	3 37.5
	หม้าย/หย่าร้าง	1 12.5
	แยกกันอยู่	- -
4. ระดับการศึกษา		
	ปริญญาตรี	6 75.0
	สาขาวิชาโรคพืช	1 12.5
	สาขาวิชาพืชสวน	1 12.5
	สาขาวิชาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว	1 12.5
	สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืชและภูมิทัศน์	1 12.5
	สาขาวิชาเกษตรศาสตร์	1 12.5
	สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร	1 12.5
	ปริญญาโท	2 25.0
	สาขาวิชาวิจัยและพัฒนากาเกษตร	1 12.5

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

<i>n</i> = 8		
ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
สาขาวิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร	1	12.5
ปริญญาเอก	-	-
5. ประสบการณ์การทำงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร		
< 3 ปี	2	25.0
3 – 5 ปี	4	50.0
6 – 8 ปี	1	12.5
≥ 9 ปี	1	12.5
ค่าต่ำสุด = 2 ปี ค่าสูงสุด = 16 ปี ค่าเฉลี่ย = 5.50 ปี <i>SD</i> = 4.660		
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
≤ 18,000 บาท	1	12.5
18,001 – 19,500 บาท	2	25.0
19,501 – 21,000 บาท	4	50.0
> 21,000 บาท	1	12.5
ค่าต่ำสุด = 17,860 บาท ค่าสูงสุด = 25,390 บาท ค่าเฉลี่ย = 20,061.25 บาท <i>SD</i> = 2,265.779		
7. การอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช		
ไม่ได้รับ	-	-
ได้รับ	8	100.0
จำนวน 1 ครั้ง/ปี	4	50.0
จำนวน 2 ครั้ง/ปี	2	25.0
จำนวน 3 ครั้ง/ปี	2	25.0
ค่าต่ำสุด = 1 ครั้ง/ปี ค่าสูงสุด = 3 ครั้ง/ปี ค่าเฉลี่ย = 1.75 ครั้ง/ปี <i>SD</i> = 0.886		
8. การบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศจช. (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กรมพัฒนาที่ดิน	5	62.5
กรมวิชาการเกษตร	5	62.5
กรมการข้าว	-	-
อื่น ๆ (ศทอ.ชลบุรี, อบต.)	2	25.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

	<i>n</i> = 8	
ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
9. สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่มี	-	-
มี	8	100.0
โทรทัศน์	3	37.5
วิทยุ	-	-
VCD/DVD	-	-
สมาร์ทโฟน	8	100.0
โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	3	100.0
คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต	5	62.5
อินเทอร์เน็ต	8	100.0
Facebook	8	100.0
Line	8	100.0
หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	-	-
รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ	2	25.0
อื่นๆ	-	-

จากตารางที่ 4.2 จำนวน และร้อยละข้อมูลพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช การบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และสื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน พบว่า

เพศ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 75.0 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 25.0 เป็นเพศชาย

อายุ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 62.5 มีอายุระหว่าง 30-35 ปี และร้อยละ 12.5 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี มีอายุระหว่าง 36-40 ปี และมีอายุมากกว่า 40 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 25 ปี อายุสูงสุด 43 ปี และมีอายุเฉลี่ย 33.88 ปี

สถานภาพสมรส เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 50.0 มีสถานภาพโสด รองลงมาร้อยละ 37.5 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 12.5 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง

ระดับการศึกษา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 75.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และร้อยละ 25.0 จบการศึกษาระดับปริญญาโท โดยร้อยละ 12.5 จบปริญญาตรี สาขาวิชาโรคพืช พืชสวน เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การอาหาร และร้อยละ 12.5 จบปริญญาโทสาขาวิชาวิจัยและพัฒนากการเกษตร และส่งเสริมและนิเทศศาสตร์ เกษตร

ประสบการณ์การทำงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 50.0 มีประสบการณ์การทำงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรระหว่าง 3-5 ปี รองลงมาร้อยละ 25.0 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 3 ปี และร้อยละ 12.5 มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6-8 ปี และมากกว่าหรือเท่ากับ 9 ปี โดยมีประสบการณ์การทำงานต่ำสุด 2 ปี มีประสบการณ์การทำงานสูงสุด 16 ปี และมีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 5.50 ปี

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 50.0 มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 19,500-21,000 บาทต่อเดือน รองลงมาร้อยละ 25.0 มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 18,001-19,500 บาทต่อเดือน และร้อยละ 12.5 มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 18,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 21,000 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุด 17,860 บาทต่อเดือน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุด 25,390 บาทต่อเดือน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเฉลี่ย 20,061.25 บาทต่อเดือน

การอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช ในรอบปีที่ผ่านมามีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 100.0 ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช โดยร้อยละ 50.0 ได้รับการอบรม 1 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 25.0 ได้รับการอบรม 2 ครั้งต่อปี และ 3 ครั้งต่อปี ซึ่งจำนวนครั้งในการอบรมต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี อบรมสูงสุด 3 ครั้งต่อปี และอบรมเฉลี่ย 1.75 ครั้งต่อปี

การบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 62.5 บูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับกรมพัฒนาที่ดิน และกรมวิชาการ เกษตร และร้อยละ 25.0 บูรณาการงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร ด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี (ศทอ. ชลบุรี) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 100.0 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้ร้อยละ 100.0 เป็นสมาร์ทโฟน โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต Facebook และ Line รองลงมาร้อยละ 62.5 เป็น

คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต ร้อยละ 37.5 เป็น โทททัศน์ และร้อยละ 25.0 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model)

ศึกษาสภาพการสื่อสารที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver) ของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ด้านผู้ส่งสาร (Source)

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นด้านผู้ส่งสารในประเด็นต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสาร (Source) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สภาพการสื่อสาร ด้านผู้ส่งสาร (Source)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ ศจช. (n = 7)	สมาชิกศจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายศจช. (N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	
1.1 การติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	4.29 (0.756)	3.62 (0.976)	-	3.91 (0.944)	4.12 (0.641)
1.2 การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่ เกี่ยวข้องกับ ศจช.	4.29 (0.756)	3.97 (0.796)	3.71 (0.841)	4.27 (0.647)	4.38 (0.518)
1.3 การยอมรับฟังความคิดเห็นที่ แตกต่างของผู้อื่นได้	4.14 (0.690)	4.08 (0.792)	3.91 (0.836)	4.36 (0.809)	4.50 (0.535)
1.4 การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษา ด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น	4.29 (0.488)	3.61 (0.911)	3.15 (1.044)	4.36 (0.674)	4.13 (0.641)
1.5 การแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น	4.14 (0.690)	3.68 (0.879)	3.54 (0.915)	4.36 (0.674)	4.38 (0.518)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านผู้ส่งสาร (Source)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม
	คณะกรรมการ	สมาชิกสจข.	เกษตรกร	เครือข่ายสจข.	เจ้าหน้าที่
	สจข. (n = 7)	(n = 113)	(n = 117)	(N = 11)	(n = 8)
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
1.6 การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม ในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข.	4.00 (0.577)	3.83 (0.885)	-	4.09 (0.831)	4.25 (0.463)
1.7 การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม ในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารด้าน อารักขาพืช	-	-	3.58 (0.873)	-	-
1.8 การประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับถ่ายทอดความรู้	4.00 (0.816)	-	-	4.27 (0.905)	-
1.9 การประสานความร่วมมือเพื่อ สร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชใน ชุมชน	-	-	-	4.36 (0.809)	-
1.10 การพัฒนาทักษะการพูด เพื่อ จูงใจ โน้มน้าว หรือสร้าง บรรยากาศให้ผู้รับสารมีความ พร้อมก่อนที่จะรับสารหรือเนื้อหา	-	-	-	-	4.25 (0.463)
1.11 การพัฒนาทักษะการพูดใน เรื่องที่จะสื่อสารให้เหมาะสมและ ถ่ายทอดความเข้าใจของผู้รับสาร	-	-	-	-	4.00 (0.756)
1.12 การมีเจตนาชัดเจนในการ สื่อสารให้ผู้รับสารรับรู้จุดประสงค์ ของสื่อสาร	-	-	-	-	4.37 (0.744)
1.13 การทำให้คู่สนทนายอมรับ และมีความเชื่อถือ	-	-	-	-	4.13 (0.641)
1.14 การส่งสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับสาร โดยตั้งอยู่บน พื้นฐานความจริง	-	-	-	-	4.62 (0.744)

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านผู้ส่งสาร (Source)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช. (n = 7)	สมาชิกศจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายศจช. (N = 11)	เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
1.15 การทำความเข้าใจกฎ กติกาใน การสื่อสารของสังคมและ วัฒนธรรมในพื้นที่ก่อนสื่อสาร	-	-	-	-	4.25 (0.707)
1.16 การประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อถ่ายทอดความรู้	-	-	-	-	4.62 (0.518)
การมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ					
1.17 การสำรวจติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช	4.14 (0.690)	3.69 (0.825)	3.08 (1.176)	4.36 (0.809)	4.00 (0.535)
1.18 การเตือนภัยการระบาด ศัตรูพืช	3.86 (0.378)	3.59 (0.913)	3.15 (1.111)	4.45 (0.688)	4.00 (0.000)
1.19 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	4.29 (0.488)	3.85 (0.879)	3.45 (1.030)	4.55 (0.522)	4.00 (0.756)
1.20 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และ แมลงศัตรูธรรมชาติ	4.14 (0.900)	3.41 (1.023)	2.93 (1.258)	4.27 (0.786)	4.38 (0.518)
1.21 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธี ผสมผสาน (IPM)	4.14 (0.699)	3.48 (0.965)	2.97 (1.217)	4.36 (0.674)	4.12 (0.354)
1.22 อื่น ๆ	-	-	-	-	-
สรุปภาพรวมด้านผู้ส่งสาร (Source)	4.14 (0.151)	3.71 (0.074)	3.35 (0.159)	4.31 (0.117)	4.25 (0.183)

จากตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านผู้ส่งสาร (Source) ของผู้ที่
เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่
พบว่า

2.1.1 กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่

1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านผู้ส่งสารใน
ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือ

มีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ การติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.29) การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.29) และการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.29) และมีความเห็นในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 4.14) การแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.14) การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.00) และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.00)

ด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.29) และมีความเห็นในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.14) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.14) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.14) และการเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.86)

2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านผู้ส่งสารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.71) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 4.08) การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.97) การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.83) การแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.68) การติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.62) และการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.61)

ด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.85) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.69) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.59) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.48) และการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.41)

3) เกษตรกร มีความเห็นด้านผู้ส่งสารในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.35) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เกษตรกรมีความเห็นในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 3.91) การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.71) การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช (ค่าเฉลี่ย 3.58) การแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.54) และมีความเห็นในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.15)

ด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ เกษตรกรมีความเห็นในระดับมาก 1 ประเด็น คือ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.45) และมีความเห็นในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.15) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.08) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 2.97) และการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.93)

4) เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด มีความเห็นด้านผู้ส่งสารในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เครือข่าย ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 4.36) การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.36) การแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.36) การประสานความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.36) การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.27) และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.27) และมีความเห็นในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.09) และการติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.91)

ด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ เครือข่าย ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.55) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.45) การสำรวจติดตามสถานการณ์

ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.36) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.36) และการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.27)

2.1.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความเห็นด้านผู้ส่งสารในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 9 ประเด็น ได้แก่ การส่งสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับสาร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง (ค่าเฉลี่ย 4.62) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.62) การยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้ (ค่าเฉลี่ย 4.50) การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.38) การแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.38) การมีเจตนาชัดเจนในการสื่อสารให้ผู้รับสารรับรู้จุดประสงค์ของการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 4.37) การเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.25) การพัฒนาทักษะการพูด เพื่อจูงใจ โน้มน้าว หรือสร้างบรรยากาศให้ผู้รับสารมีความพร้อมก่อนที่จะรับสารหรือเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 4.25) และการทำความเข้าใจกฎ กติกาในการสื่อสารของสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ก่อนสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย 4.25) และมีความเห็นในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.13) การทำให้คู่สนทนายอมรับและมีความเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 4.13) การติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.12) และการพัฒนาทักษะการพูดในเรื่องที่จะสื่อสารให้เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจของผู้รับสาร (ค่าเฉลี่ย 4.00)

ด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.38) และมีความเห็นในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.12) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.00) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.00) และ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.00)

2.2 ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นด้านสารหรือเนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ ดังตารางที่

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สภาพการสื่อสาร ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ	สมาชิกศจช.	เกษตรกร	เครือข่ายศจช.	
	ศจช. (n = 7)	(n = 113)	(n = 117)	(N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
2.1 ศจช.มีป้ายศูนย์ฯ ติดชัดเจน ติดต่อง่าย	4.00 (1.000)	-	-	-	-
2.2 ศจช.มีทำเนียบคณะกรรมการ ติดชัดเจน	4.14 (1.215)	-	-	-	-
2.3 ศจช.มีการวางแผนการ ปฏิบัติงาน	3.71 (0.756)	-	-	-	-
2.4 ศจช.มีแปลงติดตามสถานการณ์ ศัตรูพืช	4.43 (0.535)	-	-	-	-
2.5 ศจช.มีการจัดทำรายงาน สถานการณ์ศัตรูพืช	4.00 (0.816)	-	-	-	-
2.6 ศจช.มีการใช้ข้อมูลสำรวจแปลง ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อเฝ้า ระวังเตือนการระบาด	3.86 (0.900)	-	-	-	-
2.7 ศจช.มีวัสดุอุปกรณ์พร้อม สำหรับถ่ายทอดความรู้ด้านการ จัดการศัตรูพืช	4.57 (0.535)	-	-	-	-
2.8 ศจช.มีโปสเตอร์/ แผ่นพับ/ เอกสารวิชาการ สำหรับให้บริการ	4.14 (1.215)	-	-	-	-
2.9 ศจช.ให้บริการตรวจวินิจฉัย ศัตรูพืชเบื้องต้นให้กับเกษตรกรใน ชุมชน	4.00 (0.816)	-	-	-	-
2.10 ศจช.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้ศึกษา ดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	-	-	-	4.55 (0.688)	-
2.11 การได้รับประโยชน์จาก เนื้อหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	4.14 (0.690)	3.88 (0.799)	-	-	-

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ	สมาชิกสจข.	เกษตรกร	เครือข่ายสจข.	
	สจข. (n = 7)	(n = 113)	(n = 117)	(N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
2.12 การได้รับประโยชน์จาก ข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช	-	-	3.56 (0.894)	-	-
2.13 การได้รับประโยชน์จาก เนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ สจข./ การสร้างเครือข่าย สจข.	-	-	-	4.45 (0.820)	-
2.14 การเกิดความเข้าใจหรือเกิด การตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข.	4.43 (0.535)	3.83 (0.812)	-	-	-
2.15 การเกิดความเข้าใจหรือเกิด การตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้าน อารักขาพืช	-	-	3.50 (0.847)	-	-
2.16 การเกิดความเข้าใจหรือเกิด การตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. / การสร้างเครือข่าย สจข.	-	-	-	4.45 (0.820)	-
2.17 ความพึงพอใจต่อข้อมูล/ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน สจข.	4.00 (0.816)	3.85 (0.868)	-	-	-
2.18 ความพึงพอใจต่อข้อมูล/ ข่าวสารด้านอารักขาพืช	-	-	3.62 (0.848)	-	-
2.19 ความพึงพอใจต่อข้อมูล/ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน สจข. / การสร้าง เครือข่าย สจข.	-	-	-	4.27 (0.647)	-
2.20 การมีส่วนร่วมในการกำหนด ประเด็นในการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่เกษตรกร	-	-	-	-	4.38 (0.518)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ สจช. (n = 7)	สมาชิกสจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายสจช. (N = 11)	เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
2.21 คณะกรรมการ/สมาชิกสจช.มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการถ่ายทอดความรู้	-	-	-	-	3.88 (0.354)
การได้รับทราบเนื้อหาข่าวสารในประเด็นต่างๆ					
2.22 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	4.14 (0.900)	3.64 (0.780)	3.09 (1.122)	4.36 (0.809)	4.13 (0.641)
2.23 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	4.29 (0.756)	3.65 (0.896)	3.23 (1.062)	4.45 (0.820)	4.25 (0.463)
2.24 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	4.43 (0.787)	3.81 (0.808)	3.49 (1.055)	4.45 (0.820)	4.25 (0.463)
2.25 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	4.29 (0.488)	3.65 (0.864)	3.03 (1.235)	4.55 (0.820)	4.14 (0.690)
2.26 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	4.29 (0.488)	3.64 (0.887)	3.02 (1.189)	4.45 (0.688)	4.13 (0.641)
2.27 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ	4.00 (0.577)	3.77 (0.845)	3.32 (1.104)	4.36 (0.674)	4.00 (0.535)
2.28 อื่น ๆ	-	-	-	-	-
การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ					
2.29 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	3.71 (0.756)	3.69 (0.835)	3.25 (1.025)	4.09 (0.831)	4.00 (0.926)
2.30 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	4.14 (0.378)	3.65 (0.924)	3.26 (1.003)	4.45 (0.688)	4.38 (0.518)
2.31 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	4.29 (0.488)	3.94 (0.827)	3.67 (0.956)	4.55 (0.522)	4.38 (0.518)
2.32 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	4.00 (0.577)	3.56 (0.944)	2.94 (1.234)	4.09 (0.831)	4.25 (0.463)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ ศจช. (n = 7)	สมาชิกศจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายศจช. (N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	
2.33 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธี ผสมผสาน (IPM)	3.57 (0.535)	3.58 (0.884)	2.86 (1.217)	4.09 (0.944)	4.25 (0.463)
2.34 องค์ความรู้หรือประสบการณ์ การทำการเกษตรของตนเอง	3.57 (0.535)	3.77 (0.835)	3.32 (0.971)	4.36 (0.924)	3.62 (0.744)
2.35 ผลการดำเนินงานของ ศจช.	3.43 (0.787)	-	-	3.82 (0.982)	3.75 (0.463)
2.36 ผลการดำเนินงานของเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด	-	-	-	3.73 (1.191)	3.62 (0.518)
2.37 อื่นๆ	-	-	-	-	-
สรุปภาพรวมด้านสารหรือเนื้อหา (Message)	4.06 (0.220)	3.73 (0.047)	3.28 (0.133)	4.31 (0.149)	4.09 (0.140)

จากตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ พบว่า

2.2.1 กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่

1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านสารหรือเนื้อหา ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.06) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน ด้านการรับทราบเนื้อหา/ข่าวสารใน ประเด็นต่าง ๆ และด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ศจช.มีวัสดุอุปกรณ์พร้อมสำหรับถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.57) ศจช. มีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.43) การเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อ ข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.43) และมีความเห็นในระดับมาก 9 ประเด็น ได้แก่ ศจช.มีทำเนียบคณะกรรมการติดชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.14) ศจช.มีโปสเตอร์/แผ่นพับ/ เอกสารวิชาการสำหรับให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.14) การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

กับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.14) ศจช.มีป้ายศูนย์ฯ ติดชัดเจน ต่อต่อ่ง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.00) ศจช.มีการจัดทำ รายงานสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.00) ศจช.มีการให้บริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้นให้กับ เกษตรกรในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.00) ความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.00) ศจช.มีการใช้ข้อมูลสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อเฝ้าระวัง เดือนการระบาด (ค่าเฉลี่ย 3.86) และศจช.มีการวางแผนการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.71)

ด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.43) การเตือนภัย การระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.29) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.29) และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.29) และมีความเห็นในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.14) และองค์ความรู้หรือ ประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.00)

ด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.29) และมีความเห็นในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.14) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.00) การสำรวจติดตาม สถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.71) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.57) องค์ ความรู้หรือประสบการณ์การทำการเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.57) และผลการดำเนินงานของ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.43)

2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านสารหรือเนื้อหาใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.73) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน ด้านการรับทราบเนื้อหา/ข่าวสารใน ประเด็นต่าง ๆ และด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.88) ความพึงพอใจต่อ ข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.85) และการเกิดความเข้าใจหรือเกิด การตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.83)

ด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.81) องค์ความรู้ หรือประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.77) การเตือนภัยการระบาดของ ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.65) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.65) การสำรวจ

ติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.64) และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.64)

ด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ สมาชิก กศช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.94) องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.77) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.69) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.65) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.58) และการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.56)

3) เกษตรกร มีความเห็นด้านสารหรือเนื้อหาในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.28) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน ด้านการรับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ และด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เกษตรกรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช (ค่าเฉลี่ย 3.62) การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่ด้านอารักขาพืช (ค่าเฉลี่ย 3.56) และการเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช (ค่าเฉลี่ย 3.50)

ด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ เกษตรกรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.49) และมีความเห็นในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 3.32) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.23) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.09) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 3.03) และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 3.02)

ด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เกษตรกรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.67) และมีความเห็นในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.32) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.26) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 3.25) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 2.94) และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 2.86)

4) เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด มีความเห็นด้านสารหรือเนื้อหาในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน ด้านการรับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ และด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เครือข่าย สจข. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ สจข.เป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.55) การได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ สจข./ การสร้างเครือข่าย สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.45) การเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ การสร้างเครือข่าย สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.45) และความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ การสร้างเครือข่าย สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.27)

ด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ เครือข่าย สจข. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.55) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.45) โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.45) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.45) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.36) และองค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.36)

ด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เครือข่าย สจข. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.55) การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.45) และองค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.36) และมีความเห็นในระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.09) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.09) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.09) ผลการดำเนินงานของ สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.82) และผลการดำเนินงานของเครือข่าย สจข.ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.73)

2.2.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความเห็นด้านสารหรือเนื้อหาในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน ด้านการรับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ และด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.38) และมีความเห็นในระดับมาก 1 ประเด็น คือ คณะกรรมการ/สมาชิก สจข. มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการถ่ายทอดความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.88)

ด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.25) โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.25) และมีความเห็นในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.14) การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

(ค่าเฉลี่ย 4.13) การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.13) และองค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.00)

ด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.38) โรคพืชและแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.38) การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.25) และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) (ค่าเฉลี่ย 4.25) และมีความเห็นในระดับมาก 4 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 4.00) ผลการดำเนินงานของ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.75) องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานการเกษตรของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.62) ผลการดำเนินงานของเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.62)

2.3 ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ มีความเห็นด้านสื่อหรือช่องทางในประเด็นต่าง ๆ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สภาพการสื่อสาร ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ ศจช. (n = 7)	สมาชิกศจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายศจช. (N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	
การได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล					
3.1 คณะกรรมการศจช.	3.86 (0.690)	3.56 (0.743)	3.05 (0.972)	4.09 (1.044)	4.12 (0.835)
3.2 สมาชิกศจช.	3.71 (0.488)	3.67 (0.784)	3.18 (0.952)	4.00 (1.000)	3.75 (0.707)
3.3 เกษตรกรในพื้นที่	3.43 (0.787)	3.83 (0.778)	3.75 (0.937)	3.91 (0.944)	4.12 (0.835)
3.4 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด	3.00 (0.816)	2.32 (1.088)	1.90 (0.959)	3.45 (1.293)	3.62 (0.916)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ	สมาชิกสจข.	เกษตรกร	เครือข่ายสจข.	
	สจข. (n = 7)	(n = 113)	(n = 117)	(N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.29 (0.756)	3.97 (0.796)	3.94 (0.922)	4.36 (0.809)	4.25 (0.886)
3.6 หน่วยงานบูรณาการ	-	-	-	-	3.38 (0.744)
3.7 อื่น ๆ	-	-	-	-	-
การได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม					
3.8 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน	4.00 (0.816)	3.73 (0.805)	3.79 (0.999)	4.09 (0.944)	4.00 (1.069)
3.9 การประชุมกลุ่มสจข.	4.29 (0.488)	3.76 (0.837)	2.66 (1.504)	4.09 (1.044)	3.88 (0.991)
3.10 การประชุมหมู่บ้าน	3.57 (1.134)	3.47 (0.887)	3.47 (1.047)	3.55 (1.036)	3.50 (0.926)
3.11 การประชุมเจ้าหน้าที่	-	-	-	-	3.88 (0.835)
3.12 การอบรม/สัมมนา	3.71 (0.951)	3.35 (1.172)	2.59 (1.481)	3.82 (0.874)	4.12 (1.126)
3.13 การศึกษาดูงาน	3.29 (1.254)	2.88 (1.204)	2.17 (1.302)	3.36 (1.120)	2.62 (1.188)
3.14 อื่น ๆ	-	-	-	-	-
การได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์					
3.15 คู่มือ	2.57 (0.535)	2.83 (0.963)	2.44 (1.094)	3.18 (1.250)	3.88 (0.991)
3.16 แผ่นพับ/ใบปลิว	3.00 (0.816)	3.38 (1.105)	3.32 (1.150)	3.55 (1.128)	3.62 (0.744)
3.17 ไปสเตอร์	3.00 (0.816)	3.25 (1.184)	3.11 (1.325)	3.73 (1.272)	3.25 (0.707)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ สจช. (n = 7)	สมาชิกสจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายสจช. (N = 11)	เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
3.18 หนังสือพิมพ์	2.57 (0.787)	2.76 (0.928)	2.33 (1.034)	3.45 (1.214)	2.62 (0.916)
3.19 สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์	3.86 (1.069)	3.49 (1.070)	3.03 (1.306)	3.82 (0.982)	3.75 (0.707)
3.20 เอกสารรายงาน	3.43 (0.976)	3.27 (1.088)	2.68 (1.332)	3.82 (0.874)	3.75 (0.707)
3.21 บอร์ดประชาสัมพันธ์	3.57 (1.134)	3.18 (1.304)	2.78 (1.353)	3.64 (1.286)	3.13 (3.354)
3.22 อื่นๆ	-	-	-	-	-
การได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์					
3.23 วิทยูทูป	1.71 (0.951)	2.03 (1.271)	1.78 (1.274)	2.45 (1.293)	2.12 (1.126)
3.24 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	1.86 (1.215)	1.75 (1.257)	1.56 (1.185)	2.09 (1.514)	1.88 (1.126)
3.25 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	3.14 (1.676)	3.19 (1.469)	3.15 (1.538)	2.27 (1.679)	3.25 (1.035)
3.26 สมาร์ทโฟน	3.86 (1.215)	2.86 (1.647)	2.72 (1.613)	3.82 (1.079)	4.38 (0.744)
3.27 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต	2.57 (1.512)	1.43 (1.051)	1.39 (1.082)	1.27 (0.905)	3.62 (0.744)
3.28 Facebook	3.00 (2.000)	2.49 (1.559)	2.24 (1.590)	3.64 (1.362)	4.25 (0.707)
3.29 Line	3.14 (1.864)	2.84 (1.607)	2.64 (1.653)	3.64 (1.362)	4.25 (0.707)
3.30 อื่น ๆ (YouTube)	-	-	-	3.00	-

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ	สมาชิกสจช.	เกษตรกร	เครือข่ายสจช.	เจ้าหน้าที่
	สจช. (n = 7)	(n = 113)	(n = 117)	(N = 11)	(n = 8)
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
การใช้สื่อในการฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืช					
3.31 VCD/DVD	-	-	-	-	3.12 (1.246)
3.32 แผ่นพับ/ใบปลิว	-	-	-	-	3.62 (0.916)
3.33 Power point	-	-	-	-	4.38 (0.744)
3.34 โปสเตอร์	-	-	-	-	3.62 (1.061)
3.35 เอกสาร/คู่มือ	-	-	-	-	4.00 (0.756)
3.36 อื่น ๆ	-	-	-	-	-
สรุปภาพรวมด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)	3.27 (0.405)	3.05 (0.272)	2.74 (0.238)	3.44 (0.218)	3.60 (0.192)

จากตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ พบว่า

2.3.1 กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่

1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านสื่อหรือช่องทางในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.27) โดยมีความเห็นในด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

สื่อบุคคล คณะกรรมการ สจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 1 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.29) มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 3 กลุ่ม

ได้แก่ คณะกรรมการ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.86) สมาชิก ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.71) และเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.43) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 1 กลุ่ม คือ เครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.00)

สื่อกิจกรรม คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 1 กิจกรรม คือ การประชุมกลุ่ม ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.29) มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.00) การอบรม/สัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.71) และการประชุมหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.57) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 1 กิจกรรม คือ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.29)

สื่อสิ่งพิมพ์ คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 3 ประเภท ได้แก่ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 3.86) บอร์ดประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.57) และเอกสารรายงาน (ค่าเฉลี่ย 3.43) มีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 3 ประเภท ได้แก่ แผ่นพับ/ใบปลิว (ค่าเฉลี่ย 3.00) โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.00) และคู่มือ (ค่าเฉลี่ย 2.57) และมีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 1 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.57)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คณะกรรมการ ศจช. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1 ชนิด ได้แก่ สมาร์ทโฟน (ค่าเฉลี่ย 3.86) มีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3 ชนิด ได้แก่ โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ (ค่าเฉลี่ย 3.14) Line (ค่าเฉลี่ย 3.14) และ Facebook (ค่าเฉลี่ย 3.00) มีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2 ชนิด ได้แก่ คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต (ค่าเฉลี่ย 2.57) และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.86) และมีความเห็นในระดับน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1 ชนิด คือ วิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.71)

2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านสื่อหรือช่องทางในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.05) โดยมีความเห็นในด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

สื่อบุคคล สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 4 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.97) เกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.83) สมาชิก ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.67) และคณะกรรมการ ศจช. (ค่าเฉลี่ย

3.56) และมีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 1 กลุ่ม คือ เครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 2.32)

สื่อกิจกรรม สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ การประชุมกลุ่ม ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.76) การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.73) และการประชุมหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.47) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ การอบรม/สัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.35) และการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.88)

สื่อสิ่งพิมพ์ สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 1 ประเภท คือ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 3.49) มีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 6 ประเภท ได้แก่ แผ่นพับ/ใบปลิว (ค่าเฉลี่ย 3.38) เอกสารรายงาน (ค่าเฉลี่ย 3.27) โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.25) บอร์ดประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.18) คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 2.83) และหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.76)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สมาชิก ศจช. มีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3 ชนิด ได้แก่ โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ (ค่าเฉลี่ย 3.19) สมาร์ทโฟน (ค่าเฉลี่ย 2.86) และ Line (ค่าเฉลี่ย 2.84) มีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2 ชนิด ได้แก่ Facebook (ค่าเฉลี่ย 2.49) และวิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.03) และมีความเห็นในระดับน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2 ชนิด ได้แก่ หอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.75) และคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต (ค่าเฉลี่ย 1.43)

3) เกษตรกร มีความเห็นด้านสื่อหรือช่องทางในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.74) โดยมีความเห็นในด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

สื่อบุคคล เกษตรกรมีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.94) และเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.75) มีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ สมาชิก ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.18) และคณะกรรมการ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.05) และมีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 1 กลุ่ม คือ เครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 1.90)

สื่อกิจกรรม เกษตรกรมีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน (ค่าเฉลี่ย

3.79) และการประชุมหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.47) มีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 1 กิจกรรม คือ การประชุมกลุ่ม ศจช. (ค่าเฉลี่ย 2.66) และมีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ การอบรม/สัมมนา (ค่าเฉลี่ย 2.59) และการศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.17)

สื่อสิ่งพิมพ์ เกษตรกรมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 5 ประเภท ได้แก่ แผ่นพับ/ใบปลิว (ค่าเฉลี่ย 3.32) โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.11) สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 3.03) บอร์ดประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.78) และเอกสารรายงาน (ค่าเฉลี่ย 2.68) และมีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 2 ประเภท ได้แก่ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 2.44) และหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.33)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3 ชนิด ได้แก่ โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ (ค่าเฉลี่ย 3.15) สมาร์ทโฟน (ค่าเฉลี่ย 2.72) และ Line (ค่าเฉลี่ย 2.64) มีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1 ชนิด คือ Facebook (ค่าเฉลี่ย 2.24) และมีความเห็นในระดับน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3 ชนิด ได้แก่ วิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 1.78) หอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.56) และคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต (ค่าเฉลี่ย 1.39)

4) เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด มีความเห็นด้านสื่อหรือช่องทางในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.44) โดยมีความเห็นในด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

สื่อบุคคล เครือข่าย ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 1 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.36) และมีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.09) สมาชิก ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.00) เกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.91) และเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.45)

สื่อกิจกรรม เครือข่าย ศจช. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 4 กิจกรรม ได้แก่ การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.09) การประชุมกลุ่ม ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.09) การอบรม/สัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.82) และการประชุมหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.55) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 1 กิจกรรม คือ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.36)

สื่อสิ่งพิมพ์ เครือข่าย สจข. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 6 ประเภท ได้แก่ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 3.82) เอกสารรายงาน (ค่าเฉลี่ย 3.82) โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.73) บอร์ดประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.64) แผ่นพับ/ใบปลิว (ค่าเฉลี่ย 3.55) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 3.45) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 1 ประเภท คือ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.18)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เครือข่าย สจข. มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3 ชนิด ได้แก่ สมาร์ทโฟน (ค่าเฉลี่ย 3.82) Facebook (ค่าเฉลี่ย 3.64) และ Line (ค่าเฉลี่ย 3.64) มีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ 1 ชนิด ได้แก่ YouTube (ค่าเฉลี่ย 3.00) มีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3 ชนิด ได้แก่ วิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.45) โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ (ค่าเฉลี่ย 2.27) และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.09) และมีความเห็นในระดับน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 1 ชนิด คือ คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต (ค่าเฉลี่ย 1.27)

2.3.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความเห็นด้านสื่อหรือช่องทางในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.60) โดยมีความเห็นในด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการใช้สื่อในการฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืชดังนี้

สื่อบุคคล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 1 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 4.25) มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 4 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการ สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.12) เกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 4.12) สมาชิก สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.75) และเครือข่าย สจข. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.62) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล 1 กลุ่ม คือ หน่วยงานบูรณาการ (ค่าเฉลี่ย 3.38)

สื่อกิจกรรม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ การอบรม/สัมมนา (ค่าเฉลี่ย 4.12) การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน (ค่าเฉลี่ย 4.00) การประชุมกลุ่ม สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.88) การประชุมเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.88) และการประชุมหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.50) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม 1 กิจกรรม คือ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 2.62)

สื่อสิ่งพิมพ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 4 ประเภท ได้แก่ คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 3.88) สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (ค่าเฉลี่ย 3.75) เอกสารรายงาน (ค่าเฉลี่ย 3.75) และแผ่นพับ/ใบปลิว (ค่าเฉลี่ย 3.62) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ 3 ประเภท ได้แก่ โปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.25) บอร์ดประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.13) และหนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.62)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3 ชนิด ได้แก่ สมาร์ทโฟน (ค่าเฉลี่ย 4.38) Facebook (ค่าเฉลี่ย 4.25) และ Line (ค่าเฉลี่ย 4.25) มีความเห็นในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2 ชนิด ได้แก่ คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต (ค่าเฉลี่ย 3.62) โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ (ค่าเฉลี่ย 3.25) และมีความเห็นในระดับน้อยในการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2 ชนิด ได้แก่ วิทยุชุมชน (ค่าเฉลี่ย 2.12) และหอกระจายข่าวหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 1.88)

การใช้สื่อในการฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืช เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นในระดับมากที่สุดในการใช้สื่อฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืช 1 ประเภท คือ Power point (ค่าเฉลี่ย 4.38) มีความเห็นในระดับมากในการใช้สื่อฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืช 3 ประเภท ได้แก่ เอกสาร/คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 4.00) แผ่นพับ/ใบปลิว (ค่าเฉลี่ย 3.62) และโปสเตอร์ (ค่าเฉลี่ย 3.62) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการใช้สื่อฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืช 1 ประเภท คือ VCD/DVD (ค่าเฉลี่ย 3.12)

2.4 ด้านผู้รับสาร (Receiver)

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นด้านสื่อหรือช่องทางในประเด็นต่าง ๆ ดังตารางที่

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสาร (Receiver) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

สภาพการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร (Receiver)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ	สมาชิกศจช.	เกษตรกร	เครือข่ายศจช.	
	ศจช. (n = 7)	(n = 113)	(n = 117)	(N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
4.1 การรับรู้และเข้าใจความหมาย ของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงาน ศจช.	3.71 (1.113)	3.61 (0.850)	-	-	-
4.2 การรับรู้และเข้าใจความหมาย ของข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช	-	-	3.25 (0.946)	-	-
4.3 การรับรู้และเข้าใจความหมาย ของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงาน ศจช. / การสร้าง เครือข่าย ศจช.	-	-	-	4.09 (0.701)	-
4.4 การติดตามข่าวสารและ กิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.	4.14 (0.900)	3.66 (0.786)	3.10 (1.020)	-	-
4.5 การติดตามข่าวสารและ กิจกรรมต่าง ๆ ของศจช. /เครือข่าย ศจช.	-	-	-	4.27 (0.905)	-
4.6 การให้ความสนใจเข้าร่วม กิจกรรมต่าง ๆ ของ ศจช.	4.00 (0.816)	3.88 (0.769)	-	4.36 (0.809)	-
4.7 การให้ความสนใจเข้าร่วมเวที เสวนา/ประชุม/กิจกรรมต่าง ๆ ของ เครือข่าย ศจช.	-	-	-	4.27 (0.905)	-
4.8 การให้ความสนใจเข้าร่วม กิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหาย หรือสมาชิกในชุมชน	4.14 (1.069)	3.89 (0.772)	3.60 (0.831)	4.36 (0.809)	-
4.9 การนำข้อมูล/ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ที่ ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.86 (1.215)	3.73 (0.768)	-	-	-

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร (Receiver)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ ศจช. (n = 7)	สมาชิกศจช. (n = 113)	เกษตรกร (n = 117)	เครือข่ายศจช. (N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
4.10 การนำข้อมูล/ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับคำดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช. ที่ได้รับไป สื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น	-	-	-	4.27 (1.104)	-
4.11 การนำข้อมูล/ข่าวสารด้าน อารักขาพืชที่ได้รับไปสื่อสารกับ ผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น	-	-	3.50 (0.916)	-	-
4.12 การมีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน ศจช.	4.00 (0.816)	3.66 (3.852)	-	-	-
4.13 การมีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน ศจช. /การสร้าง เครือข่าย ศจช.	-	-	-	4.36 (0.674)	-
4.14 การรับรู้และเข้าใจความหมาย ของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงาน ศจช.	-	-	-	-	4.12 (0.641)
4.15 การติดตามสถานการณ์ข้อมูล/ ข่าวสารด้านอารักขาพืชเพิ่มเติมอยู่ เสมอ	-	-	-	-	4.25 (0.707)
4.16 การศึกษาหาความรู้ด้าน อารักขาพืชเพื่อพัฒนาตัวเองอยู่ เสมอ	-	-	-	-	4.38 (0.518)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร ด้านผู้รับสาร (Receiver)	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ (n = 8)
	คณะกรรมการ	สมาชิกสจข.	เกษตรกร	เครือข่ายสจข.	
	สจข. (n = 7)	(n = 113)	(n = 117)	(N = 11)	
	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	$\bar{x}$ (SD)	μ (σ)	$\bar{x}$ (SD)
4.17 การมีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในข้อมูล/ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน สจข. /การสร้าง เครือข่าย สจข.	-	-	-	-	4.00 (0.756)
การขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ ด้านอารักขา พืช					
4.18 คณะกรรมการสจข.	3.71 (0.488)	3.61 (0.761)	3.09 (0.996)	3.91 (0.539)	-
4.19 สมาชิกสจข.	3.29 (0.488)	3.68 (0.710)	3.19 (1.025)	3.55 (0.688)	-
4.20 เกษตรกรในพื้นที่	2.71 (0.488)	3.73 (0.756)	3.70 (0.912)	3.45 (0.688)	-
4.21 เครือข่ายสจข.ระดับจังหวัด	3.29 (0.951)	2.24 (1.046)	1.93 (1.096)	3.82 (0.751)	-
4.22 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	4.29 (0.756)	4.12 (0.734)	4.02 (0.890)	4.36 (0.809)	-
4.23 อื่นๆ	-	-	-	-	-
สรุปภาพรวมด้านผู้รับสาร (Receiver)	3.74 (0.257)	3.62 (0.092)	3.26 (0.082)	4.09 (0.145)	4.19 (0.103)

จากตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย และระดับความคิดเห็นด้านผู้รับสาร (Receiver) ของผู้ที่
เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่
พบว่า

2.4.1 กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่

- 1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านผู้รับสารใน

ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.74) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ด้านอารักขาพืช ดังนี้

ด้านพื้นฐาน คณะกรรมการ สจข. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ การติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของ สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.14) การให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.14) การให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.00) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.00) การนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. ที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 3.86) และการรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.71)

ด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ด้านอารักขาพืช คณะกรรมการ สจข. มีความเห็นในระดับมากที่สุดในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 1 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.29) มีความเห็นในระดับมากในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 1 กลุ่ม คือ คณะกรรมการ สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.71) และมีความเห็นในระดับปานกลางในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 3 กลุ่ม ได้แก่ สมาชิก สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.29) เครือข่าย สจข. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.29) และเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 2.71)

2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีความเห็นด้านผู้รับสารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ด้านอารักขาพืช ดังนี้

ด้านพื้นฐาน สมาชิก สจข. มีความเห็นในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ การให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.89) การให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.88) การนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. ที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 3.73) การติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของ สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.66) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.66) และการรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.61)

ด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ด้านอารักขาพืช สมาชิก สจข. มีความเห็นในระดับมากในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.12) เกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.73) สมาชิก สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.68) และคณะกรรมการ สจข. (ค่าเฉลี่ย

3.61) และมีความเห็นในระดับน้อยในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 1 กลุ่ม คือ เครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 2.24)

3) เกษตรกร มีความเห็นด้านผู้รับสารในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.26) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./ด้านอารักขาพืช ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เกษตรกรมีความเห็นในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.60) และการนำข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืชที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 3.50) และมีความเห็นในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช (ค่าเฉลี่ย 3.25) และการติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.10)

ด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./ด้านอารักขาพืช เกษตรกรมีความเห็นในระดับมากในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 2 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.02) และเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.70) มีความเห็นในระดับปานกลางในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 2 กลุ่ม ได้แก่ สมาชิก ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.19) และคณะกรรมการ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 3.09) และมีความเห็นในระดับน้อยในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 1 กลุ่ม คือ เครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 1.93)

4) เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด มีความเห็นด้านผู้รับสารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.09) โดยมีความเห็นในด้านพื้นฐาน และด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./ด้านอารักขาพืช ดังนี้

ด้านพื้นฐาน เครือข่าย ศจช. มีความเห็นในระดับมากที่สุด 6 ประเด็น ได้แก่ การให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.36) การให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.36) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./การสร้างเครือข่าย ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.36) การติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศจช./เครือข่าย ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.27) การให้ความสนใจเข้าร่วมเวทีเสวนา/ประชุม/กิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย ศจช. (ค่าเฉลี่ย 4.27) และการนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./การสร้างเครือข่าย ศจช. ที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ค่าเฉลี่ย 4.27) และมีความเห็นในระดับมาก 1 ประเด็น คือ

การรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./การสร้างเครือข่าย สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.09)

ด้านการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./ด้านอรรถาภิเษ เครือข่าย สจข. มีความเห็นในระดับมากที่สุดในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 1 กลุ่ม คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.36) และมีความเห็นในระดับมากในการขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ 4 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการ สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.91) เครือข่าย สจข. ระดับจังหวัด (ค่าเฉลี่ย 3.82) สมาชิก สจข. (ค่าเฉลี่ย 3.55) และเกษตรกรในพื้นที่ (ค่าเฉลี่ย 3.45)

2.4.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความเห็นด้านผู้รับสารในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) โดยมีความเห็นในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาหาความรู้ด้านอรรถาภิเษเพื่อพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.38) และการติดตามสถานการณ์ข้อมูล/ข่าวสารด้านอรรถาภิเษอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.25) มีความเห็นในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.12) และการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน สจข./การสร้างเครือข่าย สจข. (ค่าเฉลี่ย 4.00)

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบปัญหาและเสนอข้อเสนอแนะในการสื่อสาร พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามที่แตกต่างกัน สามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 ปัญหาในการสื่อสาร

3.1.1 ด้านผู้ส่งสาร (Source)

- 1) พูดอธิบายความรู้ให้ผู้อื่นฟังไม่ถูก
- 2) รู้สึกไม่มั่นใจเมื่อต้องนำข้อมูลข่าวสารที่รับทราบมาไปพูดคุยกับผู้อื่น
เกรงว่าจะสื่อสารข้อมูลได้ไม่ถูกต้อง
- 3) มีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอ/ไม่ชัดเจน
- 4) ไม่มีความชำนาญในการใช้สมาร์ทโฟนส่งข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์
- 5) คณะกรรมการ สจข. มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบหลายอย่าง/เจ้าหน้าที่มี

ภาระงานรับผิดชอบมาก ไม่มีเวลาให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- 6) ไม่มีความรู้ความชำนาญในการจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ โรคพืช
- เพียงพอ
- 7) สมาชิก ศจช. บางคนไม่ให้ความร่วมมือ
- 8) ไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้
- 9) เจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืช

3.1.2 ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

- 1) ข้อมูลข่าวสารไม่ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์
- 2) ศจช. ไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการทบทวนและเรียนรู้
- 3) ไม่มีเวลาสำรวจติดตามการระบาดของศัตรูพืช
- 4) ใช้ภาษาที่เข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ
- 5) ขาดความชัดเจนของข้อมูลข่าวสาร เช่น เมื่อจำกัดการสารเคมีกำจัดวัชพืชแล้ว เกษตรกรสามารถใช้วิธีการใดทดแทนได้บ้าง
- 6) เอกสารที่ได้รับแจกตัวหนังสือเล็ก อ่านไม่ชัด ภาพประกอบน้อย

3.1.3 ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

- 1) ใช้โทรศัพท์บ้านหรือโทรศัพท์มือถือที่มีความสามารถเพียงการโทรออก/รับสาย
- 2) ไม่มีสัญญาณโทรศัพท์
- 3) ไม่มีเงินเติมอินเทอร์เน็ต
- 4) ไม่ทราบการอบรม
- 5) ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม
- 6) เวลาในการติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน
- 7) เจ้าหน้าที่ไม่เข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน
- 8) ไม่มีคนดูแลบอร์ดประชาสัมพันธ์
- 9) ศูนย์ไม่มีบอร์ดประชาสัมพันธ์
- 10) ช่องทางการส่งสารและรับสารในปัจจุบันมักใช้เทคโนโลยีในการส่งสาร ถ้าเกษตรกรในพื้นที่ไม่มีอุปกรณ์ที่รองรับ จึงไม่สามารถรับเทคโนโลยีได้ 100%

3.1.4 ด้านผู้รับสาร (Receiver)

- 1) ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ไม่ต่อเนื่อง

- 2) ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชล่าช้า
- 3) จัดฝึกอบรมในช่วงเวลาที่ต้องรดน้ำ ดูแลจัดการสวน
- 4) เขียนหนังสือไม่ค่อยเป็น
- 5) เกษตรกรตอบคำถามไม่ชัดเจน ไม่ตรงประเด็น
- 6) ผู้รับสารมีปัญหาสุขภาพ เช่น เรื่องการได้ยิน
- 7) เกษตรกรไม่พร้อมมาเข้ารับการอบรมตามวันเวลาที่เจ้าหน้าที่นัดหมาย

3.2 ข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

3.2.1 ด้านผู้ส่งสาร (Source)

- 1) ควรจัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะการเป็นวิทยากรเกษตรกรให้สามารถถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรได้
- 2) ควรจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านอารักขาพืชบ่อย ๆ เป็นประจำ โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง และต่อเนื่อง
- 3) สมาชิกศจช. ส่วนใหญ่อายุมาก มีความแตกต่างกันทางประสบการณ์ เวลาพูดถึงทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ
- 4) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีทักษะ ความรู้ และประสบการณ์สามารถอธิบายให้เข้าใจง่าย ชัดเจน ศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

3.2.2 ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

- 1) ควรปรับรูปแบบข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัย/ทันต่อเหตุการณ์
- 2) ต้องการให้แจกเอกสารความรู้ประกอบการฝึกอบรม
- 3) ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สั้นๆ เข้าใจความ หลีกเลียงภาษาอังกฤษหรือใส่ภาษาไทยประกอบ
- 4) ควรเพิ่มข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้หลากหลาย ส่วนใหญ่มีเพียงข่าวสารจากการประชุมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกอยู่ในกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ กลุ่มปรับปรุงการผลิต
- 5) เกษตรกรควรสังเกตเกี่ยวกับระยะเวลาที่เกิดโรค ถ่ายภาพหรือเก็บตัวอย่างให้ชัดเจน
- 6) เจ้าหน้าที่ควรใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย ยกตัวอย่างเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

3.2.3 ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

- 1) ควรเพิ่มช่องทางการส่งสารให้หลากหลายเพิ่มขึ้น เช่น Facebook
- 2) ควรส่งข้อมูลให้ผู้นำชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์

- 3) ต้องการรับเอกสารโดยตรงผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์
- 4) ควรจัดตั้งกลุ่มไลน์ที่ใช้ช่องทางการสื่อสารในลักษณะเดียวกันให้มากขึ้นและช่องทางการติดต่อสะดวกยิ่งขึ้น
- 5) ต้องการสื่อสารทางตัวบุคคล ผู้นำชุมชนที่พบปะกัน
- 6) ควรเลือกช่องทางสื่อสารที่รวดเร็ว เข้าใจง่าย ทันต่อเหตุการณ์
- 7) ควรจัดศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

3.2.4 ด้านผู้รับสาร (Receiver)

- 1) ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีคนถ่ายทอดข้อมูลได้น้อยคน
- 2) ควรเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมในการสื่อสาร

2. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

2.1 ผลการจัดเวทีสนทนากลุ่ม

การจัดเวทีสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัดทั้งหมด จำนวน 8 คน ในประเด็นการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน มีผลดังนี้

2.1.1 การส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) การส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในปัจจุบันดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ โครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้เป็นศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (ศพก.) ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืชให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่เป็นศูนย์หลักและศูนย์ขยาย กำหนดกิจกรรม วิธีการและงบประมาณในการดำเนินงาน ประกอบด้วย (1) กิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชให้กับสมาชิก ศจช. (2) กิจกรรมสนับสนุนการจัดทำแปลงเรียนรู้การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสานที่เหมาะสมกับพื้นที่ (3) กิจกรรมการดำเนินงานแปลงติดตามสถานการณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืชของ ศจช. (4) กิจกรรมสนับสนุนปัจจัยควบคุมศัตรูพืชแก่สมาชิก ศจช. และพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของศัตรูพืช ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์จัดการศัตรูพืช

ชุมชนโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้สามารถบริหารจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างครบวงจร โดยกำหนดหลักสูตรหัวข้อการเรียนรู้จากความต้องการของกลุ่มเกษตรกร/สภาพปัญหา/ชนิดของศัตรูพืชที่พบการระบาดในพื้นที่ ส่งเสริมให้สมาชิก ศจช.มีการสำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชและสามารถวิเคราะห์ศัตรูพืชเบื้องต้นได้ สามารถผลิตและขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติใช้เองได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ส่งเสริมการบริหารจัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) ลดการพึ่งพาการใช้สารเคมีและลดต้นทุนการผลิตของตนเองได้ รวมทั้งส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัดตราด เพื่อให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและวัตถุประสงค์ของ โครงการส่งเสริมการเกษตรประจำปีงบประมาณของกรมส่งเสริมการเกษตร

2) วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการเลือกใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้หลายวิธีขึ้นอยู่กับประเด็น/เนื้อหาที่จะถ่ายทอด วัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดในแต่ละครั้ง โดยแต่ละวิธีจะเน้นให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการฝึกปฏิบัติจริง ได้แก่

(1) การบรรยาย เป็นวิธีการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จะใช้กันมากที่สุดเพื่ออธิบายและทำความเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจเป็นวิทยากรผู้บรรยายเอง หรือได้รับการสนับสนุนวิทยากรจากหน่วยงานบูรณาการ เช่น ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จังหวัดจันทบุรี สถานีพัฒนาที่ดินตราด เป็นต้น

(2) การฝึกปฏิบัติ เพื่อฝึกทักษะให้สมาชิก ศจช. เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงจนเกิดความชำนาญ เช่น การสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชจากแปลงเรียนรู้หรือแปลงฝึกปฏิบัติ การจำแนกโรค/แมลงศัตรูพืชและศัตรูธรรมชาติ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ เป็นต้น

(3) การอภิปราย ส่วนมากจะเป็นการอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสรุปประเด็นหรือหัวข้อการอภิปรายนั้น ๆ ให้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน เช่น การจำแนกชนิดของโรค/แมลงศัตรูพืช/ศัตรูธรรมชาติที่ได้จากการสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชจากแปลงเรียนรู้หรือแปลงฝึกปฏิบัติมาวิเคราะห์ร่วมกันในกลุ่มย่อย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ต่อกลุ่มใหญ่ โดยให้ผู้แทนของแต่ละกลุ่มเป็นผู้นำเสนอ เป็นต้น

(4) การสาธิต เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะให้การสาธิตในกรณีที่วัสดุ/อุปกรณ์/งบประมาณมีในจำนวนที่จำกัด ไม่เพียงพอต่อการฝึกปฏิบัติได้ทุกคน โดยการให้ผู้แทนของสมาชิก ศจช. แสดงให้เห็นขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติ

3) การให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน สำนักงานเกษตรอำเภอได้รับสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การผลิตปัจจัยควบคุมศัตรูพืชให้แก่ ศจช. ที่เป็นศูนย์หลักและศูนย์ขยายอำเภอละ 2 ศูนย์ อาทิเช่น กาวเหนียวคักแมลง ถูร้อน แอลกอฮอล์ ตะเกียงแอลกอฮอล์ เป็นต้น และหัวเชื้อจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชต่าง ๆ เช่น หัวเชื้อราไตรโคเดอร์มา หัวเชื้อราบิวเวอร์เรีย หัวเชื้อรามัตตาไรเซียม เชื้อแบคทีเรียบีที และได้รับการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้ด้านอารักขาพืช ได้แก่ หนังสือ/คู่มือ แผ่นพับ แผ่นปลิว และโปสเตอร์ แต่ทั้งนี้ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งานและยังไม่ครอบคลุมทุก ศจช. ที่มีอยู่ทั้งหมด

2.1.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) และผู้รับสาร (Receiver) พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. พบปัญหา ดังนี้

(1) สมาชิก ศจช. และเกษตรกร มีความรู้ความชำนาญในด้านอารักขาพืชน้อย จึงเสนอแนะให้มีการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิก ศจช. และเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง

(2) คณะกรรมการ ศจช. เครือข่าย ศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่จบไม่ตรงกับงานอารักขาพืช และมีภารกิจหลายด้าน ขาดความรู้ ทักษะและความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น จึงเสนอแนะให้มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างทักษะและพัฒนาจิตความสามารถให้แก่วิทยากรใน ศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

(3) คณะกรรมการ ศจช. และเครือข่าย ศจช. ยังไม่มีบทบาทที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่เกษตรกรและชุมชน และเกษตรกรเองยังไม่เข้าใจบทบาทความสำคัญของคณะกรรมการ ศจช. และเครือข่าย ศจช. จึงเสนอแนะให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์บทบาทภารกิจของคณะกรรมการ ศจช. และเครือข่าย ศจช. ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของเกษตรกร และส่งเสริมให้เครือข่าย ศจช. เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่เกษตรกรและชุมชน

2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบปัญหา ดังนี้

(1) เนื้อหามีการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาราชการที่ยากต่อการเข้าใจของคณะกรรมการ ศจช. สมาชิก ศจช. เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. จึงเสนอแนะให้ผู้ส่งสารใช้ภาษาท้องถิ่นหรือคำพูดที่เข้าใจง่าย โดยใช้สื่อสารสนเทศ “อินโฟกราฟิก” ที่เข้าใจได้ง่าย

(2) รูปของแมลงศัตรูพืช/แมลงธรรมชาติในหนังสือ/คู่มือ มีขนาดที่ไม่เท่ากับแมลงจริง ไม่มีมิติ หรือในท้องถิ่นพบแมลงศัตรูพืช/แมลงธรรมชาติ ที่หลากหลายกว่าเนื้อหา

วิชาการ ทำให้ยากต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารของ ศจช. จึงเสนอแนะให้มีการจัดทำตัวอย่างแมลงศัตรูพืช/ศัตรูธรรมชาติ สดภาพเป็นตัวอย่างให้แก่ ศจช. เพื่อให้มีมิติง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจ

3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า

(1) สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้านอารักขาพืช ได้แก่ หนังสือ/คู่มือ และโปสเตอร์ ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งาน จึงเสนอแนะให้สำนักงานเกษตรจังหวัดตราดแจ้งความต้องการต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) ข้อมูลการเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ จึงเสนอแนะให้แจ้งเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชผ่านสื่อหรือช่องทางที่ง่าย รวดเร็ว และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น Line Facebook

(3) สมาชิก ศจช. และเกษตรกรขาดโอกาสในการเข้าถึง/รับทราบข้อมูลจากการไม่มีสัญญาณโทรศัพท์/อินเทอร์เน็ต ไม่ได้ใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟน ไม่มีความชำนาญในการใช้งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของการจัดฝึกอบรม หรือไม่มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น จึงเสนอแนะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเลือกใช้สื่อ/ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมและพัฒนาบทบาทด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้แก่คณะกรรมการ ศจช. และเครือข่าย ศจช.

2.2 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

จากปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัดทั้งหมดที่ร่วมเวทีสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ดังนี้

2.2.1 ด้านผู้ส่งสาร (Source) และผู้รับสาร (Receiver)

1) ส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการ ศจช. สมาชิก ศจช. และเครือข่าย ศจช. ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างทักษะและพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชและการเป็นวิทยากรเกษตรกร

2) พัฒนาความรู้และทักษะการจัดการศัตรูพืชให้แก่สมาชิก ศจช. และเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง

3) สร้างทักษะและพัฒนาพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการจัดการ ศัตรูพืชให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ

4) สร้างการรับรู้และทัศนคติที่ดีต่อ ศจช. คณะกรรมการ ศจช. และ เครือข่าย ศจช. ให้แก่สมาชิก ศจช. เกษตรกรและชุมชน เพื่อให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของ ศจช. ในรอบปีที่ผ่านมามากปี

2.2.2 ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

1) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ และหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษ
2) จัดทำแผนการดำเนินงานและการประชุม ศจช. ประจำปี โดย คณะกรรมการ ศจช. และสมาชิก ศจช. ร่วมกันกำหนดหลักสูตรความรู้และกิจกรรมตามความต้องการ/สภาพปัญหา ชนิดของศัตรูพืชที่พบการระบาดในพื้นที่ เพื่อเกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

3) กำหนดแผนการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประชุม เครือข่าย ศจช. ประจำปี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสริมสร้างการเรียนรู้และนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

4) พัฒนารูปแบบของข่าวสารหรือเนื้อหาที่ใช้ในการส่งเสริมศูนย์จัดการ ศัตรูพืชชุมชนให้มีความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่ายและสามารถใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อได้ทันที โดยเน้นการใช้ภาพประกอบ ตัวอย่างจริงจากการเสด็จหรือเรซิน โรคและแมลงศัตรูพืช/ศัตรูธรรมชาติ และสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

2.2.3 ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

1) เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้ ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างกลุ่มใน Line YouTube Facebook โปรแกรมสำเร็จรูปหรือแอปพลิเคชัน (Application) เป็นต้น

2) ส่งเสริมการดำเนินงาน ศจช. ให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดย บูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของสมาชิก ศจช.

3) ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ศจช. เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่เกษตรกรและชุมชน โดยการสร้างเครือข่าย การจัดการศัตรูพืชในชุมชน เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการจัดการศัตรูพืช

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด สภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) การศึกษาสภาพพื้นฐาน สภาพการสื่อสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสาร ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดทั้งระดับอำเภอและจังหวัด จำนวน 44 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 8 ราย (2) กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ ประกอบด้วย (2.1) คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 46 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 7 ราย (2.2) สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 249 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane จำนวน 113 ราย โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (2.3) เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่น แต่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการ สมาชิกและเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จำนวน 272 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane จำนวน 117 ราย โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย และ (2.4) เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัดตราด จำนวน 11 ราย ศึกษาจากประชากรทั้งหมด

2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสาร ประชากร คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราดทั้งระดับอำเภอและจังหวัด จำนวน 44 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างและสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอ จำนวน 8 ราย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

1) แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด และคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งแบ่งตามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ชุด ในแต่ละชุดประกอบด้วยคำถาม 3 ตอนเกี่ยวกับ (1) ข้อมูลพื้นฐาน (2) สภาพการสื่อสารตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) และ (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสาร โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ 2 วิธีตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

(1) แบบสัมภาษณ์ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนและเกษตรกร นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แล้วนำมาหาค่าความเชื่อถือได้ในส่วนของ ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ตามวิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป แบบสัมภาษณ์ของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.976 และแบบสัมภาษณ์ของเกษตรกรได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.947

(2) แบบสัมภาษณ์ของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence: IOC) โดยแบบสัมภาษณ์ของทั้ง 3 กลุ่ม มีค่า IOC เท่ากับ 0.60 เช่นเดียวกัน

2) แบบสนทนากลุ่ม โดยการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) มีประเด็นคำถามแบบปลายเปิด 2 ประเด็น คือ (1) การส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และ (2) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ตามรูปแบบ SMCR (SMCR model)

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

1) **กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่** คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. มากกว่าร้อยละ 50.0 เป็นเพศชาย มากกว่าร้อยละ 70.0 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 100.0 มีอาชีพเกษตรกรรม โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 45.43, 25.63, 16.38 และ 24.64 ไร่ ตามลำดับ และมีอายุเฉลี่ย 49.71, 55.69, 54.39 และ 57.45 ปี ตามลำดับ ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ยกเว้นคณะกรรมการที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า มากกว่าร้อยละ 80.0 เคยพบการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืช มีรายได้ในครัวเรือนจากการทำการเกษตร เฉลี่ย 812,857.14 บาท/ปี, 645,088.50 บาทต่อปี, 274,042.74 บาทต่อปี และ 513,636.36 บาทต่อปี ตามลำดับ และในรอบปีที่ผ่านมาเข้าร่วมการประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา เฉลี่ย 5.57, 4.23, 3.10 และ 8.64 ครั้งต่อปี ตามลำดับ คณะกรรมการและเครือข่ายศจช. มากกว่าร้อยละ 70.0 มีตำแหน่งทางสังคม ส่วนสมาชิกและเกษตรกรมากกว่าร้อยละ 60.0 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม คณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่ายศจช. ส่วนใหญ่ได้รับการชักชวนให้เข้าร่วมศจช. จากเจ้าหน้าที่ กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่มากกว่าร้อยละ 98.0 มีสื่อและช่องทางใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อและช่องทางที่ คณะกรรมการมีใช้ ร้อยละ 85.7 เป็นโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 71.4 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือและสมาร์ทโฟน ร้อยละ 57.1 เป็นอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันไลน์ ร้อยละ 42.9 เป็นแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก สื่อและช่องทางที่สมาชิกมีใช้ ร้อยละ 80.5 เป็นโทรศัพท์มือถือ ร้อย ละ 70.8 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 61.1 เป็นสมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันไลน์ ร้อยละ 51.3 เป็นแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก สื่อและช่องทางที่เกษตรกรมีใช้ ร้อยละ 84.6 เป็นโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 79.5 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 57.3 เป็นสมาร์ทโฟน ร้อยละ 56.4 เป็นอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 53.0 เป็นแอปพลิเคชันไลน์ ร้อยละ 41.0 เป็นแอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก และสื่อและช่องทางที่เครือข่ายศจช. มีใช้ร้อยละ 100.0 เป็นโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 90.9 เป็นสมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันเฟซบุ๊กและไลน์ ร้อยละ 54.5 เป็นโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ

2) **กลุ่มเจ้าหน้าที่** เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 75.0 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 33.88 ปี ร้อยละ 50.0 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 75.0 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากหลากหลายสาขาวิชา ได้แก่ ไรศพืช พืชสวน เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เทคโนโลยีการผลิตพืชและภูมิทัศน์ เกษตรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การอาหาร มีประสบการณ์การทำงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 5.50 ปี โดยในรอบปีที่ผ่านมาได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช โดยเฉลี่ย 1.75 ครั้งต่อปี ร้อยละ 62.5 บูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับกรมพัฒนาที่ดิน และกรมวิชาการเกษตร รองลงมามบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี (ศทอ. ชลบุรี) และองค์การบริหาร

ส่วนตำบล (อบต.) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเฉลี่ย 20,061.25 บาทต่อเดือน และร้อยละ 100.0 มีสื่อและช่องทางใช้ โดยสื่อและช่องทางที่มีใช้ร้อยละ 100.0 เป็นสมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ต Facebook และ Line รองลงมาร้อยละ 62.5 เป็นคอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต

1.3.2 สภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

1) กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสื่อสารของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ดังนี้

(1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) พบว่า เครือข่าย ศจช. เห็นด้วยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) คณะกรรมการและสมาชิกเห็นด้วยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.14 และ 3.71 ตามลำดับ) ส่วนเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.35) ในด้านพื้นฐานของผู้ส่งสาร พบว่า ก) เครือข่ายศจช. เห็นด้วยมากที่สุดในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่ผู้อื่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารกับผู้อื่น และการประสานความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายในชุมชน ข) คณะกรรมการเห็นด้วยมากที่สุดในการติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศจช. การมีทัศนคติที่ดี และการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่ผู้อื่น ค) สมาชิกและเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ส่วนในด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ทุกกลุ่มเห็นด้วยมากที่สุดเหมือนกันในประเด็น โรคพืชและแมลงศัตรูพืช แต่เครือข่ายศจช. สมาชิก และเกษตรกรเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็น การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ ส่วนคณะกรรมการเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็น การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช

(2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า ด้านพื้นฐานของสารหรือเนื้อหา (ก) เครือข่ายศจช. เห็นด้วยมากที่สุดในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป และเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./การสร้างเครือข่าย ศจช. (ข) คณะกรรมการเห็นด้วยมากที่สุดในการมีวัสดุอุปกรณ์พร้อมสำหรับถ่ายทอดความรู้ และเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นศจช.มีการวางแผนการปฏิบัติงาน (ค) สมาชิกเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสาร และเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. (ง) เกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสาร และเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช ส่วนในด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ พบว่า คณะกรรมการ

สมาชิก และเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดเหมือนกันในประเด็นโรคพืชและแมลงศัตรูพืช ส่วนเครือข่ายสจข. เห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ ทั้งนี้เครือข่ายสจข. เห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และองค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นองค์ความรู้หรือประสบการณ์ของเกษตรกรต้นแบบ สมาชิกเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) และเกษตรกรเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)

ในด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ทุกกลุ่มเห็นด้วยมากที่สุดเหมือนกันในประเด็นโรคพืชและแมลงศัตรูพืช แต่เครือข่ายสจข. และคณะกรรมการเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นผลการดำเนินงานของสจข./เครือข่ายสจข.ระดับจังหวัด สมาชิกเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ และเกษตรกรเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)

(3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) พบว่า ด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ (ก) *สื่อบุคคล* ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ทุกกลุ่มเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านเจ้าหน้าที่ ซึ่งเครือข่ายสจข.และคณะกรรมการได้รับรู้/พูดคุยรองลงมาผ่านคณะกรรมการ และสมาชิกและเกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยรองลงมาผ่านเกษตรกร โดยทุกกลุ่มเห็นด้วยน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านเครือข่ายสจข. (ข) *สื่อกิจกรรม* เครือข่ายสจข. เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน และการประชุมกลุ่ม สจข. คณะกรรมการและสมาชิกเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการประชุมกลุ่มสจข. ส่วนเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน และการประชุมหมู่บ้าน โดยเครือข่ายสจข. คณะกรรมการ และสมาชิกเห็นด้วยน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการศึกษาดูงาน ส่วนเกษตรกรเห็นด้วยน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการอบรม/สัมมนา และการศึกษาดูงาน (ค) *สื่อสิ่งพิมพ์* เครือข่ายสจข. เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารรายงาน คณะกรรมการและสมาชิกเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านแผ่นพับ/ใบปลิว (ง) *สื่ออิเล็กทรอนิกส์* เครือข่ายสจข. เห็นด้วยในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสมาร์ทโฟน Line และ Facebook คณะกรรมการเห็นด้วยในระดับมากในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสมาร์ทโฟน และเห็นด้วยในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ Line และ Facebook สมาชิกเห็นด้วยในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พูดคุยผ่าน

โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน และ Line และเกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลางในการได้รับรู้/พุดคุยผ่านโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน และ Line

(4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) พบว่า ด้านพื้นฐานของผู้รับสาร (ก) เครือข่ายศจช. เห็นด้วยมากที่สุดในการให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช. และกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน และการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./การสร้างเครือข่าย ศจช. (ข) คณะกรรมการเห็นด้วยมากที่สุดในการติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช. และการให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน (ค) สมาชิกและเกษตรกรเห็นด้วยมากที่สุดในการให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน ทั้งนี้คณะกรรมการ สมาชิก เห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. และเครือข่ายศจช.เห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./การสร้างเครือข่าย ศจช. ส่วนในด้าน การขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของทุกกลุ่มเห็นด้วยมากที่สุดในการขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ โดยเครือข่ายศจช. และคณะกรรมการขอรับคำปรึกษารองลงมากับคณะกรรมการ และขอรับคำปรึกษาน้อยที่สุดกับเกษตรกร ส่วนสมาชิกและเกษตรกรขอรับคำปรึกษารองลงมากับเกษตรกร และขอรับคำปรึกษาน้อยที่สุดกับเครือข่ายศจช.

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ดังนี้

(1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) พบว่า ด้านพื้นฐานของผู้ส่งสาร เจ้าหน้าที่เห็นด้วยมากที่สุดในการส่งสารหรือเนื้อหาต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับสาร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง และการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อถ่ายทอดความรู้ ด้านการมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นต่าง ๆ เจ้าหน้าที่เห็นด้วยมากที่สุดในการผลิตขยายชีวภัณฑ์ และแมลงศัตรูธรรมชาติ และเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นการสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช และ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช

(2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) พบว่า ด้านพื้นฐานของสารหรือเนื้อหา เจ้าหน้าที่เห็นด้วยมากที่สุดในการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการถ่ายทอดความรู้ ด้านการได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ พบว่า เจ้าหน้าที่เห็นด้วยมากที่สุดในการเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช และ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช และเห็นด้วยน้อยที่สุดใน

ประเด็นองค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ ในด้านการพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นการเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช โรคพืชและแมลงศัตรูพืช การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) และเห็นด้วยน้อยที่สุดในประเด็นองค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของตัวเอง และผลการดำเนินงานของเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด

(3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นในด้านการได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ ดังนี้ (ก) สื่อบุคคล เจ้าหน้าที่ที่เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านเจ้าหน้าที่ด้วยกัน และเห็นด้วยน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านหน่วยงานบูรณาการ (ข) สื่อกิจกรรม เจ้าหน้าที่ที่เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการอบรม/สัมมนา และเห็นด้วยน้อยที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านการศึกษาดูงาน (ค) สื่อสิ่งพิมพ์ เจ้าหน้าที่ที่เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านคู่มือ สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เอกสารรายงาน และแผ่นพับ/ใบปลิว (ง) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เจ้าหน้าที่ที่เห็นด้วยมากที่สุดในการได้รับรู้/พูดคุยผ่านสมาร์ทโฟน Facebook และ Line ในด้านการใช้สื่อฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เห็นด้วยมากที่สุดในการใช้ Power point ฝึกอบรม

(4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) พบว่า ในด้านพื้นฐานของผู้รับสาร เจ้าหน้าที่ที่เห็นด้วยมากที่สุดในประเด็นการศึกษาหาความรู้ด้านอารักขาพืชเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และการติดตามสถานการณ์ข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืชอยู่เสมอ

1.3.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัด

ตราด

ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของ ศจช. ที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์ มีการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) ปัญหาในการสื่อสาร

(1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. พบปัญหาการไม่มีความรู้ความชำนาญในด้านอารักขาพืช การขาดทักษะในการเรียบเรียงข้อมูลเนื้อหาเพื่อถ่ายทอดให้ผู้อื่น การไม่มีทักษะในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ การขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิก การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. และเจ้าหน้าที่ไม่มีความรู้/ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชอย่างแท้จริง

(2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. พบปัญหาข้อมูลข่าวสารลำสมัยไม่ทันต่อเหตุการณ์/ไม่ชัดเจน/ตัวหนังสือเล็ก/

ภาพประกอบน้อย การไม่มีสื่อตัวอย่างของจริง เช่น ศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ สำหรับใช้ในการ ทบสวนและเรียนรู้ภายใน ศจช. การใช้ภาษาที่เข้าใจยาก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาราชการ และ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพบปัญหาการละเลยการสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช

(3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. พบปัญหาการมีข้อจำกัดการใช้งานสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ การไม่มีสัญญาณ โทรศัพท์/อินเทอร์เน็ต การไม่มีโทรศัพท์มือถือใช้งาน การไม่มีความชำนาญในการใช้งานสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การขาดโอกาสในการเข้าถึง/รับทราบข้อมูล เช่น ไม่ใช้กลุ่มเป้าหมายของ การจัดฝึกอบรม การไม่มีช่องทางในการติดต่อ ไม่มีบอร์ดประชาสัมพันธ์และขาดคนดูแล เวลาใน การติดต่อสื่อสารไม่ตรงกัน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพบปัญหาขาดความต่อเนื่องในการเข้า ร่วมประชุมหมู่บ้าน

(4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และ เครือข่าย ศจช. พบปัญหาการได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ไม่ต่อเนื่อง การได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชล่าช้า มีข้อจำกัดในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากระดับ การศึกษาและปัญหาสุขภาพของผู้รับสาร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพบปัญหาช่วงเวลาใน การถ่ายทอดความรู้ไม่เหมาะสม

2) ข้อเสนอแนะในการสื่อสาร

(1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร เครือข่าย ศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเสนอแนะให้มีการถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง เน้นการฝึก ปฏิบัติจริง สร้างทักษะและพัฒนาขีดความสามารถให้แก่วิทยากรใน ศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร

(2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) สมาชิก และเกษตรกร เสนอแนะ ให้ปรับรูปแบบข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัย ใช้ภาษา/คำพูดที่เข้าใจง่าย มีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และมีเอกสารความรู้แจกประกอบการฝึกอบรม และเจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตรเสนอแนะให้เกษตรกรสังเกต เก็บข้อมูลของ โรค/แมลงศัตรูพืชให้ละเอียด โดยการ ถ่ายภาพหรือเก็บตัวอย่างให้ชัดเจน

(3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. เสนอแนะให้ส่งสื่อความรู้วิชาการ การแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชผ่านช่องทาง สื่อที่ง่ายและรวดเร็ว เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจัดศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สมาชิก และเกษตรกรเสนอแนะให้มีการจัดตั้งกลุ่มไลน์ เพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกษตรกร เสนอแนะให้สื่อสารผ่านผู้นำชุมชน

(4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) คณะกรรมการ และสมาชิก เสนอแนะให้นักวิชาการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเสนอแนะให้การดำเนินงานโครงการของรัฐสอดคล้องกับฤดูกาลผลิตของเกษตรกร

1.3.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัด

ตราด

จากการจัดเวทีสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัดทั้งหมด จำนวน 8 คน ในประเด็นการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสารเพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ซึ่งจากปัญหาและข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ร่วมเสวนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ดังนี้

1) ด้านผู้ส่งสาร (Source) และผู้รับสาร (Receiver)

(1) ส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างทักษะและพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชและการเป็นวิทยากรเกษตรกร

(2) พัฒนาความรู้และทักษะการจัดการศัตรูพืชให้แก่สมาชิก และเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง

(3) สร้างทักษะและพัฒนาพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ

(4) สร้างการรับรู้และทัศนคติที่ดีต่อ ศจช. คณะกรรมการ และเครือข่าย ศจช. ให้แก่สมาชิก เกษตรกรและชุมชน เพื่อให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของ ศจช. ในรอบปีที่ผ่านมาทุกปี

2) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

(1) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ และหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษ

(2) จัดทำแผนการดำเนินงานและการประชุม ศจช. ประจำปี โดยคณะกรรมการ และสมาชิก ร่วมกันกำหนดหลักสูตรความรู้และกิจกรรมตามความต้องการ/สภาพปัญหา ชนิดของศัตรูพืชที่พบการระบาดในพื้นที่ เพื่อเกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

(3) กำหนดแผนการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประชุมเครือข่าย ศจช. ประจำปี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสริมสร้างการเรียนรู้และนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

(4) พัฒนารูปแบบของข่าวสารหรือเนื้อหาที่ใช้ในการส่งเสริมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่ายและสามารถใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อได้ทันที โดยเน้นการใช้ภาพประกอบ ตัวอย่างจริงจากการสตาฟหรือเรซินโรคและแมลงศัตรูพืช/ศัตรูธรรมชาติ และสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

3) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

(1) เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ เช่น การสร้างกลุ่ม Line YouTube Facebook โปรแกรมสำเร็จรูปหรือแอปพลิเคชัน (Application) เป็นต้น

(2) ส่งเสริมการดำเนินงาน ศจช. ให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของสมาชิก

(3) ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ศจช. เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่เกษตรกรและชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการจัดการศัตรูพืช

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสภาพพื้นฐาน สภาพการสื่อสาร ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารและแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

2.1.1 สื่อและช่องทางที่มีใช้ในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้สมาร์ตโฟนและโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 100.0 เครือข่าย ศจช. ใช้สมาร์ตโฟน ร้อยละ 90.9 ใช้โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 54.4 คณะกรรมการ ใช้สมาร์ตโฟนและโทรศัพท์บ้าน/

โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 71.4 สมาชิก ใช้โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 70.8 ใช้สมาร์ทโฟน ร้อยละ 61.1 และเกษตรกรใช้โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 79.5 ใช้สมาร์ทโฟน ร้อยละ 57.3 จะเห็นได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ทุกกลุ่มมีการใช้สมาร์ทโฟนและโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือมากกว่าร้อยละ 50 **อภิปรายได้ว่า** สมาร์ทโฟนและโทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือเป็นสื่อและช่องทางที่สำคัญในการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ทุกกลุ่ม

2.1.2 สื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงง่ายของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช.

ผลการศึกษายังพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ใช้ Line อินเทอร์เน็ต และ Facebook ร้อยละ 100.0 เครือข่าย ศจช. ใช้ Line อินเทอร์เน็ต และ Facebook ร้อยละ 90.9 คณะกรรมการ ใช้ Line และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 57.1 ใช้ Facebook ร้อยละ 42.9 สมาชิก ใช้ Line และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 61.1 ใช้ Facebook ร้อยละ 51.3 และเกษตรกร ใช้อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 56.4 ใช้ Line ร้อยละ 53.0 ใช้ Facebook ร้อยละ 41.0 จะเห็นได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ทุกกลุ่มมีการใช้ Line และ Facebook มากกว่าร้อยละ 40 **อภิปรายได้ว่า** Line และ Facebook เป็นสื่อหรือช่องทางในการสื่อสารที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ทุกกลุ่มใช้เป็นช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากที่สุด สอดคล้องกับศิริวรรณ วิญญาสงค์ (2559, 102-103) ที่ศึกษาพบว่า สื่อในครัวเรือนของคณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. ส่วนใหญ่มีโทรศัพท์ ข้อเสนอแนะ ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ผ่านช่องทาง Line และ Facebook ให้มากขึ้น พร้อมพัฒนาข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์และสื่อมัลติมีเดียให้สามารถสื่อสารผ่านช่องทาง Line และ Facebook ได้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช.เข้าถึงได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ

2.1.3 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช.

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก จากการชักชวนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษารับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./ด้านอารักขาพืช ที่พบว่า เมื่อเกิดปัญหาไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสาร บุคคลทั้ง 3 กลุ่ม จะขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุดเช่นกัน รวมทั้งเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษารับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล พบว่า คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผ่านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด **อภิปรายได้ว่า** เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ที่มีความบทบาทสำคัญต่อการรับรู้และการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของปัญหาการวิจัยที่พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นผู้ขับเคลื่อนการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของ ศจช. เป็นหลัก โดยสื่อสารผ่านเครือข่าย ศจช. คณะกรรมการ และผู้นำหมู่บ้าน **ข้อเสนอแนะ** ควรพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เสริมสร้างให้เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการศัตรูพืช และควรพัฒนาทักษะการผลิตสื่อให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถสร้างสรรค์เนื้อหาข้อมูลข่าวสารของ ศจช. ให้น่าสนใจ เพื่อให้การสื่อสารของ ศจช. มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับฉรฐ รัตนเจริญ (2560, น. 44-57) ที่อธิบายว่า นักส่งเสริมการเกษตร จำเป็นต้องมีศิลปะในการส่งสารและความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เพื่อให้เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถืออันเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในฐานะผู้ส่งสาร

2.2 สภาพการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

2.2.1 ด้านผู้ส่งสาร (Source) และผู้รับสาร (Receiver)

1) คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

ผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการ สมาชิก เครือข่าย ศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีคุณสมบัติพื้นฐานด้านผู้ส่งสารระดับมากขึ้นไปทุกประเด็น ส่วนเกษตรกรมีคุณสมบัติพื้นฐานด้านผู้ส่งสารระดับปานกลางขึ้นไปทุกประเด็น สอดคล้องกับการศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานด้านผู้รับสาร พบว่า คณะกรรมการ สมาชิก เครือข่าย ศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีคุณสมบัติพื้นฐานด้านผู้รับสารระดับมากขึ้นไปทุกประเด็น ส่วนเกษตรกรมีคุณสมบัติพื้นฐานด้านผู้รับสารระดับปานกลางขึ้นไปทุกประเด็นเช่นกัน **อภิปรายได้ว่า** ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ทุกกลุ่มมีคุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ดี สอดคล้องกับ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2560, 37) ที่สรุปคุณสมบัติของผู้ส่งสารว่า ผู้ส่งสารต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัสข้อมูลข่าวสาร มีทัศนคติที่ดีต่อผู้รับสารเพื่อผลในการสื่อสาร มีระดับความรู้ที่ดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับสาร รวมทั้งต้องมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับสารด้วย

2) ความรู้กับการเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เครือข่าย ศจช. มีความรู้ ประสบการณ์ หรือความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ในระดับมากที่สุดทุกประเด็นเมื่อเทียบกับคณะกรรมการ สมาชิก

และเกษตรกร แต่เกษตรกรมีความรู้ ประสบการณ์ หรือความสามารถในประเด็นต่าง ๆ ในระดับมากเพียง 1 ประเด็น นอกนั้นมีความรู้ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ในการเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา ที่พบว่า เครื่องข่าย ศจช. มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 8.64 ครั้งต่อปี ในขณะที่คณะกรรมการ มีค่าเฉลี่ย 5.57 ครั้งต่อปี สมาชิก มีค่าเฉลี่ย 4.23 ครั้งต่อปี และเกษตรกรมีค่าเฉลี่ย 3.10 ครั้งต่อปี **อภิปรายได้ว่า** การเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา มีความสำคัญต่อการเพิ่มพูนทักษะ ความรู้ และความชำนาญให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยเกษตรกรเป็นกลุ่มที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนของสำนักงานเกษตรจังหวัดตราดในปัจจุบัน มีการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ โครงการส่งเสริมการเกษตร ประจำปีงบประมาณของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นสมาชิก ศจช. เกษตรกรจึงไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายของการถ่ายทอดความรู้ **ข้อเสนอแนะ** ควรส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการ และเครือข่าย ศจช. ในการเป็นวิทยากรเกษตรกร เพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชสู่เกษตรกรและชุมชน

3) การขอรับคำปรึกษาจากบุคคลต่าง ๆ กรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./ด้านอารักขาพืช

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรขอรับคำปรึกษากรณีไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./ด้านอารักขาพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรด้วยกันเองในระดับมาก ขอรับคำปรึกษาจากสมาชิกและคณะกรรมการในระดับปานกลาง และขอรับคำปรึกษาจากเครือข่าย ศจช. ในระดับน้อยที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาก่อนหน้านี้ในการขอรับคำปรึกษาของสมาชิก พบว่า เมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช./ด้านอารักขาพืช จะขอรับคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกรมากกว่าการขอรับคำปรึกษาจากคณะกรรมการ สมาชิกด้วยกันเอง หรือเครือข่าย ศจช. **อภิปรายได้ว่า** เกษตรกรมีความเชื่อว่าเกษตรกรด้วยกันเองจะเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลด้านอารักขาพืชที่สำคัญ และช่วยแก้ไขปัญหาด้านการจัดการศัตรูพืชได้มากกว่าการปรึกษากับเครือข่าย ศจช. คณะกรรมการ และสมาชิก หรือแม้แต่สมาชิกเองยังไม่เชื่อว่า ศจช. จะให้ข้อมูลหรือช่วยแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย (2561, 9) ที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ศจช. เพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนโดยการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน และให้บริการทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรและสมาชิกชุมชนสามารถจัดการศัตรูพืชได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน **ข้อเสนอแนะ** ควรพัฒนาบทบาทของ ศจช. ในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการให้บริการด้านการจัดการศัตรูพืชในชุมชนอย่างแท้จริง

2.2.2 ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

1) การได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นมากที่สุดในประเด็น การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช โรคพืชและแมลงศัตรูพืช การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ และการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) สอดคล้องกับผลการศึกษารับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ ของคณะกรรมการเครือข่าย ศจช. และสมาชิกที่พบว่า ได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นทั้ง 4 ประเด็นในระดับมากขึ้นไป แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษารับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ ของเกษตรกร ที่พบว่า เกษตรกรได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็น โรคพืชและแมลงในระดับมากเพียงประเด็นเดียว ส่วนประเด็นอื่น ๆ ได้รับทราบในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผลการศึกษา ยังสอดคล้องกับการศึกษาจำนวนครั้งในการเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา ที่พบว่า เกษตรกรมีการเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษา น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับเครือข่าย ศจช. คณะกรรมการ และสมาชิก โดยเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษาเฉลี่ย 3.10 ครั้งต่อปี **อภิปรายได้ว่า** การสื่อสารเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ ระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกรยังไม่ประสบความสำเร็จ อาจเนื่องจาก (1) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้น้อยเกินไป (2) สารหรือเนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ยังไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม เข้าใจได้ยาก สำหรับกลุ่มเกษตรกร **ข้อเสนอแนะ** (1) ควรจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการศัตรูพืชให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง (2) พัฒนารูปแบบของสารหรือเนื้อหาที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้หรือส่งเสริมศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนให้มีความน่าสนใจ เข้าใจได้ง่าย เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม

2) ประเด็นสนทนาของผู้เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช.

ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นต่าง ๆ ที่คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร เครือข่าย ศจช. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นมากที่สุด คือ โรคพืชและแมลงศัตรูพืช สอดคล้องกับการศึกษารับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ ที่พบว่า คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นโรคพืชและแมลงศัตรูพืชมากที่สุดเช่นกัน **อภิปรายได้ว่า** โรคพืชและแมลงศัตรูพืช เป็นสารหรือเนื้อหาที่ผู้เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ให้ความสำคัญและสนใจมากที่สุดในการทำการเกษตรของตนเอง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสิริวรรณ วิญญาณรงค์ (2559, 104-107) ที่ศึกษาพบว่า สารหรือเนื้อหาที่คณะกรรมการและสมาชิกมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้องมากที่สุด คือ ประเด็นการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติและชีวภัณฑ์ และสารหรือเนื้อหาที่ ศจช.

เกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัดสุรินทร์ กับบุคคลที่เกี่ยวข้องมีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่เกี่ยวข้องมากที่สุด คือ ประเด็นการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ และชีวภัณฑ์ และการขับเคลื่อนมาตรการควบคุมศัตรูพืชสู่เกษตรกรและชุมชน **ข้อเสนอแนะ** ควรพัฒนารูปแบบของสารหรือเนื้อหาเรื่อง โรคพืชและแมลงศัตรูพืช ให้เข้าใจง่าย มีความน่าสนใจ และสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อได้โดยง่ายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังศึกษาพบว่า ประเด็นที่คณะกรรมการและเครือข่าย ศจช. พุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ผลการดำเนินงานของ ศจช. และผลการดำเนินงานของเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด ตามลำดับ ประเด็นที่สมาชิกพุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ และประเด็นที่เกษตรกรพุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) สอดคล้องกับการได้รับทราบเนื้อหาข่าวสารในประเด็นต่าง ๆ ของเกษตรกรพบว่า ได้รับทราบเนื้อหาข่าวสารในประเด็น การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM) น้อยที่สุด **อภิปรายได้ว่า** ประเด็นที่แต่ละกลุ่มมีการพุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นน้อยอาจเนื่องจากการได้รับทราบเนื้อหาข่าวสารในประเด็นนั้น ๆ น้อยเกินไป **ข้อเสนอแนะ** ควรสร้างการรับรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หรือจัดฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ในประเด็นที่แต่ละกลุ่มมีการพุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นน้อยให้มากขึ้น โดยคณะกรรมการเน้นเรื่องผลการดำเนินงานของ ศจช. เครือข่าย ศจช. เน้นเรื่องผลการดำเนินงานของเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัด สมาชิกเน้นเรื่องการผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ และเกษตรกรเน้นเรื่องการจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)

2.2.3 ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

1) การได้รับรู้/พุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการ สมาชิก เกษตรกร หรือแม้แต่เครือข่าย ศจช. เองมีการรับรู้/พุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่าย ศจช. น้อยที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่พบว่า มีการรับรู้/พุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่าย ศจช. น้อยที่สุดเช่นกัน เมื่อเทียบกับการรับรู้/พุศุคยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านคณะกรรมการ สมาชิก และเกษตรกร ซึ่งไม่สอดคล้องกับศิริวรรณ วิญญายงค์ (2559, 104-107) ที่ศึกษาพบว่า ศจช. เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัดสุรินทร์ ได้รับรู้ข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชของผ่านทางเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด คณะกรรมการและสมาชิกได้รับรู้ข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชผ่านคณะกรรมการมากที่สุด **อภิปรายได้ว่า** เครือข่าย ศจช. มี

บทบาทใน เชื่อมโยงการดำเนินงาน ศจช. การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช รวมถึงการประสานความร่วมมือกันระหว่าง ศจช. น้อย ข้อเสนอแนะ ควรส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของเครือข่าย ศจช. ในการเชื่อมโยงการดำเนินงาน ศจช. การแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีการจัดการศัตรูพืช รวมถึงการประสานความร่วมมือกันระหว่าง ศจช. โดยการจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชของเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัดเพิ่มขึ้น และเพิ่มช่องทางในการสร้างการรับรู้ โดยจัดทำสื่อวีดิทัศน์นำเสนอผลการดำเนินงานของ ศจช. และเครือข่าย ศจช.

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการรับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานบูรณาการน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับคณะกรรมการสมาชิก เกษตรกร และเครือข่าย ศจช. อภิปรายได้ว่า มีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ ศจช. และเกษตรกรยังมีน้อย อาจเนื่องจากการจัดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ น้อย ข้อเสนอแนะ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ประจำปี โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คณะกรรมการและสมาชิก ร่วมกันกำหนดหลักสูตรความรู้และกิจกรรมตามความต้องการ/สภาพปัญหา ชนิดของศัตรูพืชที่พบการระบาดในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2) การได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อกิจกรรม

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านกิจกรรมการประชุมกลุ่ม ศจช. มากที่สุด ส่วนเกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านกิจกรรมการไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้านมากที่สุด และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ทุกกลุ่มได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านกิจกรรมการศึกษาคุณงานน้อยที่สุด สอดคล้องกับสิริวรรณ วิญญูยางค์ (2559, 104-107) ที่ศึกษาพบว่า การสื่อสารของคณะกรรมการและสมาชิกกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีการพบปะพูดคุยกันมากที่สุด อภิปรายได้ว่า (1) การประชุมกลุ่ม ศจช. เป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สามารถเข้าถึงคณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ได้ง่ายที่สุด (2) หากต้องการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรควรเลือกใช้วิธีการเยี่ยมเยียน (3) มีการจัดกิจกรรมการศึกษาคุณงานเพื่อสร้างเครือข่าย หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และประสบการณ์ด้านอารักขาพืชกับ ศจช. น้อย ข้อเสนอแนะ ควรจัดกิจกรรมการศึกษาคุณงานให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. ทุกกลุ่มเพิ่มขึ้น

3) การได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผลการศึกษาพบว่า คณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด เกษตรกรได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านแผ่นพับ/ใบปลิวมากที่สุด และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับรู้/

พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านคู่มือมากที่สุด **อภิปรายได้ว่า** (1) สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถเข้าถึงคณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ได้ดีที่สุด (2) แผ่นพับ/ใบปลิว เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้ดีที่สุด (3) คู่มือ มีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุดสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสิริวรรณ วิญญารงค์ (2559, 104-107) ที่ศึกษาพบว่า การสื่อสารของคณะกรรมการ และสมาชิกกับบุคคลที่เกี่ยวข้องมีการรับรู้ข่าวสารด้านการจัดการศัตรูพืชด้านสื่อสิ่งพิมพ์ผ่านทางโปสเตอร์มากที่สุด และด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางกระจายข่าวมากที่สุด

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

จากการจัดเวทีสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรับผิดชอบงาน ศจช. ในจังหวัดตราด จำนวน 8 คน ได้สรุปปัญหาการสื่อสารตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ 1) ด้านผู้ส่งสารและผู้รับสาร ปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดความรู้ความชำนาญในด้านอรั้งขาพืช การขาดวิทยากรเกษตรกร และบทบาทของคณะกรรมการ และเครือข่าย ศจช. ยังไม่ชัดเจน 2) ด้านสารหรือเนื้อหา ปัญหาที่สำคัญ คือ การใช้ภาษาที่เข้าใจยาก และรูปแบบของสารหรือเนื้อหายังไม่เหมาะสม 3) ด้านสื่อหรือช่องทาง ปัญหาที่สำคัญ คือ สื่อการเรียนรู้ยังไม่เพียงพอ และช่องทางการสื่อสารยังไม่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย **ข้อเสนอแนะ** ควรพัฒนาองค์ประกอบของการสื่อสารซึ่งสอดคล้องกับ สุนันท์ สีสังข์ (2558 : 15-33) ที่กล่าวว่า การเพิ่มประสิทธิภาพงานด้านการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร นักส่งเสริมการเกษตรต้องเข้าใจวิเคราะห์และพัฒนาองค์ประกอบในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สารหรือเนื้อหา ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร

2.4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

จากการศึกษาสามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราดออกเป็น 2 ด้านสำคัญ ดังนี้

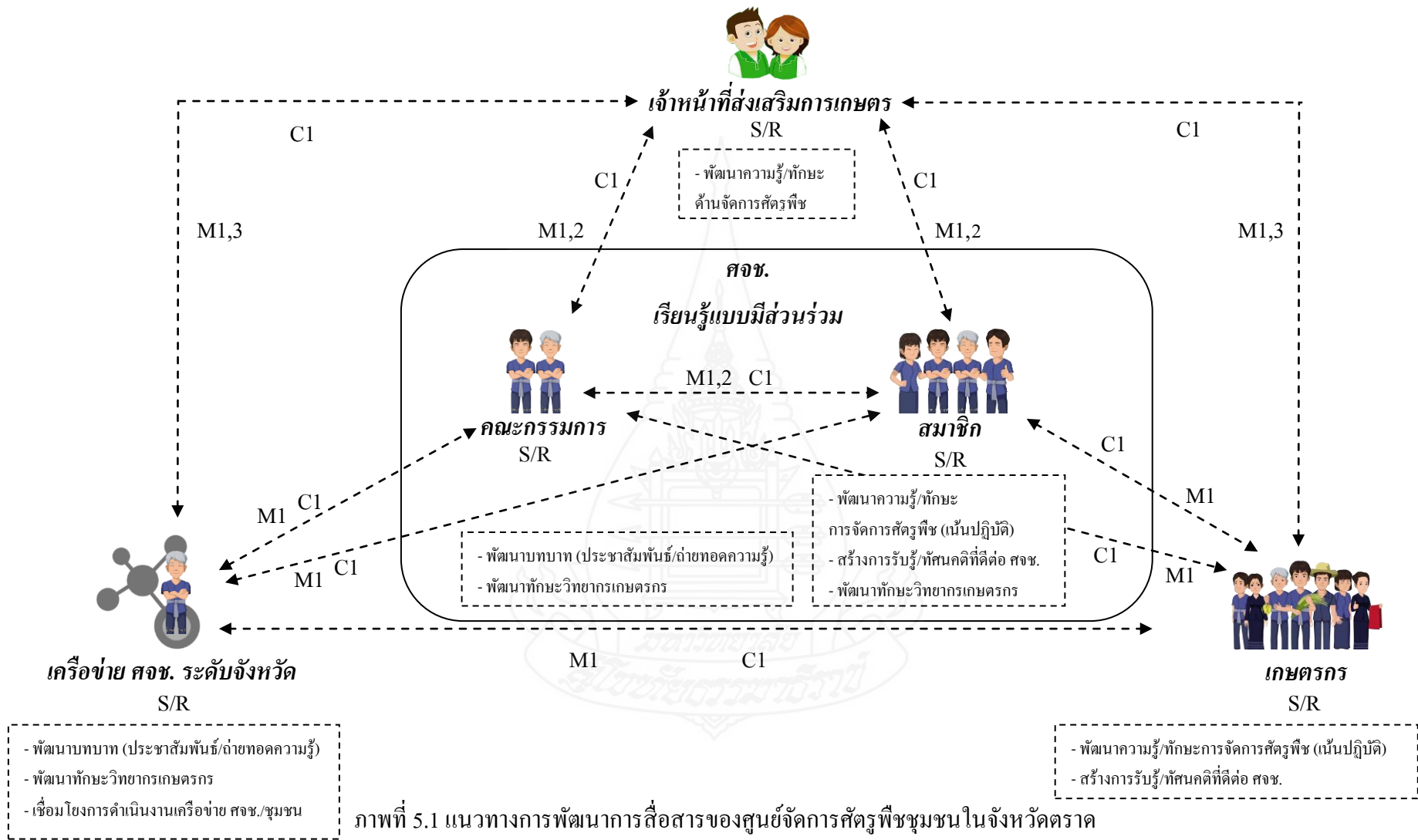
2.4.1 การพัฒนาผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ (1) ควรพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทุกกลุ่มให้มีความรู้สามารถด้านจัดการศัตรูพืช โดย ก) พัฒนาคณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่ายศจช. ให้สามารถเป็นวิทยากรเกษตรกรในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข) เสริมสร้างศักยภาพเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงาน ศจช. ด้านการจัดการศัตรูพืชและทักษะการผลิตสื่ออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ และ ค)

พัฒนาความรู้และทักษะการจัดการศัตรูพืชให้แก่สมาชิกและเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง (2) ส่งเสริมการดำเนินงาน ศจช. ให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของสมาชิก โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เห็นผลเชิงประจักษ์ (3) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ศจช. เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่เกษตรกรและชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการจัดการศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับ ฌรัฐ รัตนเจริญ (2560, น. 40-41) ที่อธิบายว่า การพัฒนาผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นการพัฒนาที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสื่อสาร การพัฒนาให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีทัศนคติที่ดี มีพื้นฐานความรู้และมีการเปิดกว้างทางความคิดจะช่วยให้การสื่อสารนั้นพัฒนาขึ้นได้

2.4.2 การพัฒนาการผลิตสื่อ ด้านสารหรือเนื้อหาควร (1) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ และหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษ (2) จัดทำหลักสูตรอบรม/แผนการดำเนินงานให้แก่ ศจช. และเครือข่าย ศจช. โดยคณะกรรมการ และสมาชิก ร่วมกันกำหนดหลักสูตรความรู้และกิจกรรมตามความต้องการ/สภาพปัญหา ชนิดของศัตรูพืชที่พบการระบาดในพื้นที่ เพื่อเกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสริมสร้างการเรียนรู้และนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ด้านสื่อหรือช่องทางควร (1) พัฒนารูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อได้ง่าย (2) เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดของศัตรูพืชให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น Line Facebook YouTube เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ฌรัฐ รัตนเจริญ (2560, น. 40-41) อธิบายว่า การพัฒนาการผลิตสื่อมีส่วนช่วยดึงดูดความสนใจของบุคคลเป้าหมาย เกิดความไว้วางใจ ส่งผลให้เกิดการส่งเสริมและพัฒนาที่รวดเร็วและครอบคลุมมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราดครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญที่ควรเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของ ศจช. ในจังหวัดตราด รายละเอียดดังภาพที่ 5.1 ดังนี้

ภาพที่ 5.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

- หมายเหตุ : 1) S หมายถึง ผู้ส่งสาร (Source)
 2) M หมายถึง สารหรือเนื้อหา (Message)
 3) C หมายถึง สื่อหรือช่องทาง (Channel)
 4) R หมายถึง ผู้รับสาร (Receiver)
 5) M1 หมายถึง พัฒนารูปแบบสารหรือเนื้อหาที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย/เหมาะสมทุกกลุ่มเป้าหมาย
 6) M2 หมายถึง จัดทำแผนการดำเนินงาน/ประชุม/การเรียนรู้
 7) M3 หมายถึง จัดทำแผนจัดเวทีสนทนา/ประชุมเครือข่าย
 8) C1 หมายถึง เพิ่มช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

จากภาพที่ 5.1 สามารถอธิบายแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของ ศจช. ในจังหวัดตราด ได้ดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด

3.1.1 ด้านผู้ส่งสาร (Source) และผู้รับสาร (Receiver)

1) คณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะด้านการจัดการศัตรูพืช สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สมาชิก เกษตรกรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควร

(1) ส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการสมาชิก และเครือข่าย ศจช. ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้ โดยการสร้างการรับรู้และทัศนคติที่ดีต่อ ศจช. ให้แก่สมาชิก เกษตรกรและชุมชน เพื่อให้เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของ ศจช. ในรอบปีที่ผ่านมาทุกปี

(2) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของ ศจช. ในรอบปีที่ผ่านมาทุกปี

(3) สร้างทักษะและพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชและการเป็นวิทยากรเกษตรกร โดยการจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการศัตรูพืชและการเป็นวิทยากรเกษตรกรให้แก่คณะกรรมการ สมาชิก และเครือข่าย ศจช. โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง

2) จัดทำแผนการฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรและชุมชน โดยใช้วิทยากรเกษตรกร เพื่อพัฒนาบทบาทของ ศจช. ในการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการให้บริการด้านการจัดการศัตรูพืชในชุมชนอย่างแท้จริง โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิก ร่วมกันกำหนดหลักสูตรความรู้และกิจกรรมตามความต้องการ/สภาพปัญหา ชนิดของศัตรูพืชที่พบการระบาดในพื้นที่

3) สร้างทักษะและพัฒนาพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการจัดการศัตรูพืชและทักษะการผลิตสื่อให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญและความชำนาญในงานที่รับผิดชอบ

4) ส่งเสริมการดำเนินงาน ศจช. ให้เกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของสมาชิก

5) ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้เครือข่าย ศจช. เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนสู่เกษตรกรและชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน เช่น อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการจัดการศัตรูพืช

3.1.2 ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

- 1) ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ และหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษ
- 2) จัดทำแผนการดำเนินงานและการประชุม ศจช. ประจำปี เพื่อเกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิก ร่วมกันกำหนดหลักสูตรความรู้และกิจกรรมตามความต้องการ/สภาพปัญหา ชนิดของศัตรูพืชที่พบ การระบาดในพื้นที่
- 3) จัดทำแผนการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประชุม เครือข่าย ศจช. ประจำปี เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสริมสร้างการเรียนรู้และนำไปพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับเครือข่าย ศจช. ร่วมกันกำหนดหลักสูตรความรู้และกิจกรรมตามความต้องการ/สภาพปัญหา ชนิดของศัตรูพืชที่พบ การระบาดในพื้นที่

3.1.3 ด้านสื่อหรือช่องทาง

- 1) พัฒนารูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยภาพ/สัญลักษณ์ให้น่าสนใจ เข้าใจง่าย เหมาะกับทุกกลุ่มเป้าหมาย และสามารถเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อได้ง่าย
- 2) เพิ่มช่องทางการรับรู้ข่าวสารและการแจ้งเตือนการระบาดศัตรูพืชให้ ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ง่าย และมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น Line Facebook YouTube เป็นต้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 **หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** อาทิเช่น กรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานเกษตรจังหวัดตราด ควรมีนโยบาย ดังนี้

- 1) สร้างทักษะและพัฒนาศักยภาพวิทยากรเกษตรกรในแต่ละศจช. อย่างต่อเนื่อง
- 2) พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศัตรูพืชและทักษะการผลิตสื่อ
- 3) จัดกิจกรรมการศึกษาดูงานให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของ ศจช. มากขึ้น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และเห็นผลเชิงประจักษ์
- 4) จัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่าย ศจช. ระดับจังหวัดมากขึ้น

3.2.2 **เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร** ควรพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์และสื่อมัลติมีเดีย เพิ่มช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น ขับเคลื่อนงานศจช. ให้เกิดการ

เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และร่วมกับศจช./เครือข่ายศจช. จัดทำแผนการดำเนินงาน/การประชุมศจช./ การเรียนรู้และฝึกอบรม/เวทีสนทนาประจำปีตามความต้องการ/สภาพปัญหา

3.2.3 ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.) ควรส่งเสริมให้วิทยากรเกษตรกรในแต่ ละ ศจช. มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรและชุมชนตามแผนการฝึกอบรม

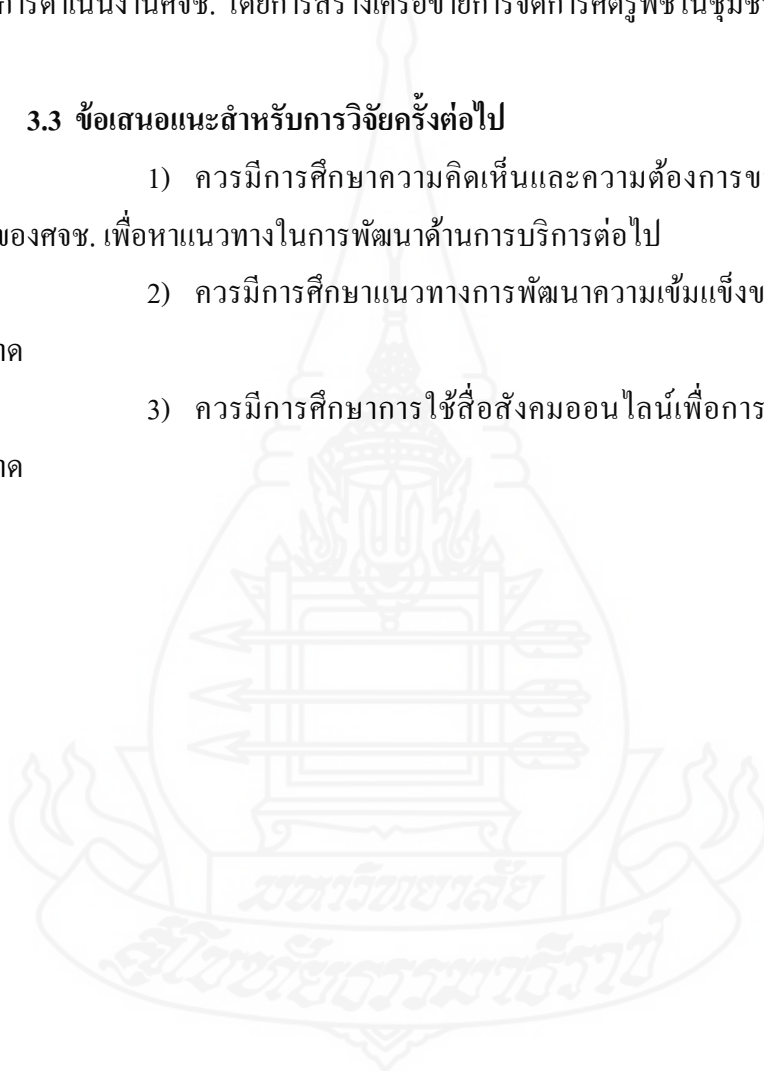
3.2.4 เครือข่ายจัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด ควรสร้างความเข้มแข็งในการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานศจช. โดยการสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน

3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรต่อการ ให้บริการของศจช. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาด้านการบริการต่อไป

2) ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายศจช. ใน จังหวัดตราด

3) ควรมีการศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการดำเนินงานศจช. ใน จังหวัดตราด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัฐ อินทรทัศน์ และคณะ. (2547). *รูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ระหว่างชุมชนกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กองส่งเสริมการอาชีวศึกษาพืชและจัดการคินปูย. (2561). *คู่มือศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)* กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ค้นคืนวันที่ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.ppsf.doae.go.th/wordpress/?p=1556>
- กะรัต เทพศิริ. (2556). “รูปแบบการสื่อสารภายในองค์กรของบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้” *ทุนอุดหนุนงานวิจัยคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*
- เกียรติณรงค์ ครุบา. (2551). *กระบวนการสื่อสาร ที่มีผลต่อการยอมรับและพัฒนา การทำการเกษตร ทางเลือกของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จินดา ขลิบทอง. (2560). “แนวคิดสร้างสรรค์ในการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 8 น. 1-67) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- เจนณรงค์ เทียนสว่าง และคณะ. (ม.ป.ป.). *แนวการศึกษา ชุดวิชาการสื่อสารเพื่อพัฒนางานส่งเสริมการเกษตร หลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะนักส่งเสริมการเกษตร*. ค้นคืนวันที่ 15 มิถุนายน 2562 จาก www.k-station.doae.go.th/kstation/wp-content/uploads/AEK_204.pdf
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2560). “แนวคิด ทฤษฎีด้านการบริหารงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 2 น. 1-88) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- เชิดพงษ์ ชีระจิตต์. (2560). “การใช้การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 10 น. 1-52) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

- ณรงค์ สมพงษ์ และณัฐ รัตนเจริญ. (2560). “แนวคิด ทฤษฎี หลักการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 9 น. 1-65) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- ณัฐ รัตนเจริญ. (2560). “การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารการสื่อสารในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารและการสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 13 น. 1-59) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- ทรงธรรม ธีระกุล. (2548). “การสื่อสาร : กลยุทธ์สู่ความสำเร็จขององค์กร” *วารสารปริชาต*, 18 (1) (เมษายน-กันยายน), 51 – 61
- ทองสา ทองหนองยาง. (2557). *การพัฒนาการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดราชบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2557). “การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 7 น. 80-82) นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- ปาริชาติ อารณวิธานพ. (2555). *ความคิดเห็นของคณะกรรมการต่อการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2554 ค้นคืนวันที่ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>
- พลชัย เพชรปลอด. (2555). *กระบวนการพัฒนาการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ของปราชญ์ชาวบ้าน ศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน บ้านดอนผิงแคด จังหวัดเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- แพมมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการสื่อสารในองค์กร กรณีศึกษา บริษัท ยูไนเต็ค แสตนด์การ์ด เทอร์มินัล จำกัด (มหาชน)* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- รัฐยา กลั่นจ้อย. (2556). การดำเนินงานของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ศิริวรรณ วิญญาจงค์. (2559). แนวทางพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัด สุรินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด. (2561). คำสั่งสำนักงานเกษตรจังหวัดตราด เรื่อง แต่งตั้ง คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด ประจำปี 2561
- สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด. (2561). แผนพัฒนาการเกษตรจังหวัดตราด ปี 2561 - 2564
- สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด. (2562). รายงานผลการประเมินศักยภาพศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน จังหวัดตราด ปี 2562. (ม.ป.ท.)
- สุนันท์ สีสังข์. (2558). “การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการสื่อสารในการส่งเสริมและ พัฒนาเกษตร” ใน ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารและการสื่อสารเพื่อการ ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร (หน่วยที่ 13 น. 15-33) นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หฤทัย ปัญญาวุฒระกุล. (2548). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบทของ หมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านดึก อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

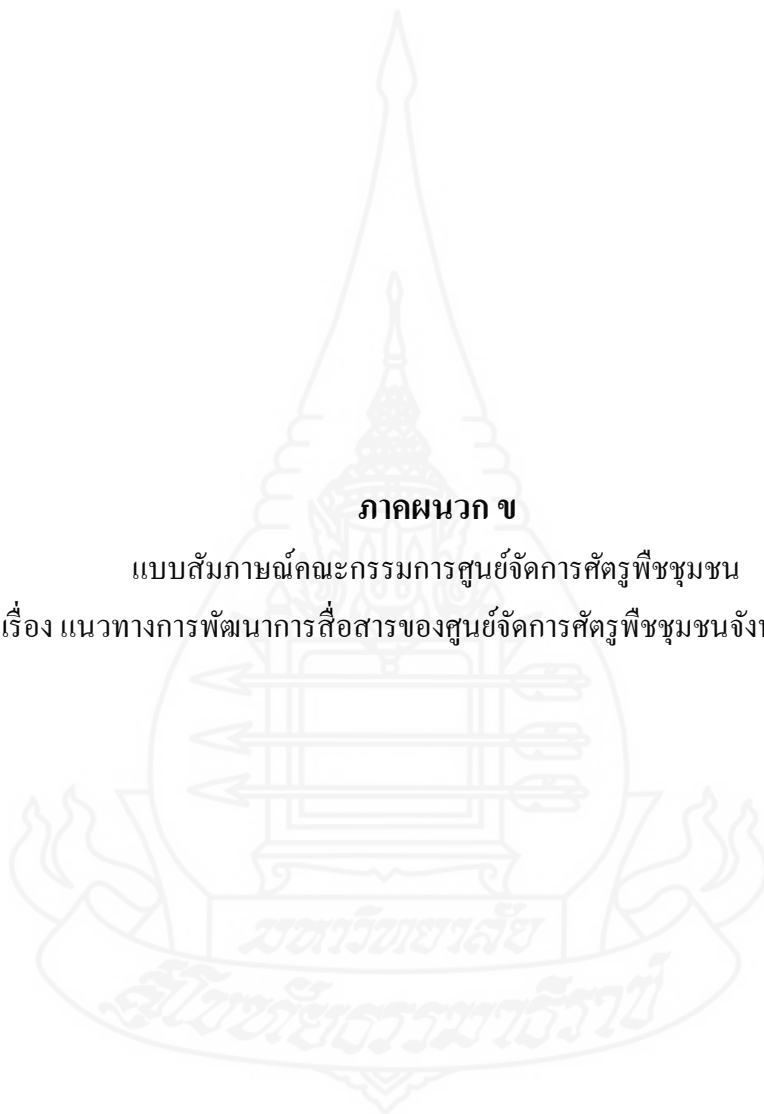
1. นายวินัย ขยันยิ่ง	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด
2. นายสายชล เจริญพร	หัวหน้ากลุ่มอารักขาพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด
3. นางเขาวรัตน์ วีระวงศ์สกุล	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด
4. ดร.นภาพรณ โตสดี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด
5. นางสาวถ้ำของ ศรีปผา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

วันที่สัมภาษณ์.....เลขที่แบบสัมภาษณ์

--	--	--

แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

*****

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์เติมข้อความลงในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบคำถาม

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ชื่อ – สกุล ผู้ตอบ..... โทร.....

คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....

1. เพศ ( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ .....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพการสมรสปัจจุบันของท่าน
( ) 3.1 โสด ( ) 3.2 สมรส ( ) 3.3 หม้าย/หย่าร้าง ( ) 3.4 แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษาสูงสุดที่ท่านได้รับ
( ) 4.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 4.2 ประถมศึกษา
( ) 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า ( ) 4.4 มัธยมศึกษาตอนต้นปลาย/ เทียบเท่า
( ) 4.5 อนุปริญญาตรี/ เทียบเท่า ( ) 4.6 ปริญญาตรี
( ) 4.7 สูงกว่าปริญญาตรี
5. สถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) 5.1 ไม่มีตำแหน่งใดๆ
( ) 5.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน
( ) 5.3 คณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
( ) 5.4 ประธาน กรรมการ หรือสมาชิกสภา อปท. (อบจ./อบต./เทศบาล)
( ) 5.5 อาสาสมัครเกษตร (อกษ.)
( ) 5.6 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
( ) 5.7 อื่นๆ (ระบุ).....

6. คริวเรือนของท่านมีอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 6.1 เกษตรกรรม ( ) 6.2 รับจ้าง
 ( ) 6.3 รับราชการ ( ) 6.4 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 ( ) 6.5 อื่นๆ (ระบุ).....

7. ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน.....ไร่

8. ในรอบปีที่ผ่านมา คริวเรือนท่านมีรายได้จากการทำการเกษตรประมาณปีละ .....บาท

9. ใครเป็นผู้ชักชวนให้ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- ( ) 9.1 ผู้นำชุมชน ( ) 9.2 เพื่อนบ้าน
 ( ) 9.3 คนในครอบครัว/ญาติ ( ) 9.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
 ( ) 9.5 อื่นๆ (ระบุ).....

10. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยประสบปัญหาจากการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืชหรือไม่

- ( ) 10.1 ไม่เคย ( ) 10.2 เคย

11. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นหรือไม่

- ( ) 11.1 ไม่เข้าร่วม เหตุผลเพราะ.....
 ( ) 11.2 เข้าร่วม.....ครั้ง จากหน่วยงาน.....

12. สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 12.1 ไม่มี ( ) 12.2 โทรศัพท์
 ( ) 12.3 วิทยุ ( ) 12.4 VCD/DVD
 ( ) 12.5 สมาร์ทโฟน (โทรศัพท์ที่มีความสามารถมากกว่าการโทรออกและรับสาย)
 ( ) 12.6 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ( ) 12.7 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต
 ( ) 12.8 อินเทอร์เน็ต ( ) 12.9 Facebook
 ( ) 12.10 Line ( ) 12.11 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน
 ( ) 12.12 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ
 ( ) 12.13 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ในจังหวัดตราด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของคณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 ท่านมีการติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
1.2 ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
1.3 ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้					
1.4 ท่านให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น					
1.5 ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น					
1.6 ท่านเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ					
1.7 ท่านมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับถ่ายทอดความรู้					
ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
1.8 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
1.9 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.10 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
1.11 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
1.12 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
1.13 อื่นๆ.....					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ศขช.ของท่านมีป้ายศูนย์ฯ ดิจิทัลเงิน ติดต่อง่าย					
2.2 ศขช.ของท่านมีทำเนียบคณะกรรมการดิจิทัลเงิน					
2.3 ศขช.ของท่านมีการวางแผนการปฏิบัติงาน					
2.4 ศขช.ของท่านมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.5 ศขช.ของท่านมีการจัดทำรายงานสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.6 ศขช.ของท่านมีการใช้ข้อมูลสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อเฝ้าระวังเตือนการระบาด					
2.7 ศขช.ของท่านมีวัสดุอุปกรณ์พร้อมสำหรับถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช					
2.8 ศขช.ของท่านมีโปสเตอร์/ แผ่นพับ/ เอกสารวิชาการ สำหรับให้บริการ					
2.9 ศขช.ของท่านให้บริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้นให้กับเกษตรกรในชุมชน					
2.10 ท่านได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศขช.					
2.11 ท่านเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศขช.					
2.12 ท่านมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศขช.					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
<p>ท่านได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>2.13 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช</p> <p>2.14 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช</p> <p>2.15 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช</p> <p>2.16 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ</p> <p>2.17 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)</p> <p>2.18 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ</p> <p>2.19 อื่นๆ.....</p>					
<p>ส่วนใหญ่ท่านมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>2.20 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช</p> <p>2.21 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช</p> <p>2.22 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช</p> <p>2.23 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ</p> <p>2.24 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)</p> <p>2.25 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของตัวเอง</p> <p>2.26 ผลการดำเนินงานของ ศจช. ท่าน</p> <p>2.27 อื่นๆ.....</p>					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Message)					
<p>ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>3.1 คณะกรรมการศจช.ด้วยกัน</p> <p>3.2 สมาชิกศจช.</p> <p>3.3 เกษตรกรในพื้นที่</p>					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.4 เครือข่ายศจข.ระดับจังหวัด					
3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3.6 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ กิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.7 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน					
3.8 การประชุมกลุ่มศจข.					
3.9 การประชุมหมู่บ้าน					
3.10 การอบรม/สัมมนา					
3.11 การศึกษาดูงาน					
3.12 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ สิ่งพิมพ์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.13 คู่มือ					
3.14 แผ่นพับ/ใบปลิว					
3.15 โปสเตอร์					
3.16 หนังสือพิมพ์					
3.17 สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์					
3.18 เอกสารรายงาน					
3.19 บอร์ดประชาสัมพันธ์					
3.20 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.21 วิทยุชุมชน					
3.22 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
3.23 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.24 สมาร์ทโฟน					
3.25 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต					
3.26 Facebook					
3.27 Line					
3.28 อื่นๆ.....					
4. ด้านผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
4.2 ท่านติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.					
4.3 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.					
4.4 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน					
4.5 ท่านนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
4.6 ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
หากท่านไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ท่านจะไปขอคำอธิบายจากบุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
4.7 คณะกรรมการศจช.ด้วยกัน					
4.8 สมาชิกศจช.					
4.9 เกษตรกรในพื้นที่					
4.10 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด					
4.11 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
4.12 อื่นๆ.....					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสารเพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ด้านผู้ส่งสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านสารหรือเนื้อหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านสื่อหรือช่องทาง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านผู้รับสาร

.....

.....

.....

.....

.....

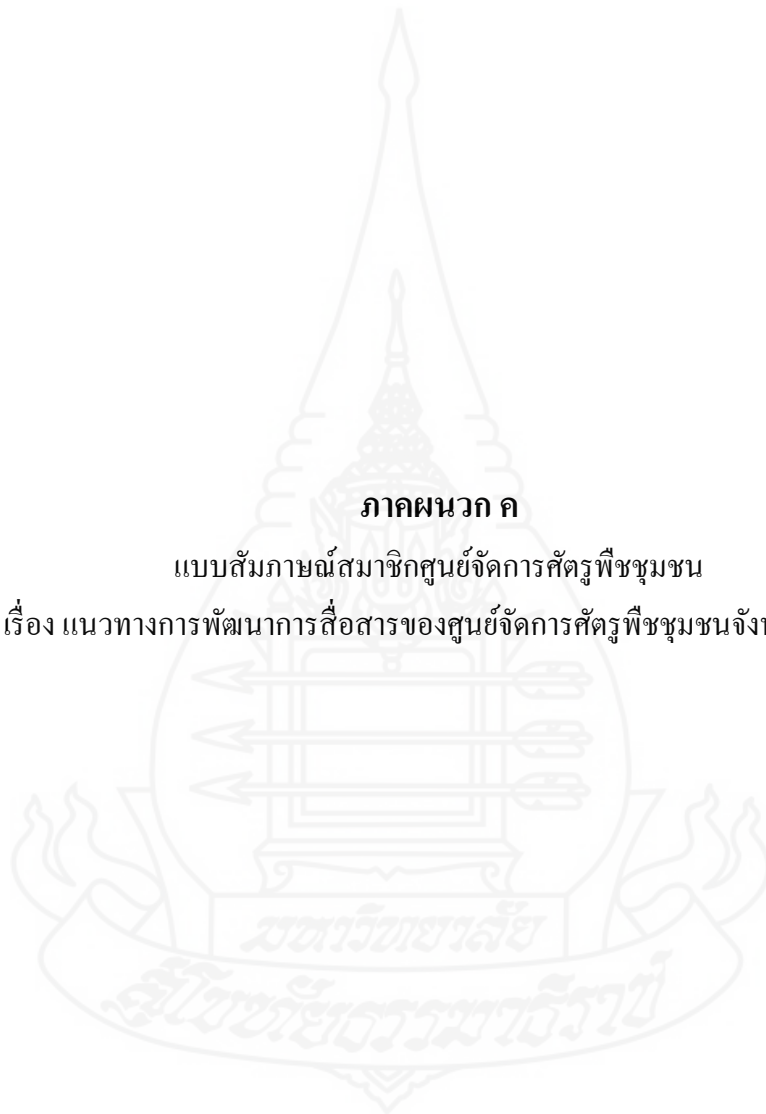
.....

.....

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

แบบสัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

*****

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์เติมข้อความลงในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตอบคำถาม

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ชื่อ – สกุล ผู้ตอบ.....โทร.....

สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....

1. เพศ ( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ .....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพการสมรสปัจจุบันของท่าน
( ) 3.1 โสด ( ) 3.2 สมรส ( ) 3.3 หม้าย/หย่าร้าง ( ) 3.4 แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษาสูงสุดที่ท่านได้รับ
( ) 4.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 4.2 ประถมศึกษา
( ) 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า ( ) 4.4 มัธยมศึกษาตอนต้นปลาย/ เทียบเท่า
( ) 4.5 อนุปริญญาตรี/ เทียบเท่า ( ) 4.6 ปริญญาตรี
( ) 4.7 สูงกว่าปริญญาตรี
5. สถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) 5.1 ไม่มีตำแหน่งใดๆ
( ) 5.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน
( ) 5.3 คณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
( ) 5.4 ประธาน กรรมการ หรือสมาชิกสภา อบต. (อบจ./อบต./เทศบาล)
( ) 5.5 อาสาสมัครเกษตร (อกษ.)
( ) 5.6 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
( ) 5.7 อื่นๆ (ระบุ).....

6. คริวเรือนของท่านมีอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 6.1 เกษตรกรรม ( ) 6.2 รับจ้าง
 ( ) 6.3 รับราชการ ( ) 6.4 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 ( ) 6.5 อื่นๆ (ระบุ).....

7. ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน.....ไร่

8. ในรอบปีที่ผ่านมา คริวเรือนท่านมีรายได้จากการทำการเกษตรประมาณปีละ .....บาท

9. ใครเป็นผู้ชักชวนให้ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- ( ) 9.1 ผู้นำชุมชน ( ) 9.2 เพื่อนบ้าน
 ( ) 9.3 คนในครอบครัว/ญาติ ( ) 9.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
 ( ) 9.5 อื่นๆ (ระบุ).....

10. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยประสบปัญหาจากการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืชหรือไม่

- ( ) 10.1 ไม่เคย ( ) 10.2 เคย

11. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นหรือไม่

- ( ) 11.1 ไม่เข้าร่วม เหตุผลเพราะ.....
 ( ) 11.2 เข้าร่วม.....ครั้ง จากหน่วยงาน.....

12. สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 12.1 ไม่มี ( ) 12.2 โทรศัพท์
 ( ) 12.3 วิทยู ( ) 12.4 VCD/DVD
 ( ) 12.5 สมาร์ทโฟน (โทรศัพท์ที่มีความสามารถมากกว่าการโทรออกและรับสาย)
 ( ) 12.6 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ( ) 12.7 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต
 ( ) 12.8 อินเทอร์เน็ต ( ) 12.9 Facebook
 ( ) 12.10 Line ( ) 12.11 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน
 ( ) 12.12 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ
 ( ) 12.13 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 ท่านมีการติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
1.2 ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
1.3 ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้					
1.4 ท่านให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น					
1.5 ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น					
1.6 ท่านเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ					
ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
1.7 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
1.8 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
1.9 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
1.10 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1.11 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
1.12 อื่นๆ.....					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ท่านได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
2.2 ท่านเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
2.3 ท่านมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
ท่านได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
2.4 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.5 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
2.6 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.7 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.8 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2.9 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ					
2.10 อื่นๆ.....					
ส่วนใหญ่ท่านมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
2.11 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.12 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
2.13 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.14 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.15 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.16 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตร ของตัวท่านเอง					
2.17 อื่นๆ.....					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Message)					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ บุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.1 คณะกรรมการศขา.					
3.2 สมาชิกศขา.ด้วยกัน					
3.3 เกษตรกรในพื้นที่					
3.4 เครือข่ายศขา.ระดับจังหวัด					
3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3.6 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ กิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.7 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน					
3.8 การประชุมกลุ่มศขา.					
3.9 การประชุมหมู่บ้าน					
3.10 การอบรม/สัมมนา					
3.11 การศึกษาดูงาน					
3.12 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ สิ่งพิมพ์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.13 คู่มือ					
3.14 แผ่นพับ/ใบปลิว					
3.15 โปสเตอร์					
3.16 หนังสือพิมพ์					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.17 สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์					
3.18 เอกสารรายงาน					
3.19 บอร์ดประชาสัมพันธ์					
3.20 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พุดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.21 วิทยุชุมชน					
3.22 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
3.23 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ					
3.24 สมาร์ทโฟน					
3.25 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต					
3.26 Facebook					
3.27 Line					
3.28 อื่นๆ.....					
4. ด้านผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
4.2 ท่านติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.					
4.3 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.					
4.4 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน					
4.5 ท่านนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4.6 ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
หากท่านไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ท่านจะไปขอคำอธิบายจากบุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
4.7 คณะกรรมการศจช.					
4.8 สมาชิกศจช.ด้วยกัน					
4.9 เกษตรกรในพื้นที่					
4.10 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด					
4.11 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
4.12 อื่นๆ.....					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสารเพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ด้านผู้ส่งสาร

.....

.....

2. ด้านสาร

.....

.....

3. ด้านช่องทาง

.....

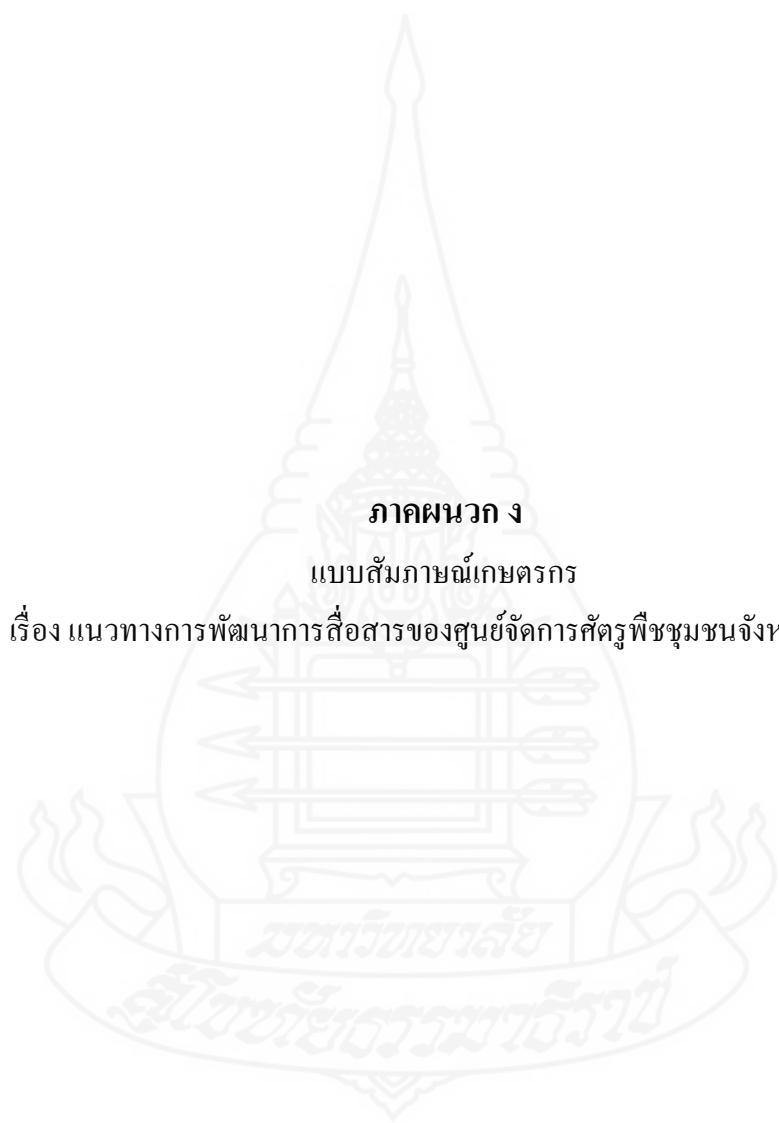
.....

4. ด้านผู้รับสาร

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

*****

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่นระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 และขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ข้อมูลวันที่ 19 มิถุนายน 2562) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์เติมข้อความลงในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่เกษตรกรตอบคำถาม

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ชื่อ – สกุล ผู้ตอบ.....โทร.....

ที่อยู่.....

1. เพศ ( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ .....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพการสมรสปัจจุบันของท่าน
( ) 3.1 โสด ( ) 3.2 สมรส ( ) 3.3 หม้าย/หย่าร้าง ( ) 3.4 แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษาสูงสุดที่ท่านได้รับ
( ) 4.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 4.2 ประถมศึกษา
( ) 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า ( ) 4.4 มัธยมศึกษาตอนต้นปลาย/ เทียบเท่า
( ) 4.5 อนุปริญญาตรี/ เทียบเท่า ( ) 4.6 ปริญญาตรี
( ) 4.7 สูงกว่าปริญญาตรี
5. สถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) 5.1 ไม่มีตำแหน่งใดๆ
( ) 5.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน
( ) 5.3 คณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
( ) 5.4 ประธาน กรรมการ หรือสมาชิกสภา อบต. (อบจ./อบต./เทศบาล)
( ) 5.5 อาสาสมัครเกษตร (อกษ.)
( ) 5.6 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
( ) 5.7 อื่นๆ (ระบุ).....

6. คริวเรือนของท่านมีอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 6.1 เกษตรกรรม ( ) 6.2 รับจ้าง
 ( ) 6.3 รับราชการ ( ) 6.4 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 ( ) 6.5 อื่นๆ (ระบุ).....

7. ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน.....ไร่

8. ในรอบปีที่ผ่านมา คริวเรือนท่านมีรายได้จากการทำการเกษตรประมาณปีละ .....บาท

9. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยประสบปัญหาจากการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืชหรือไม่

- ( ) 9.1 ไม่เคย ( ) 9.2 เคย

10. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นหรือไม่

- ( ) 10.1 ไม่เข้าร่วม เหตุผลเพราะ.....
 ( ) 10.2 เข้าร่วม.....ครั้ง จากหน่วยงาน.....

11. สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 11.1 ไม่มี ( ) 11.2 โทรศัพท์
 ( ) 11.3 วิทยุ ( ) 11.4 VCD/DVD
 ( ) 11.5 สมาร์ทโฟน (โทรศัพท์ที่มีความสามารถมากกว่าการโทรออกและรับสาย)
 ( ) 11.6 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ( ) 11.7 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต
 ( ) 11.8 อินเทอร์เน็ต ( ) 11.9 Facebook
 ( ) 11.10 Line ( ) 11.11 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน
 ( ) 11.12 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ
 ( ) 11.13 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของเกษตรกร

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนดีเด่นระดับอำเภอ ประจำปี พ.ศ.2562 และขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ข้อมูลวันที่ 19 มิถุนายน 2562) ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของเกษตรกร โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
1.2 ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้					
1.3 ท่านให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น					
1.4 ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืชกับผู้อื่น					
1.5 ท่านเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืชนั้นๆ					
ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
1.6 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
1.7 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
1.8 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
1.9 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
1.10 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
1.11 อื่นๆ.....					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ท่านได้รับประโยชน์จากข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.2 ท่านเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช					
2.3 ท่านมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช					
ท่านได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
2.4 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.5 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
2.6 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.7 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.8 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2.9 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ					
2.10 อื่นๆ.....					
ส่วนใหญ่ท่านมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
2.11 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.12 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
2.13 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.14 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.15 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2.16 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำการเกษตรของตัวเอง					
2.17 อื่นๆ.....					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Message)					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ บุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.1 คณะกรรมการศจช.					
3.2 สมาชิกศจช.					
3.3 เกษตรกรในพื้นที่					
3.4 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด					
3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3.6 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ กิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.7 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน					
3.8 การประชุมกลุ่มศจช.					
3.9 การประชุมหมู่บ้าน					
3.10 การอบรม/สัมมนา					
3.11 การศึกษาดูงาน					
3.12 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ สิ่งพิมพ์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.13 คู่มือ					
3.14 แผ่นพับ/ใบปลิว					
3.15 โปสเตอร์					
3.16 หนังสือพิมพ์					
3.17 สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์					
3.18 เอกสารรายงาน					
3.19 บอร์ดประชาสัมพันธ์					
3.20 อื่นๆ.....					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.21 วิทยุชุมชน					
3.22 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
3.23 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ					
3.24 สมาร์ทโฟน					
3.25 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต					
3.26 Facebook					
3.27 Line					
3.28 อื่นๆ.....					
4. ด้านผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารด้านอากรขาพืชม					
4.2 ท่านติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.					
4.3 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน					
4.4 ท่านนำข้อมูล/ข่าวสารด้านอากรขาพืชมที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
หากท่านไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ท่านจะไปขอคำอธิบายจากบุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
4.5 คณะกรรมการศจช.					
4.6 สมาชิกศจช.					
4.7 เกษตรกรในพื้นที่					
4.8 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด					
4.9 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
4.10 อื่นๆ.....					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสารเพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ด้านผู้ส่งสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านช่องทาง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านผู้รับสาร

.....

.....

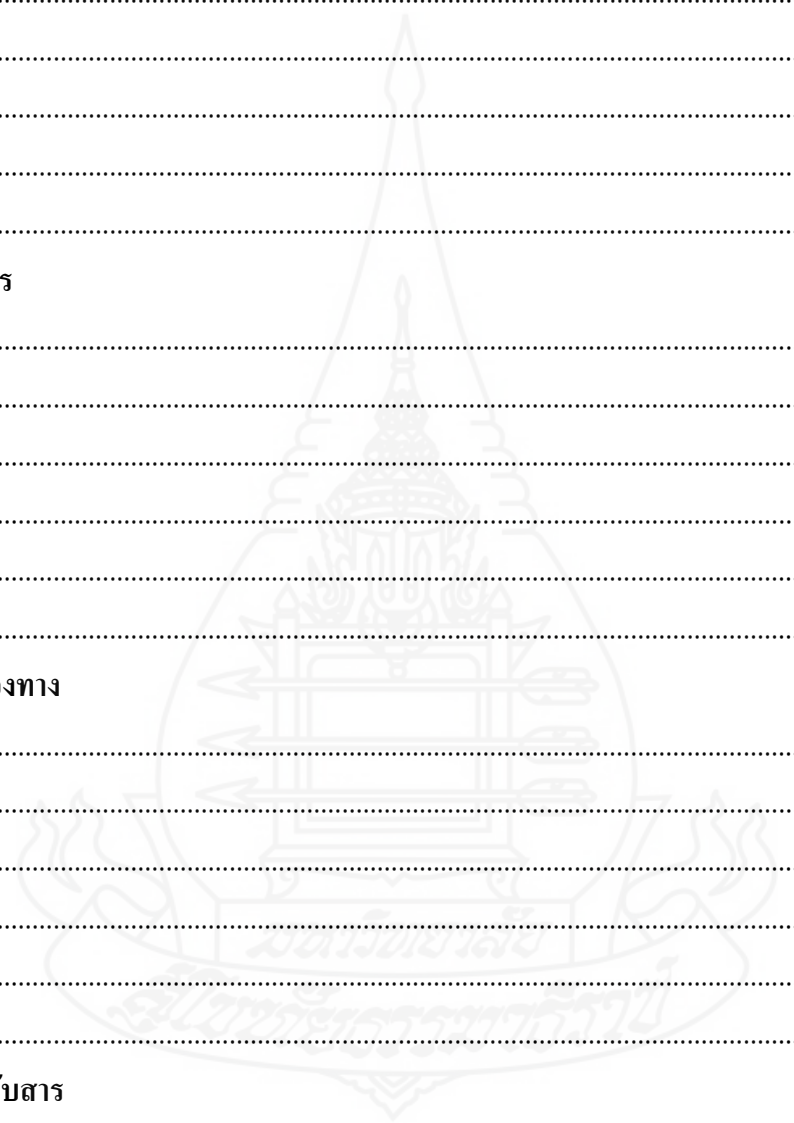
.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

แบบสัมภาษณ์เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

*****

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์เติมข้อความลงในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่เครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัดตอบคำถาม

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด
ชื่อ – สกุล ผู้ตอบ..... โทร.....
คณะกรรมการศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน.....

1. เพศ ( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ .....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพการสมรสปัจจุบันของท่าน
( ) 3.1 โสด ( ) 3.2 สมรส ( ) 3.3 หม้าย/หย่าร้าง ( ) 3.4 แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษาสูงสุดที่ท่านได้รับ
( ) 4.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ ( ) 4.2 ประถมศึกษา
( ) 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น/ เทียบเท่า ( ) 4.4 มัธยมศึกษาตอนต้นปลาย/ เทียบเท่า
( ) 4.5 อนุปริญญาตรี/ เทียบเท่า ( ) 4.6 ปริญญาตรี
( ) 4.7 สูงกว่าปริญญาตรี
5. สถานภาพทางสังคมในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) 5.1 ไม่มีตำแหน่งใดๆ
( ) 5.2 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน
( ) 5.3 คณะกรรมการองค์การภาคประชาชนในพื้นที่ เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น
( ) 5.4 ประธาน กรรมการ หรือสมาชิกสภา อบต. (อบจ./อบต./เทศบาล)
( ) 5.5 อาสาสมัครเกษตร (อกษ.)
( ) 5.6 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
( ) 5.7 อื่นๆ (ระบุ).....

6. คริวเรือนของท่านมีอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 6.1 เกษตรกรรม ( ) 6.2 รับจ้าง
 ( ) 6.3 รับราชการ ( ) 6.4 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 ( ) 6.5 อื่นๆ (ระบุ).....

7. ท่านมีพื้นที่ทำการเกษตรจำนวน.....ไร่

8. ในรอบปีที่ผ่านมา คริวเรือนท่านมีรายได้จากการทำการเกษตรประมาณปีละ .....บาท

9. ใครเป็นผู้ชักชวนให้ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

- ( ) 9.1 ผู้นำชุมชน ( ) 9.2 เพื่อนบ้าน
 ( ) 9.3 คนในครอบครัว/ญาติ ( ) 9.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
 ( ) 9.5 อื่นๆ (ระบุ).....

10. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยประสบปัญหาจากการระบาดของโรค/แมลงศัตรูพืชหรือไม่

- ( ) 10.1 ไม่เคย ( ) 10.2 เคย

11. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านเคยเข้าร่วมประชุม/อบรม/สัมมนา/ทัศนศึกษาที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้นหรือไม่

- ( ) 11.1 ไม่เข้าร่วม เหตุผลเพราะ.....
 ( ) 11.2 เข้าร่วม.....ครั้ง จากหน่วยงาน.....

12. สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 12.1 ไม่มี ( ) 12.2 โทรศัพท์
 ( ) 12.3 วิทยุ ( ) 12.4 VCD/DVD
 ( ) 12.5 สมาร์ทโฟน (โทรศัพท์ที่มีความสามารถมากกว่าการโทรออกและรับสาย)
 ( ) 12.6 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ( ) 12.7 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต
 ( ) 12.8 อินเทอร์เน็ต ( ) 12.9 Facebook
 ( ) 12.10 Line ( ) 12.11 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน
 ( ) 12.12 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ
 ( ) 12.13 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารของเครือข่ายจัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของเครือข่ายศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับจังหวัด โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก
 ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 ท่านมีการติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
1.2 ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
1.3 ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้					
1.4 ท่านให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น					
1.5 ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช. กับผู้อื่น					
1.6 ท่านเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช. นั้น ๆ					
1.7 ท่านมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับถ่ายทอดความรู้					
1.8 ท่านประสานความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
<p>ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>1.9 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช</p> <p>1.10 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช</p> <p>1.11 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช</p> <p>1.12 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ</p> <p>1.13 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)</p> <p>1.14 อื่นๆ.....</p>					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ศจช.ของท่านเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
2.2 ท่านได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.					
2.3 ท่านเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.					
2.4 ท่านมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.					
<p>ท่านได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>2.5 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช</p> <p>2.6 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช</p> <p>2.7 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช</p> <p>2.8 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ</p> <p>2.9 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)</p> <p>2.10 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรกรของเกษตรกรต้นแบบ</p>					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.11 อื่นๆ.....					
ส่วนใหญ่ท่านมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
2.12 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช					
2.13 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช					
2.14 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.15 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.16 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2.17 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตร ของตัวเอง					
2.18 ผลการดำเนินงานของ ศจช. ท่าน					
2.19 ผลการดำเนินงานของเครือข่าย ศจช.ระดับ จังหวัด					
2.20 อื่นๆ.....					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Message)					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ บุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.1 คณะกรรมการศจช.ด้วยกัน					
3.2 สมาชิกศจช.					
3.3 เกษตรกรในพื้นที่					
3.4 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด					
3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
3.6 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ กิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.7 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน					
3.8 การประชุมกลุ่มศจช.					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.9 การประชุมหมู่บ้าน					
3.10 การอบรม/สัมมนา					
3.11 การศึกษาดูงาน					
3.12 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.13 คู่มือ					
3.14 แผ่นพับ/ใบปลิว					
3.15 ไปสเตอร์					
3.16 หนังสือพิมพ์					
3.17 สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์					
3.18 เอกสารรายงาน					
3.19 บอร์ดประชาสัมพันธ์					
3.20 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.21 วิทยุชุมชน					
3.22 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
3.23 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ					
3.24 สมาร์ทโฟน					
3.25 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต					
3.26 Facebook					
3.27 Line					
3.28 อื่นๆ.....					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
4. ด้านผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 ท่านติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช. / เครือข่าย ศจช.					
4.2 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.					
4.3 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.					
4.4 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมเวทีเสวนา/ประชุม/กิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย ศจช.					
4.5 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน					
4.6 ท่านนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. //การสร้างเครือข่าย ศจช. ที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
4.7 ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.					
หากท่านไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ท่านจะไปขอคำอธิบายจากบุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
4.8 คณะกรรมการศจช.ด้วยกัน					
4.9 สมาชิกศจช.					
4.10 เกษตรกรในพื้นที่					
4.11 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด					
4.12 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
4.13 อื่นๆ.....					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสารเพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ด้านผู้ส่งสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านช่องทาง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านผู้รับสาร

.....

.....

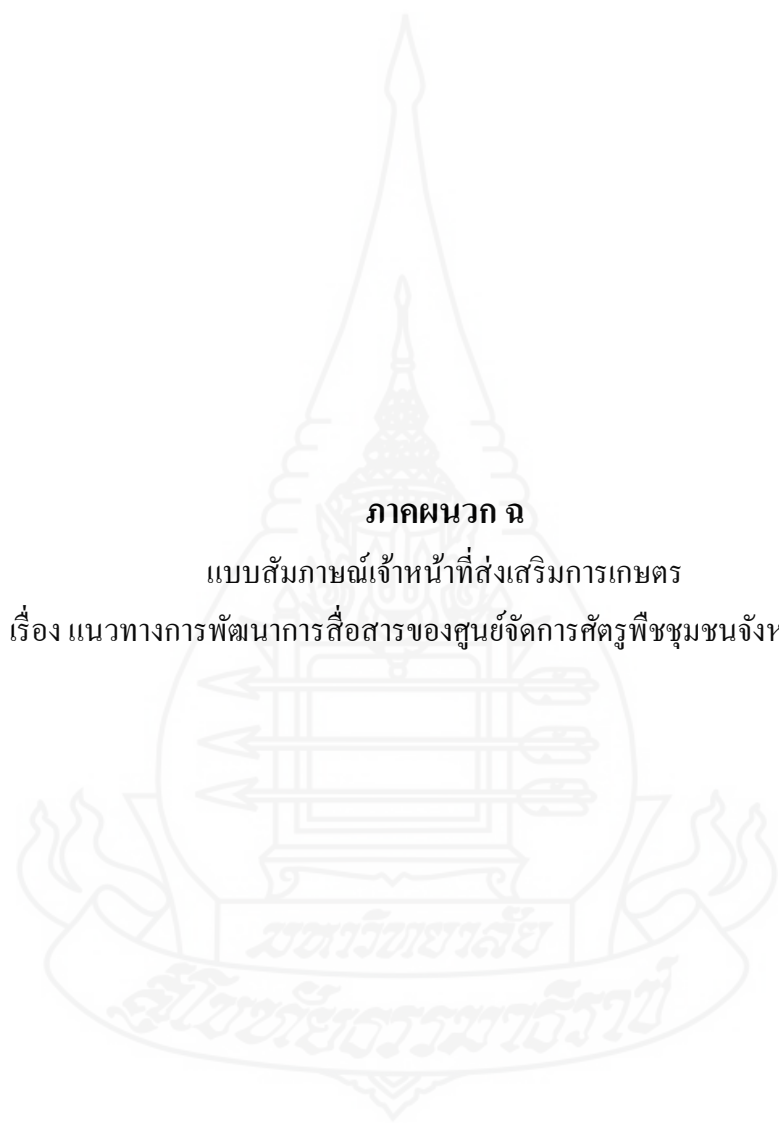
.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

*****

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตราด เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์เติมข้อความลงในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบคำถาม

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ชื่อ – สกุล ผู้ตอบ..... โทร.....
สังกัดหน่วยงาน.....

1. เพศ ( ) 1.1 ชาย ( ) 1.2 หญิง
2. ปัจจุบันท่านมีอายุ .....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
3. สถานภาพการสมรสปัจจุบันของท่าน
( ) 3.1 โสด ( ) 3.2 สมรส
( ) 3.3 หม้าย/หย่าร้าง ( ) 3.4 แยกกันอยู่
4. ระดับการศึกษาสูงสุดที่ท่านได้รับ
( ) 4.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....
( ) 4.2 ปริญญาตรี (ระบุสาขาวิชา).....
( ) 4.3 ปริญญาโท (ระบุสาขาวิชา).....
( ) 4.4 ปริญญาเอก (ระบุสาขาวิชา).....
5. ท่านทำงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรมาแล้วเป็นเวลา.....ปี (เกิน 6 เดือน นับเป็น 1 ปี)
6. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณเดือนละ.....บาท
7. ในรอบปีที่ผ่านมา ท่านได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชหรือไม่
( ) 7.1 ไม่ได้รับ
( ) 7.2 ได้รับ จำนวน.....ครั้ง

8. ท่านได้บูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนที่ท่านรับผิดชอบกับหน่วยงานใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 8.1 กรมพัฒนาที่ดิน ( ) 8.2 กรมวิชาการเกษตร
( ) 8.3 กรมการข้าว ( ) 8.4 อื่นๆ (ระบุ).....

9. สื่อและช่องทางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 9.1 ไม่มี ( ) 9.2 โทรศัพท์
( ) 9.3 วิทยุ ( ) 9.4 VCD/DVD
( ) 9.5 สมาร์ทโฟน (โทรศัพท์ที่มีความสามารถมากกว่าการโทรออกและรับสาย)
( ) 9.6 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ ( ) 9.7 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต
( ) 9.8 อินเทอร์เน็ต ( ) 9.9 Facebook
( ) 9.10 Line ( ) 9.11 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน
( ) 9.12 รับหนังสือพิมพ์/หนังสือด้านการเกษตรเป็นประจำ
( ) 9.13 อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 สภาพการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดตราด ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามรูปแบบ SMCR (SMCR model) ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง และผู้รับสาร

คำแนะนำ ในการกรอกข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ตามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยที่ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร มีความหมายดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยมาก
ระดับ 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อย
ระดับ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่ผู้ตอบคำถาม เห็นด้วยน้อยที่สุด

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
1. ด้านผู้ส่งสาร (Source)					
1.1 ท่านมีการติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
1.2 ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.					
1.3 ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้					
1.4 ท่านให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอาร์กขาพีชแก่ผู้อื่น					
1.5 ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น					
1.6 ท่านเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ					
1.7 ท่านมีการพัฒนาทักษะการพูด เพื่อจูงใจ โน้มน้าว หรือสร้างบรรยากาศให้ผู้รับสารมีความพร้อมก่อนที่จะรับสารหรือเนื้อหา นั้นๆ					
1.8 ท่านมีการพัฒนาทักษะการพูดในเรื่องที่จะสื่อสารให้เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจของผู้รับสาร					
1.9 ท่านมีเจตนาชัดเจนในการสื่อสารให้ผู้รับสารรับรู้จุดประสงค์ของสื่อสารนั้นๆ					
1.10 ท่านสามารถทำให้คู่สนทนายอมรับและมีความเชื่อถือในตัวท่าน					
1.11 ท่านส่งสารหรือเนื้อหาต่างๆ ให้แก่ผู้รับสาร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง					
1.12 ท่านทำความเข้าใจกฎ กติกาในการสื่อสารของสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆ ก่อนที่จะสื่อสาร					
1.13 ท่านมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อถ่ายทอดความรู้					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
<p>ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>1.14 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช</p> <p>1.15 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช</p> <p>1.16 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช</p> <p>1.17 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ</p> <p>1.18 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)</p> <p>1.19 อื่นๆ.....</p>					
2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร					
2.2 คณะกรรมการ/สมาชิกสภาฯ.มีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นการถ่ายทอดความรู้					
<p>ท่านได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>2.3 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช</p> <p>2.4 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช</p> <p>2.5 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช</p> <p>2.6 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ</p> <p>2.7 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)</p> <p>2.8 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ</p> <p>2.9 อื่นๆ.....</p>					
<p>ส่วนใหญ่ท่านมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด</p> <p>2.10 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช</p> <p>2.11 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช</p>					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
2.12 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช					
2.13 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ					
2.14 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)					
2.15 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตร ของตัวเอง					
2.16 ผลการดำเนินงานของ ศจช.					
2.17 ผลการดำเนินงานของเครือข่าย ศจช.ระดับ จังหวัด					
2.18 อื่นๆ.....					
3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Message)					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ บุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.1 คณะกรรมการศจช.					
3.2 สมาชิกศจช.					
3.3 เกษตรกรในพื้นที่					
3.4 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด					
3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรด้วยกัน					
3.6 หน่วยงานบูรณาการ					
3.7 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ กิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.8 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน					
3.9 การประชุมกลุ่มศจช.					
3.10 การประชุมหมู่บ้าน					
3.11 การประชุมเจ้าหน้าที่					
3.12 การอบรม/สัมมนา					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
3.13 การศึกษาดูงาน					
3.14 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.15 คู่มือ					
3.16 แผ่นพับ/ใบปลิว					
3.17 โปสเตอร์					
3.18 หนังสือพิมพ์					
3.19 สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์					
3.20 เอกสารรายงาน					
3.21 บอร์ดประชาสัมพันธ์					
3.22 อื่นๆ.....					
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.23 วิทยุชุมชน					
3.24 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน					
3.25 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ					
3.26 สมาร์ทโฟน					
3.27 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต					
3.28 Facebook					
3.29 Line					
3.30 อื่นๆ.....					
ท่านใช้สื่อในการฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืชเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.31 VCD/DVD					
3.32 แผ่นพับ/ใบปลิว					

สภาพการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
3.33 Power point					
3.34 โปสเตอร์					
3.35 เอกสาร/คู่มือ					
3.36 อื่นๆ.....					
4. ด้านผู้รับสาร (Receiver)					
4.1 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.					
4.2 ท่านติดตามสถานการณ์ข้อมูล/ข่าวสารด้านอากรักษาพืชเพิ่มเติมอยู่เสมอ					
4.3 ท่านศึกษาหาความรู้ด้านอากรักษาพืชเพื่อพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ					
4.4 ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. /การสร้างเครือข่าย ศจช.					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสารเพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ด้านผู้ส่งสาร

.....
 .....

2. ด้านสาร

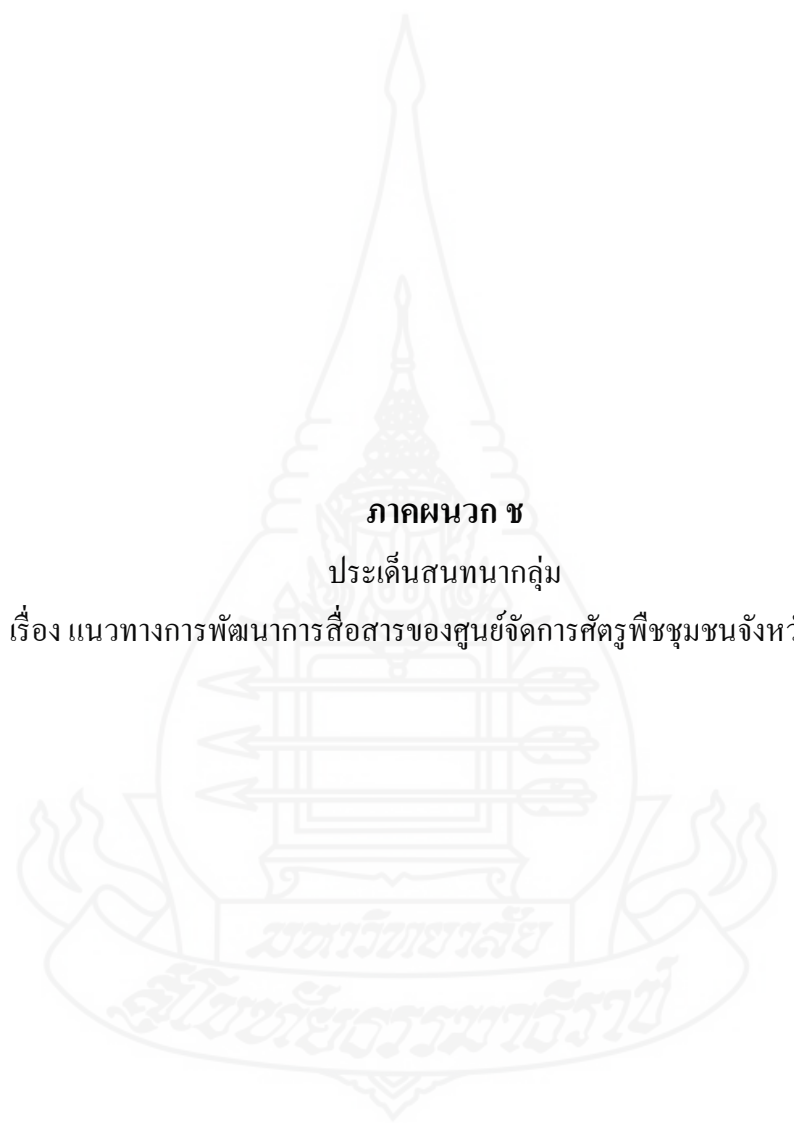
.....
 .....

3. ด้านช่องทาง

.....
 .....

4. ด้านผู้รับสาร

.....
 .....

ภาคผนวก ข
ประเด็นสนทนากลุ่ม
เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

ประเด็นสนทนากลุ่ม

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

*****

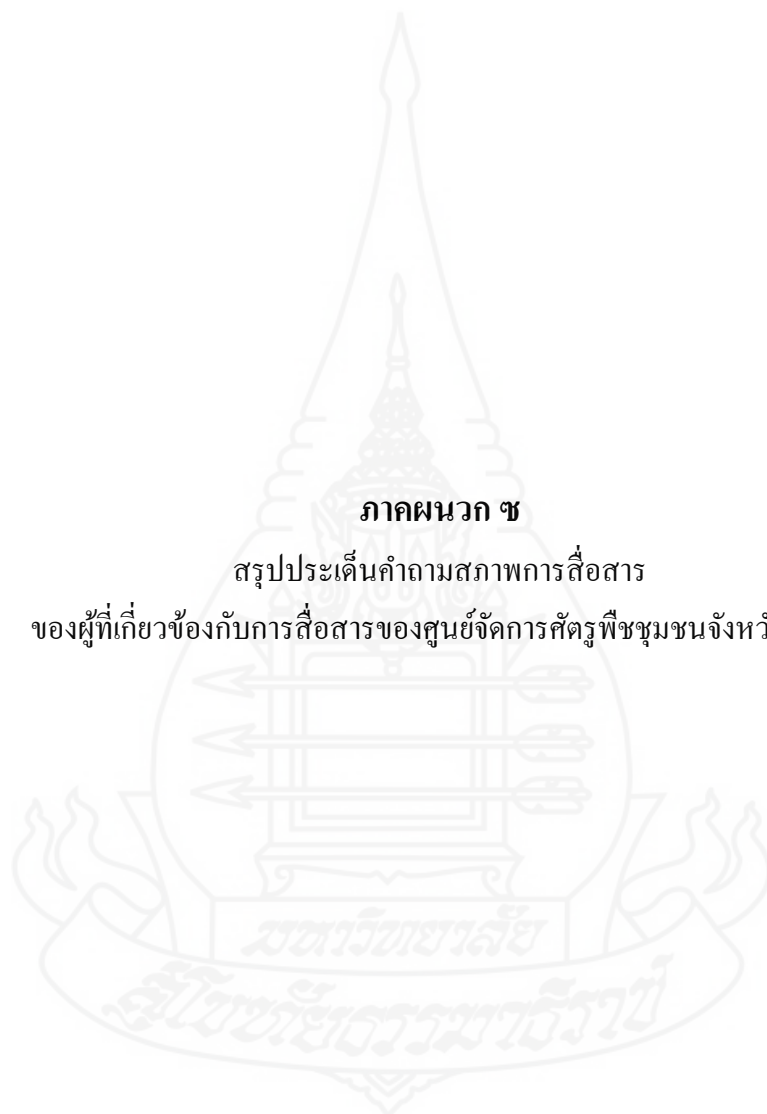
ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนอีกครั้ง โดยการจัดเวทีสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อความถูกต้องของข้อมูลโดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจังหวัดตราดที่รับผิดชอบงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนระดับอำเภอและจังหวัดทั้งหมด จำนวน 8 คน โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง มีประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. การส่งเสริมการดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในปัจจุบัน
2. วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
3. การให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

ประเด็นที่ 2 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน

1. ปัญหาที่เกี่ยวกับผู้ส่งและผู้รับสารมีอะไรบ้าง ท่านคิดว่าผู้ส่งและผู้รับสารควรมีลักษณะอย่างไรและควรพัฒนาในด้านใดบ้าง เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีประสิทธิภาพ
2. ปัญหาที่เกี่ยวกับสารหรือเนื้อหาการสื่อสารมีอะไรบ้าง ท่านคิดว่าสารหรือเนื้อหาข้อมูลควรมีลักษณะอย่างไรและควรพัฒนาในด้านใดบ้าง เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีประสิทธิภาพ
3. ปัญหาที่เกี่ยวกับสื่อหรือช่องทางการสื่อสารมีอะไรบ้าง ท่านคิดว่าสื่อหรือช่องทางควรมีลักษณะอย่างไรและควรพัฒนาในด้านใดบ้าง เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมีประสิทธิภาพ

ภาคผนวก ข

สรุปประเด็นคำถามสภาพการสื่อสาร

ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

**สรุปประเด็นคำถามสภาพการสื่อสาร
ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด**

คำชี้แจง เครื่องหมาย ✓ ในตารางแสดงประเด็นคำถามตามสภาพการสื่อสารที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในจังหวัดตราด ทั้งกลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ ต้องตอบคำถามเพื่อแสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสาร โดยแบ่งตามองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ด้านผู้ส่งสาร (Source) ด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) และด้านผู้รับสาร (Receiver)

1. ด้านผู้ส่งสาร (Source)

ตารางที่ 1 สรุปประเด็นคำถามสภาพการสื่อสารด้านผู้ส่งสาร (Source) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่มเจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
1.1 ท่านมีการติดต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	✓	✓	-	✓	✓
1.2 ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศจช.	✓	✓	✓	✓	✓
1.3 ท่านยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของผู้อื่นได้	✓	✓	✓	✓	✓
1.4 ท่านให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาด้านอารักขาพืชแก่ผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓
1.5 ท่านแลกเปลี่ยนข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. กับผู้อื่น	✓	✓	✓	✓	✓
1.6 ท่านเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. นั้นๆ	✓	✓	-	✓	✓
1.7 ท่านเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสารข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืชนั้นๆ	-	-	✓	-	-
1.8 ท่านมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับถ่ายทอดความรู้	✓	-	-	✓	-
1.9 ท่านประสานความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายการจัดการศัตรูพืชในชุมชน	-	-	-	✓	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
1.10 ท่านมีการพัฒนาทักษะการพูด เพื่อจูงใจ โน้มน้าว หรือสร้างบรรยากาศให้ผู้รับสารมีความพร้อมก่อนที่จะรับสารหรือเนื้อหาอื่นๆ	-	-	-	-	✓
1.11 ท่านมีการพัฒนาทักษะการพูดในเรื่องที่จะสื่อสารให้เหมาะสมและง่ายต่อความเข้าใจของผู้รับสาร	-	-	-	-	✓
1.12 ท่านมีเจตนาชัดเจนในการสื่อสารให้ผู้รับสารรับรู้จุดประสงค์ของสื่อสารนั้นๆ	-	-	-	-	✓
1.13 ท่านสามารถทำให้คู่สนทนายอมรับและมีความเชื่อถือในตัวท่าน	-	-	-	-	✓
1.14 ท่านส่งสารหรือเนื้อหาต่างๆ ให้แก่ผู้รับสาร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความจริง	-	-	-	-	✓
1.15 ท่านทำความเข้าใจกฎ กติกาในการสื่อสารของสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆ ก่อนที่จะสื่อสาร	-	-	-	-	✓
1.16 ท่านมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อถ่ายทอดความรู้	-	-	-	-	✓
ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีความสามารถในประเด็นเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
1.17 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
1.18 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
1.19 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
1.20 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓	✓
1.21 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	✓	✓	✓	✓	✓
1.22 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓

2. ด้านสารหรือเนื้อหา (Message)

ตารางที่ 2 สรุปประเด็นคำถามสภาพการสื่อสารด้านสารหรือเนื้อหา (Message) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่มเจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
2.1 ศจช.ของท่านมีป้ายศูนย์ฯ ติดชัดเจน ติดต่อง่าย	✓	-	-	-	-
2.2 ศจช.ของท่านมีทำเนียบคณะกรรมการติดชัดเจน	✓	-	-	-	-
2.3 ศจช.ของท่านมีการวางแผนการปฏิบัติงาน	✓	-	-	-	-
2.4 ศจช.ของท่านมีแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	✓	-	-	-	-
2.5 ศจช.ของท่านมีการจัดทำรายงานสถานการณ์ศัตรูพืช	✓	-	-	-	-
2.6 ศจช.ของท่านมีการใช้ข้อมูลสำรวจแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชเพื่อเฝ้าระวังเตือนการระบาด	✓	-	-	-	-
2.7 ศจช.ของท่านมีวัสดุอุปกรณ์พร้อมสำหรับถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการศัตรูพืช	✓	-	-	-	-
2.8 ศจช.ของท่านมีโปสเตอร์/ แผ่นพับ/ เอกสารวิชาการสำหรับให้บริการ	✓	-	-	-	-
2.9 ศจช.ของท่านให้บริการตรวจวินิจฉัยศัตรูพืชเบื้องต้นให้กับเกษตรกรในชุมชน	✓	-	-	-	-
2.10 ศจช.ของท่านเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้	-	-	-	✓	-
2.11 ท่านได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับศจช.	✓	✓	-	-	-
2.12 ท่านได้รับประโยชน์จากข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช	-	-	✓	-	-
2.13 ท่านได้รับประโยชน์จากเนื้อหา/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.	-	-	-	✓	-
2.14 ท่านเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	✓	✓	-	-	-
2.15 ท่านเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช	-	-	✓	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
2.16 ท่านเกิดความเข้าใจหรือเกิดการตัดสินใจต่อข้อมูล/ ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้าง เครือข่าย ศจช.	-	-	-	✓	-
2.17 ท่านมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงาน ศจช.	✓	✓	-	-	-
2.18 ท่านมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช	-	-	✓	-	-
2.19 ท่านมีความพึงพอใจต่อข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.	-	-	-	✓	-
2.20 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นในการถ่ายทอด ความรู้ให้แก่เกษตรกร	-	-	-	-	✓
2.21 คณะกรรมการ/สมาชิกศจช.มีส่วนร่วมในการกำหนด ประเด็นการถ่ายทอดความรู้	-	-	-	-	✓
ท่านได้รับทราบเนื้อหา/ข่าวสารในประเด็นเหล่านี้เล็กน้อย เพียงใด					
2.22 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
2.23 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
2.24 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
2.25 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓	✓
2.26 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	✓	✓	✓	✓	✓
2.27 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำการเกษตรของ เกษตรกรต้นแบบ	✓	✓	✓	✓	✓
2.28 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓
ส่วนใหญ่ท่านมักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นใน ประเด็นเหล่านี้เล็กน้อยเพียงใด					
2.29 การสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
2.30 การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
2.31 โรคพืชและแมลงศัตรูพืช	✓	✓	✓	✓	✓
2.32 การผลิตขยายชีวภัณฑ์และแมลงศัตรูธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓	✓
2.33 การจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
2.34 องค์ความรู้หรือประสบการณ์การทำงานเกษตรของ ตัวท่านเอง	✓	✓	✓	✓	✓
2.35 ผลการดำเนินงานของ จชช. ท่าน	✓	✓	✓	✓	✓
2.36 ผลการดำเนินงานของเครือข่าย จชช.ระดับจังหวัด	✓	✓	✓	✓	✓
2.37 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓

3. ด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel)

ตารางที่ 3 สรุปประเด็นคำถามสภาพการสื่อสารด้านสื่อหรือช่องทาง (Channel) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
การสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ บุคคลเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.1 คณะกรรมการศจช.	✓	✓	✓	✓	✓
3.2 สมาชิกศจช.	✓	✓	✓	✓	✓
3.3 เกษตรกรในพื้นที่	✓	✓	✓	✓	✓
3.4 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด	✓	✓	✓	✓	✓
3.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓
3.6 หน่วยงานบูรณาการ	✓	✓	✓	✓	✓
3.7 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ กิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.8 การไปมาหาสู่/เยี่ยมบ้าน	✓	✓	✓	✓	✓
3.9 การประชุมกลุ่มศจช.	✓	✓	✓	✓	✓
3.10 การประชุมหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓
3.11 การประชุมเจ้าหน้าที่	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่ ที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
3.12 การอบรม/สัมมนา	✓	✓	✓	✓	✓
3.13 การศึกษาดูงาน	✓	✓	✓	✓	✓
3.14 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ สิ่งพิมพ์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.15 คู่มือ	✓	✓	✓	✓	✓
3.16 แผ่นพับ/ใบปลิว	✓	✓	✓	✓	✓
3.17 ไปสเตอร์	✓	✓	✓	✓	✓
3.18 หนังสือพิมพ์	✓	✓	✓	✓	✓
3.19 สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์	✓	✓	✓	✓	✓
3.20 เอกสารรายงาน	✓	✓	✓	✓	✓
3.21 บอร์ดประชาสัมพันธ์	✓	✓	✓	✓	✓
3.22 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓
ท่านได้รับรู้/พูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
3.23 วิทยูทูป	✓	✓	✓	✓	✓
3.24 หอกระจายข่าวหมู่บ้าน	✓	✓	✓	✓	✓
3.25 โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	✓	✓	✓	✓	✓
3.26 สมาร์ทโฟน	✓	✓	✓	✓	✓
3.27 คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต	✓	✓	✓	✓	✓
3.28 Facebook	✓	✓	✓	✓	✓
3.29 Line	✓	✓	✓	✓	✓
3.30 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓
ท่านใช้สื่อในการฝึกอบรมด้านการจัดการศัตรูพืชเหล่านี้ มากน้อยเพียงใด					
3.31 VCD/DVD	✓	✓	✓	✓	✓
3.32 แผ่นพับ/ใบปลิว	✓	✓	✓	✓	✓
3.33 Power point	✓	✓	✓	✓	✓
3.34 ไปสเตอร์	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 3 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
3.35 เอกสาร/คู่มือ	✓	✓	✓	✓	✓
3.36 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	✓

4. ด้านผู้รับสาร (Receiver)

ตารางที่ 4 สรุปประเด็นคำถามสภาพการสื่อสารด้านผู้รับสาร (Receiver) ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนจังหวัดตราด

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
4.1 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	✓	✓	-	-	-
4.2 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืช	-	-	✓	-	-
4.3 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.	-	-	-	✓	-
4.4 ท่านติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช.	✓	✓	✓	-	-
4.5 ท่านติดตามข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศจช. / เครือข่าย ศจช.	-	-	-	✓	-
4.6 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศจช.	✓	✓	-	✓	-
4.7 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมเวทีเสวนา/ประชุม/กิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย ศจช.	-	-	-	✓	-
4.8 ท่านให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับมิตรสหายหรือสมาชิกในชุมชน	✓	✓	✓	✓	-
4.9 ท่านนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. ที่ได้รับไปสื่อสารกับผู้อื่นต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	✓	✓	-	-	-

ตารางที่ 4 (ต่อ)

สภาพการสื่อสาร	กลุ่มที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่				กลุ่ม เจ้าหน้าที่
	คณะกรรมการ ศจช.	สมาชิก ศจช.	เกษตรกร	เครือข่าย ศจช.	
4.10 ท่านนำข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช. ที่ได้รับไปสื่อสารกับ ผู้ติดต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	-	-	✓	-
4.11 ท่านนำข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขาพืชที่ได้รับไป สื่อสารกับผู้ติดต่อ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	-	-	✓	-	-
4.12 ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยใน ข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	✓	✓	-	-	-
4.13 ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือข้อสงสัยใน ข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช. / การ สร้างเครือข่าย ศจช.	-	-	-	✓	-
4.14 ท่านรับรู้และเข้าใจความหมายของข้อมูล/ข่าวสารที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ศจช.	-	-	-	-	✓
4.15 ท่านติดตามสถานการณ์ข้อมูล/ข่าวสารด้านอารักขา พืชเพิ่มเติมอยู่เสมอ	-	-	-	-	✓
4.16 ท่านศึกษาหาความรู้ด้านอารักขาพืชเพื่อพัฒนา ตัวเองอยู่เสมอ	-	-	-	-	✓
4.17 ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือ ข้อเสนอแนะในข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน ศจช. / การสร้างเครือข่าย ศจช.	-	-	-	-	✓
หากท่านไม่เข้าใจข้อมูล/ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงาน ศจช. ท่านจะไปขอคำอธิบายจากบุคคล เหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
4.18 คณะกรรมการศจช.	✓	✓	✓	✓	-
4.19 สมาชิกศจช.	✓	✓	✓	✓	-
4.20 เกษตรกรในพื้นที่	✓	✓	✓	✓	-
4.21 เครือข่ายศจช.ระดับจังหวัด	✓	✓	✓	✓	-
4.22 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	✓	✓	✓	✓	-
4.23 อื่นๆ.....	✓	✓	✓	✓	-

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวรัชฎาภรณ์ บอนแดง
วัน เดือน ปีเกิด	21 ตุลาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตรการอาหาร) มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอปៃไร่ จังหวัดตราด
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

